

Załącznik
do Uchwały Rady Miasta Sandomierza
Nr XV/138/2007 z dnia 28 listopada 2007 r.

**Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Gminy Miejskiej Sandomierz**

SANDOMIERZ, WRZESIEŃ 2007

SANDOMIERZ na mapie województwa świętokrzyskiego

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	7
I. PROCEDURA TWORZENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY MIEJSKIEJ SANDOMIERZ.....	10
1.1. Podstawa formalna tworzenia Strategii.....	10
1.2. Podstawy prawne funkcjonowania systemu opieki społecznej w Polsce.....	10
1.2.1. Ustawa o pomocy społecznej.....	10
1.2.2. Ustawa o świadczeniach rodzinnych.....	15
1.2.3. Ustawa o zatrudnieniu socjalnym.....	16
1.2.4. Ustawa o spółdzielniach socjalnych.....	20
1.2.5. Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie.....	21
1.2.6. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.....	24
1.2.7. Ustawa o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych.....	26
1.2.8. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.....	28
1.2.9. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.....	29
1.3. Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej.....	30
1.4. Dokumenty programowe.....	31
1.5. Dokumenty strategiczne.....	31
1.6. Metodyka prac nad Strategią.....	32
1.7. Proces konsultacji społecznych i jego wyniki.....	34
1.7.1. Konsultacje społeczne.....	34
1.7.2. Charakterystyka ankietowanych.....	35
1.7.3. Wyniki ankiety.....	41

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ SANDOMIERZA.....	56
2.1. Charakterystyka miasta.....	56
2.2. Demografia.....	58
2.3. Pomoc społeczna.....	63
2.4. Sfera ubóstwa.....	68
2.5. Rynek pracy.....	69
2.6. Alkoholizm.....	75
2.7. Mniejszości narodowe.....	78
2.8. Osoby starsze (powyżej 50 roku życia).....	80
2.9. Osoby niepełnosprawne.....	82
2.10. Przestępczość.....	90
2.11. Aktywność obywatelska.....	94
2.12. Opieka zdrowotna.....	95
2.13. Narkomania i uzależnienia.....	97
2.14. Bezdomność.....	99
2.15. Problemy opiekuńcze i wychowawcze rodzin.....	100
2.15.1. Rodziny wielodzietne lub niepełne.....	100
2.15.2. Potrzeba ochrony macierzyństwa.....	103
2.16. Przemoc w rodzinie.....	103
2.17. Aktywność kulturalna i sportowa.....	105
2.17.1. Turystyka i promocja miasta.....	105
2.17.2. Kultura i rekreacja.....	106
2.18. Edukacja i kształcenie.....	107
III. ANALIZY STRATEGICZNE.....	112
3.1. Analiza SWOT.....	112
3.2. Analiza PESTER.....	118
3.2.1. Wymiar polityczny.....	118
3.2.2. Wymiar ekonomiczny.....	119
3.2.3. Wymiar społeczny.....	120
3.2.4. Wymiar technologiczny.....	121

3.2.5. Wymiar ekologiczny.....	122
3.2.6. Wymiar regulacji prawnych.....	122
IV. PLANOWANIE ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	124
4.1. Cel główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz.....	124
4.2. Cele strategiczne.....	124
4.3. Cele operacyjne.....	124
4.4. Karty celów i zadań.....	125
4.4.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób powyżej 50 roku życia.....	125
4.4.2. Poprawa stanu zdrowia oraz świadomości zdrowotnej.....	126
4.4.3. Poprawa wydolności wychowawczo-opiekuńczej rodzin.....	127
4.4.4. Pomoc osobom niepełnosprawnym.....	127
4.4.5. Wsparcie dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.....	128
4.4.6. Przeciwdziałanie bezrobociu.....	129
V. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I OCENA STRATEGII.....	130
5.1. Wdrażanie Strategii.....	130
5.1.1. Poziom merytoryczny.....	130
5.1.2. Poziom społeczny.....	130
5.1.3. Poziom organizacyjny.....	131
5.2. System monitorowania Strategii.....	131
5.3. Sposoby oceny realizacji Strategii.....	132
5.4. Współpraca instytucji oraz promocja Strategii.....	133
5.5. Zagrożenia realizacji Strategii.....	133
5.6. Podmioty realizujące Strategię.....	134

VI. FINANSOWANIE STRATEGII.....	135
6.1. Źródła finansowania.....	135
6.2. Finansowanie zadań ze środków Unii Europejskiej.....	136
VII. PROPOZYCJE PROJEKTÓW STRATEGICZNYCH NA LATA 2007-2013.....	138
7.1. Projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w latach	
2007-2013.....	138
7.1.1. Program aktywizacji społecznej i zawodowej osób powyżej 50 roku życia.....	138
7.1.2. Sandomierz turystyczną perłą regionu.....	139
7.1.3. Utworzenie miejskiego klubu integracji społecznej.....	140
7.1.4. Poprawa dostępu do świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia schorzeń	
alkoholowych.....	141
7.1.5. Program aktywizacji społeczno-zawodowej społeczności romskiej.....	142
7.2. Projekty finansowane ze środków własnych Urzędu Miasta oraz pozostałych	
środków zewnętrznych.....	143
7.2.1. Program rządowy dla romskiej mniejszości narodowej.....	143
7.2.2. Miejskie profilaktyczne programy zdrowotne.....	143
7.2.3. Powołanie Miejskiego Rzecznika ds. Osób Niepełnosprawnych.....	144
ZAKOŃCZENIE.....	147
ZAŁĄCZNIKI.....	148

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz jest efektem wspólnej pracy zespołu ds. opracowania Strategii, władz miasta, mieszkańców Sandomierza oraz ekspertów Świętokrzyskiej Agencji Rozwoju Regionu S.A.

Treść opracowania powstała w oparciu o akty prawne i inne dokumenty, które wytyczają obowiązki związane z budowaniem integracji społecznej.

Dokumentem takim jest między innymi Narodowa Strategia Integracji Społecznej przyjęta w czerwcu 2004 r., która wyznaczyła cele polityki integracji społecznej w Polsce do 2010 r. Zawarta w nim analiza ekonomiczna i społeczna odzwierciedla podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wynikające z wykluczenia społecznego. Jej celem jest odbudowanie więzi i zaufania obywateli do instytucji państwa i pobudzenie aktywności instytucji społecznych. Prezentuje przykłady inicjatyw na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, które realizują: organizacje pozarządowe, Kościoły oraz instytucje publiczne. Strategia wskazuje, że polityka społeczna to długofalowe działania, zmierzające do budowy państwa bezpieczeństwa socjalnego, społeczeństwa równych szans, w oparciu o spójność społeczną, kapitał społeczny oraz system edukacji i ochrony zdrowia.

Polska i Unia Europejska przyjęły w grudniu 2003 r. wspólne Memorandum o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum), w którym określono podstawowe działania z zakresu polityki społecznej: ułatwienia na rzecz zatrudnienia; wspierania dostępu do środków, praw, dóbr i usług, zapobieganie zagrożeniom prowadzącym do wykluczenia społecznego, pomoc dla najbardziej narażonych, mobilizowanie organów administracji publicznej i organizacji oraz wspieranie polityki integracji społecznej poprzez Fundusze Strukturalne.

Tak więc przed samorządami zostały postawione nowe, długofalowe zadania, których realizacja ukierunkowana jest na rozwiązywanie najbardziej dotkliwych problemów społecznych. Celami działań podejmowanych przez samorząd powinny być m.in.: wyrównywanie szans życiowych dla grup społecznych słabszych ekonomicznie i socjalnie, przewidywanie zagrożeń, dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.¹

¹ Julian Auleytner „Polityka społeczna. Teoria i praktyka”.

Cele te ukierunkowane są na polepszenie życia, stworzenie możliwości pracy i kształcenia, posiadania prawa do zatrudnienia i prawa do wykształcenia oraz stworzenie systemu zabezpieczenia społecznego.

Realizacja tych celów oparta jest na zasadach:

- subsydiarności (zasada pomocniczości) – oznacza, że zorganizowani w różnych układach obywatele rządzą swoimi sprawami w granicach praw, a państwo podejmuje tylko te działania, których sami obywatele nie potrafią i nie mogą wykonać. Zasada pomocniczości wymaga znalezienia równowagi między możliwie nieskrępowaną aktywnością obywatelską a interwencją państwa,
- osobistej wolności – zasada ta oznacza posiadanie pewnych podstawowych praw, takich jak prawo do wolności i bezpieczeństwa, równości wobec prawa, swobody myśli, wyrażania poglądów i informacji, prawo do dobrych rządów oraz obowiązek instytucji europejskich w zakresie naprawy wszelkich szkód wyrządzonych obywatelom.
- solidarności – jest ona często utożsamiana z zasadą dobra wspólnego. Opiera się na jedności rodzaju ludzkiego powiązanego różnymi zależnościami, które domagają się pełniejszego zespolenia między ludźmi w duchowym braterstwie i miłości. Solidarność zakłada wzajemne zrozumienie i współpracę między jednostkami, ugrupowaniami społecznymi i państwami oraz całą ludzkością, której celem jest światowe dobro wspólne.

Zasada solidarności w warunkach Unii Europejskiej zakłada, że wartości, na jakich opiera się Unia, stanowią dobro nadrzędne nad partykularnymi interesami poszczególnych państw.

Dodatkowo zmieniona ustawa o pomocy społecznej, obowiązująca od 1 maja 2004 roku, zrzuca na barki samorządów lokalnych ciężar realizacji dodatkowych aspektów pomocy społecznej finansowanych z budżetu państwa (np. wypłaty zasiłków czy świadczenia z funduszu alimentacyjnego).

Strategia wskazuje najważniejsze problemy społeczne jego mieszkańców w kontekście uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych miasta. Jest także drogowskazem pokazującym sposoby eliminacji takich negatywnych zjawisk jak: rozwarstwienie społeczne, marginalizacja oraz wszelkiego rodzaju nierówności społeczne. Daje wytyczne na bardziej efektywne wykorzystanie potencjału miasta i wyznacza priorytety działania.

Do zdiagnozowania problemów dotyczących mieszkańców Sandomierza posłużyły dane trzymane z Urzędu Miasta Sandomierza, Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu,

oraz innych podmiotów działających w Sandomierzu w sferze polityki społecznej, które włączyły się do prac nad sporządzeniem niniejszego dokumentu (ośrodków, poradni czy stowarzyszeń). W celu uzupełnienia danych sięgnięto do danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, jak również innych urzędów i instytucji działających na terenie miasta.

I. PROCEDURA TWORZENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY MIEJSKIEJ SANDOMIERZ

1.1. Podstawa formalna tworzenia Strategii

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz opracowała Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu S.A. w Kielcach na podstawie umowy numer 15/07, zawartej w dniu 8 marca 2007 r. z Gminą Miejską Sandomierz. W zapisach umowy strony uzgodniły zakres merytoryczny dokumentu oraz zakres informacji niezbędnych do realizacji usługi. Ze strony Urzędu Miasta Sandomierz osobą odpowiedzialną za projekt oraz za przekazanie materiałów niezbędnych do sporządzenia Strategii był Pan Robert Kotowski. Natomiast ekspertami ze strony Świętokrzyskiej Agencji Rozwoju Regionu S.A., którzy opracowali przedmiotowy dokument, byli:

- Pani Beata Ryń,
- Pan Michał Chrobot.

1.2. Podstawy prawne funkcjonowania systemu opieki społecznej w Polsce

1.2.1. Ustawa o pomocy społecznej

Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej² określa: zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej, zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej oraz zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej. Ustawa definiuje także pomoc społeczną jako „instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”. Według zapisów ustawy „pomoc społeczna wspiera

² Dz. U. 2004 r., Nr 64 poz. 593 z późn. zm.

osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka”.

Ustawa precyzuje powody udzielania opieki społecznej w Polsce, którymi są:

- ubóstwo,;
- sieroctwo;
- bezdomność;
- bezrobocie;
- niepełnosprawność;
- długotrwała lub ciężka choroba;
- przemoc w rodzinie;
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność;
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- trudność w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizm lub narkomania;
- zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa;
- klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Szczegółowymi świadczeniami z zakresu opieki społecznej opisanymi w Ustawie są:

1) świadczenia pieniężne:

- a) zasiłek stały,
- b) zasiłek okresowy,
- c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- d) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- e) pomoc dla rodzin zastępczych,
- f) pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- g) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców,

2) świadczenia niepieniężne:

- a) praca socjalna,
- b) bilet kredytowany,
- c) składki na ubezpieczenie zdrowotne,

- d) składki na ubezpieczenia społeczne,
- e) pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- f) sprawienie pogrzebu,
- g) poradnictwo specjalistyczne,
- h) interwencja kryzysowa,
- i) schronienie,
- j) posiłek,
- k) niezbędne ubranie,
- l) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- m) specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- n) mieszkanie chronione,
- o) pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- p) opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- q) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych,
- r) szkolenia, poradnictwo rodzinne i terapia rodzinna prowadzone przez ośrodki adopcyjno-opiekuńcze.

Dodatkowo Ustawa stanowi, że pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi oraz prawnymi. Określa również podział obowiązków związanych ze świadczeniem pomocy społecznej przez poszczególne szczeble samorządu terytorialnego oraz administracji państwowej.

Zgodnie z Ustawą do zadań gminy należą:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- 2) sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;

- 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- 10) organizowanie pracy socjalnej;
- 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyjątkiem wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- 13) tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- 14) dożywianie dzieci;
- 15) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- 16) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- 17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
- 18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- 19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- 20) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;

- 21) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- 22) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 23) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Dodatkowo w myśl Ustawy do zadań gminy należą także zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę. Środki na realizację i obsługę tych zadań zapewnia budżet państwa. Tymi zadaniami są:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 2) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 3) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- 5) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 6) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Ustawa określa szczegółowo także sposób obliczania i przyznawania pomocy, kryteria, w tym dochodowe, jakie musi spełnić osoba, aby móc z niej skorzystać. Opisuje sposoby oraz podmioty, którym jednostki samorządu lub administracji mogą zlecać realizację zadań z zakresu opieki społecznej.

Dodatkowo Ustawa wskazuje zasady kierowania, odpłatności za pobyt oraz opieki nad osobami przebywającymi w domach pomocy społecznej, zasady prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia całodobowej placówki opiekuńczej dla osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych lub w podeszłym wieku, sprawowania opieki nad rodziną i dzieckiem, integracji uchodźców, oraz organizację pomocy społecznej w Polsce, w tym zadania i kompetencje pracowników socjalnych.

1.2.2. Ustawa o świadczeniach rodzinnych

Ustawa o świadczeniach rodzinnych³ określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. W rozumieniu ustawy świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- 2) świadczenia opiekuńcze, czyli zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne.

Zasiłek rodzinny wypłacany jest na pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka i przysługuje osobom, jeżeli dochód danej rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 504,00 zł lub 583,00 zł w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności. Do zasiłku rodzinnego zgodnie z ustawą przysługują dodatki z tytułu:

- 1) urodzenia dziecka,
- 2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- 3) samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
- 4) samotnego wychowywania dziecka,
- 5) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- 6) rozpoczęcia roku szkolnego,
- 7) podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Wartość zasiłku wynosi 142,00 zł miesięcznie i przysługuje:

- 1) niepełnosprawnemu dziecku;
- 2) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 3) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;

³ Dz. U. 2003 r., Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.

4) osobie, która ukończyła 75 lat.

Natomiast świadczenie pielęgnacyjne w myśl ustawy przysługuje matce, ojcu lub innemu opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli nie podejmuje lub rezygnuje z pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności. Wysokość świadczenia wynosi 420,00 zł miesięcznie.

1.2.3. Ustawa o zatrudnieniu socjalnym

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym⁴ wskazuje narzędzia, które posłużą do reintegracji społecznej i zawodowej wyrzuconych poza margines życia społecznego.

Zgodnie z zamysłem ustawodawcy przepisy ustawy w przypadku osób, które nie posiadają własnych dochodów. W szczególności stosuje się je do:

- bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności,
- uzależnionych od alkoholu, którzy zakończyli program psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,
- uzależnionych od narkotyków, po zakończeniu programu terapeutycznego w odpowiednim ośrodku leczniczym,
- chorych psychicznie,
- bezrobotnych, którzy pozostają bez pracy powyżej 24 miesięcy,
- zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem,
- uchodźców realizujących indywidualny program integracji, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych, znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Głównym narzędziem do realizacji pomocy zgodnie z zapisami Ustawy jest forma zatrudnienia socjalnego. Przez nie rozumie się zapewnianie osobom potrzebującym możliwości uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centra integracji społecznej (CIS), kluby integracji społecznej (KIS) oraz zatrudnienia wspieranego, którym jest udzielanie pomocy w podjęciu pracy na podstawie stosunku pracy lub podjęciu działalności gospodarczej.

⁴ Dz. U. 2003 r., Nr 122 poz. 1143 z późn. zm.

Ustawa określa sposoby finansowania Centrum Integracji Społecznej, którymi są:

- dotacja pochodząca z dochodów własnych gminy, przeznaczonych na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych lub innych dochodów własnych gminy;
- dochody uzyskiwane z działalności wytwórczej, handlowej lub usługowej prowadzonej przez Centrum;
- środki z Unii Europejskiej;
- zbiórki, darowizny lub inne źródła.

Dodatkowo Centrum może otrzymać dofinansowanie ze środków Funduszu Pracy i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na realizację programów specjalnych zmierzających do reintegracji zawodowej i społecznej.

Wszystkie dochody CIS przeznaczane są na:

- wypłatę uczestnikom Centrum świadczeń integracyjnych w wysokości 80% zasiłku dla bezrobotnych;
- zakup materiałów, energii i innych usług niezbędnych do działalności Centrum;
- najem lokalu i remonty pomieszczeń użytkowanych przez Centrum;
- podatki opłacane przez Centrum;
- wynagrodzenia pracowników Centrum;
- realizację reintegracji zawodowej i społecznej;
- szkolenia pracowników;
- posiłki dla uczestników;
- wydatki na ubezpieczenie mienia;
- inne wydatki związane z działalnością Centrum.

Pracownikami Centrum zgodnie z Ustawą są:

- kierownik, którego zatrudnia instytucja tworząca Centrum;
- pracownicy odpowiedzialni za prowadzenie działalności wytwórczej, handlowej lub usługowej oraz jej obsługę finansową
- prowadzący zajęcia reintegracji zawodowej i społecznej (1 osoba na nie więcej niż 5 uczestników);
- pracownik socjalny;
- instruktorzy zawodu;
- osoby korzystające z zatrudnienia wspieranego.

Osoby wskazane w Ustawie mogą zostać skierowane do uczestnictwa w zajęciach przez ośrodek pomocy społecznej, na podstawie własnego wniosku, wniosku przedstawiciela

ustawowego lub wniosku zakładu leczenia odwykowego, powiatowego centrum pomocy rodzinie, powiatowego urzędu pracy, ośrodka pomocy społecznej, organizacji pozarządowej lub klubu integracji społecznej, za zgodą tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Wniosek ten podlega zaopiniowaniu przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej po uprzednim przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego (rodzinnego). W przypadku osób uzależnionych warunkiem przyjęcia do Centrum jest zakończenie programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego lub programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej. Kierownik Centrum przyjmuje osobę skierowaną do Centrum po podpisaniu z nią indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego, w uzgodnieniu z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej, z którego osoba została skierowana.

Program zatrudnienia socjalnego opracowuje pracownik socjalny Centrum i określa:

- 1) zakres i formy reintegracji zawodowej i społecznej;
- 2) rodzaje sprawności psychofizycznych niezbędnych do podjęcia pracy oraz metody ich ćwiczenia;
- 3) osoby odpowiedzialne za realizację programu.

Zaprzestanie realizacji w/w programu następuje w przypadku:

- 1) stwierdzenia przez kierownika Centrum, że nastąpiło uporczywe naruszanie przez uczestnika postanowień programu uniemożliwiające jego dalszą realizację;
- 2) trwałego opuszczenia przez uczestnika zajęć w Centrum;
- 3) oświadczenia uczestnika o odstąpieniu od realizacji programu.

Natomiast zakończenie realizacji programu następuje w dniu:

- 1) w którym uczestnik objęty programem podjął zatrudnienie lub podjął działalność gospodarczą,
- 2) w którym upłynął okres uczestnictwa w zajęciach w Centrum.

Okres uczestnictwa w zajęciach w Centrum może trwać do 11 miesięcy. Jednakże w przypadku, gdy analiza stanu realizacji programu uzasadnia potrzebę przedłużenia okresu uczestnictwa w zajęciach kierownik Centrum, może przedłużyć okres uczestnictwa o kolejne 6 miesięcy. Czas dziennego pobytu uczestnika w Centrum nie może być krótszy niż 6 godzin. Uczestnikom zajęć w Centrum przysługuje nieodpłatnie jeden posiłek dziennie w trakcie pobytu.

Gmina, ośrodek pomocy społecznej lub organizacja pozarządowa prowadzące reintegrację zawodową i społeczną mogą prowadzić kluby integracji społecznej organizujące działania o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym. Ustawa wskazuje zasady tworzenia oraz działalności klubów integracji społecznej, zasady

uczestnictwa i zakres ich działalności. I tak mogą one być tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego lub organizacje pozarządowe. Zakresem ich działania jest:

- kształcenie umiejętności;
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych;
- naukę planowania życia i zaspokajania własnych potrzeb, zwłaszcza przez możliwość zatrudnienia lub prowadzenia działalności gospodarczej;
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Kluby Integracji Społecznej mogą prowadzić:

- programy zatrudnienia tymczasowego mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy, u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia;
- poradnictwo prawne;
- działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych.

Kolejną formą pomocy przewidzianą w ustawie jest zatrudnienie wspierane. Po zakończeniu uczestnictwa w zajęciach lub w uzasadnionych przypadkach także przed jego zakończeniem powiatowy urząd pracy może skierować uczestnika do pracy:

- u pracodawcy,
- w Centrum Integracji Społecznej.

Dodatkowo uczestnicy mogą podjąć wspólną działalność gospodarczą w formie spółdzielni socjalnej,

Skierowanie do pracy do pracodawcy odbywa się na podstawie umowy zawartej między starostą właściwym dla siedziby Centrum a pracodawcą, w której zobowiązuje się on do zatrudnienia uczestnika zajęć w CIS, przez okres nie krótszy niż 18 miesięcy, a starosta do refundowania pracodawcy części wypłaconego tej osobie wynagrodzenia przez okres pierwszych 12 miesięcy, w wysokości nie przekraczającej:

- 1) 80% zasiłku dla bezrobotnych w pierwszych 3 miesiącach;
- 2) 60% zasiłku dla bezrobotnych w 3 kolejnych miesiącach;
- 3) 40% zasiłku dla bezrobotnych w następnych 6 miesiącach.

Powyższe stosuje się także w przypadku skierowania uczestnika CIS do pracy w Centrum.

Dodatkowo koszty pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa w przypadku rozpoczęcia działalności spółdzielni socjalnej mogą być dofinansowane ze środków Funduszu Pracy do wysokości 80% ich udokumentowanych kosztów, nie więcej niż wysokość przeciętnego wynagrodzenia.

1.2.4. Ustawa o spółdzielniach socjalnych

Ustawa⁵ określa zasady zakładania, prowadzenia działalności, łączenia oraz likwidacji spółdzielni socjalnej.

Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Działa na rzecz:

- 1) społecznej reintegracji jej członków przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu,
- 2) zawodowej reintegracji jej członków przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

Spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Spółdzielnię socjalną mogą założyć, posiadające pełną zdolność do czynności prawnych, osoby:

- 1) bezrobotne,
- 2) zagrożone wykluczeniem społecznym, o których mowa w Ustawie o zatrudnieniu socjalnym,
- 3) niepełnosprawne.

⁵ Dz. U. 2006 r., Nr 94, poz. 651.

1.2.5. Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie

Ustawa⁶ ta reguluje zakres podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Ustawa zawiera przepisy dotyczące odpłatnej i nieodpłatnej działalności pożytku publicznego, prowadzenia działalności pożytku publicznego na podstawie zlecenia realizacji zadań publicznych, organizacji pożytku publicznego, nadzoru nad działalnością tych organizacji, Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz przepisy ogólne i szczegółowe dotyczące wolontariatu.

Zgodnie z zapisami ustawy działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych. Organizacjami pozarządowymi są nie będące jednostkami sektora finansów publicznych i nie działające dla zysku (non-profit) osoby prawne lub jednostki nie posiadające osobowości prawnej (np. fundacje i stowarzyszenia). Działalność pożytku publicznego może być prowadzona także przez osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie ustaw o stosunku Państwa do kościoła i innych związków wyznaniowych oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.

Sfera zadań publicznych omówiona w ustawie obejmuje następujące zadania:

- 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- 2) zapewnienia zorganizowanej opieki byłym żołnierzom zawodowym, którzy uzyskali uprawnienie do emerytury wojskowej lub wojskowej renty inwalidzkiej, inwalidom wojennym i wojskowym oraz kombatanom;
- 3) działalności charytatywnej;
- 4) podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 5) działalności na rzecz mniejszości narodowych;
- 6) ochrony i promocji zdrowia;
- 7) działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 8) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;

⁶ Dz. U. z 2003 r., Nr 96, poz. 873 z późn. zm.

- 9) upowszechniania i ochrony praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 10) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 11) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 12) nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- 13) krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 14) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- 15) upowszechniania kultury fizycznej i sportu;
- 16) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 17) porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym;
- 18) upowszechniania wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa;
- 19) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
- 20) ratownictwa i ochrony ludności;
- 21) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 22) upowszechniania i ochrony praw konsumentów;
- 23) działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- 24) promocji i organizacji wolontariatu;
- 25) działalności wspomagającej technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo organizacje pozarządowe oraz inne podmioty określone w treści Ustawy.

Zgodnie z Ustawą organy administracji publicznej prowadzą działalność w sferze zadań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w zakresie odpowiadającym zadaniom tych organów. Współpraca ta może odbywać się w formach:

- 1) zlecenia organizacjom pozarządowym oraz innym podmiotom realizacji zadań publicznych;
- 2) wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu zharmonizowania tych kierunków;
- 3) konsultowania z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami projektów aktów prawnych w dziedzinach zgodnych z działalnością statutową tych organizacji;

- 4) tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych, innych podmiotów wymienionych oraz przedstawicieli organów administracji publicznej.

Współpraca ta winna odbywać się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Jednostki samorządu terytorialnego mają coroczny obowiązek uchwalania programu współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Zlecenie realizacji zadań publicznych może mieć formy:

- 1) powierzania wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji,
- 2) wspierania takich zadań, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.

W zakresie uregulowań dotyczących wolontariatu Ustawa stanowi między innymi, że wolontariusze mogą wykonywać świadczenia odpowiadające świadczeniu pracy, na rzecz:

- 1) organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów wymienionych w Ustawie w zakresie ich działalności statutowej, w szczególności w zakresie działalności pożytku publicznego,
- 2) organów administracji publicznej, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej,
- 3) jednostek organizacyjnych podległych organom administracji publicznej lub nadzorowanych przez te organy, z wyłączeniem prowadzonej przez te jednostki działalności gospodarczej.

Świadczenia wolontariuszy są wykonywane w zakresie, w sposób i w czasie określonym w porozumieniu z organizacją. W przypadku, gdy świadczenie wolontariusza wykonywane jest dłużej niż przez okres 30 dni porozumienie powinno być sporządzone na piśmie.

Ustawa określa, iż organizacja, na rzecz której wykonywane są świadczenia wolontariusza, ma obowiązek:

- 1) informować wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami;
- 2) zapewnić wolontariuszowi, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń, w tym - w zależności od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z ich wykonywaniem - odpowiednie środki ochrony indywidualnej;

- 3) pokrywać, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, koszty podróży służbowych i diet.

Dodatkowo organizacja może pokrywać inne niezbędne koszty ponoszone przez wolontariusza, związane z wykonywaniem świadczeń, m.in. koszty szkoleń wolontariuszy. Wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni, korzystający zobowiązany jest zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków jak również przez cały okres wykonywania świadczeń przysługują świadczenia zdrowotne.

1.2.6. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Zgodnie z zapisami Ustawy⁷ organy administracji rządowej i samorządowej obowiązane są do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy. Organy te mają za zadanie popierać tworzenie i rozwój organizacji społecznych, których celem jest krzewienie trzeźwości i abstynencji, oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielanie pomocy ich rodzinom, jak również zapewniają warunki sprzyjające działaniom tych organizacji. Współdziałają także z Kościołem Katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez:

- 4) tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu;
- 5) działalność wychowawczą i informacyjną;
- 6) ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju;
- 7) ograniczanie dostępności alkoholu;
- 8) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;

⁷ Dz. U. 1982 r., Nr 35, poz. 230 z późn. zm.

- 9) zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie;
- 10) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- 11) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej.

Powyższe zadania uwzględniane są w założeniach polityki społeczno-gospodarczej w postaci Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zatwierdzanego przez Radę Ministrów. Samorząd województwa realizuje zadania w postaci wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej. Przedmiotowy program jest realizowany przez regionalny ośrodek polityki społecznej lub inną jednostkę wskazaną w programie. Dla realizacji programu zarząd województwa może powołać pełnomocnika. Środki finansowe na prowadzenie działań powyższych ujmuje się w budżecie województwa.

Dodatkowo Ustawa stanowi, że prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. Zadania te obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej oraz ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii poprzez prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- 5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów Ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- 6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja tych zadań jest prowadzona w postaci corocznie uchwalanego przez radę gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych. Program jest realizowany przez właściwy ośrodek pomocy społecznej lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu

realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) powołuje pełnomocnika jak również gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych. Komisja ta inicjuje działania oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoba przeszkolona w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

1.2.7. Ustawa o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych

Ustawa⁸ reguluje zasady udzielania z Funduszu Dopłat finansowego wsparcia podmiotom realizującym przedsięwzięcia polegające na tworzeniu zasobu lokali socjalnych, mieszkań chronionych, a także noclegowni i domów dla bezdomnych.

Gmina może otrzymać wsparcie w przypadku przedsięwzięć, w wyniku których powstaną lokale socjalne, takich jak:

- 2) budowa budynku na nieruchomości stanowiącej własność gminy lub będącej w jej użytkowaniu wieczystym,
- 3) remont lub przebudowa budynku będącego własnością gminy i przeznaczonego na pobyt ludzi albo części takiego budynku,
- 4) zmiana sposobu użytkowania budynku będącego własnością gminy albo części takiego budynku, wymagającej dokonania remontu lub przebudowy,
- 5) kupno lokali mieszkalnych,
- 6) kupno lokali mieszkalnych połączonym z ich remontem.

Natomiast gminie, związkowi międzygminnemu albo organizacji pożytku publicznego udziela się finansowego wsparcia na pokrycie części kosztów przedsięwzięcia, w wyniku którego powstaną noclegownie lub domy dla bezdomnych, polegającego na:

- 1) budowie budynku na nieruchomości stanowiącej własność albo będącej w użytkowaniu wieczystym odpowiednio tej gminy, związku międzygminnego albo organizacji pożytku publicznego,

⁸ Dz. U. 2006 r., Nr 251, poz. 1844

- 2) remoncie lub przebudowie budynku, przeznaczonego na pobyt ludzi, będącego własnością odpowiednio tej gminy, związku międzygminnego albo organizacji pożytku publicznego, albo części takiego budynku,
- 3) zmianie sposobu użytkowania budynku będącego własnością odpowiednio tej gminy, związku międzygminnego albo organizacji pożytku publicznego, albo części takiego budynku, wymagającej dokonania remontu lub przebudowy.

Natomiast w przypadku przedsięwzięcia polegającego na tworzeniu lokali mieszkalnych, tworzonych przez towarzystwo budownictwa społecznego, wsparcia udziela się gminie albo związkowi międzygminnemu na pokrycie części kosztów:

- 1) budowy budynku;
- 2) remontu lub przebudowy budynku przeznaczonego na pobyt ludzi albo części takiego budynku;
- 3) zmiany sposobu użytkowania budynku albo jego części, jeżeli taka zmiana wymaga dokonania remontu lub przebudowy.

Wysokość finansowego wsparcia na realizację przedsięwzięcia nie może przekroczyć wartości od 20% do 40 % kosztów przedsięwzięcia, w zależności od jego rodzaju.

Do kosztów przedsięwzięcia według Ustawy zalicza się:

- 1) w przypadku budowy lokali socjalnych, noclegownie lub domy dla bezdomnych:
 - a) koszty materiałów i robót budowlanych niezbędnych do realizacji przedsięwzięcia, w tym koszty wykonania:
 - przyłączy technicznych,
 - obiektów i urządzeń związanych z budynkiem, w tym placów zabaw, śmietników, przejazdów, ogrodzeń, placów postojowych i placów pod śmietniki,
 - niezbędnego uzbrojenia terenu,
 - b) koszty wykonania czynności specjalistycznych stanowiących obowiązek inwestora realizującego przedsięwzięcie, w tym koszty projektowania, nadzoru i kierowania budową oraz rozliczania robót budowlanych;
- 2) w przypadku tworzenia lokali mieszkalnych tworzonych przez towarzystwo budownictwa społecznego:
 - a) cenę, określoną w umowie sprzedaży,
 - b) koszty remontu.

1.2.8. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Ustawa⁹ określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się pomocy w formie m.in.:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego i socjalnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną;
- 4) zapewnienia, na żądanie osoby dotkniętej przemocą, bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Ustawa określa, że zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy o pomocy społecznej lub ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Ustawa określa kompetencje i zadania poszczególnych organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego. Według zapisów ustawowych do zadań własnych gminy należy:

- 1) tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 4) prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

Zgodnie z Ustawą organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

⁹ Dz. U. 2005 r., Nr 180, poz. 1493

Mogą one zlecać realizację zadań określonych w Ustawie na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej albo w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

1.2.9. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego

Zgodnie z zapisem Ustawy¹⁰ ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Dodatkowo w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Według ustawodawcy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- 2) zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- 3) kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Jednostki organizacyjne i inne podmioty działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej, w porozumieniu z zakładami psychiatrycznej opieki zdrowotnej organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych.

Oparcie to polega w szczególności na:

- 1) podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia,
- 2) organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji,

¹⁰ Dz. U. 1994 r., Nr 111, poz. 535 z późn. zm.

- 3) udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Organy do spraw pomocy społecznej mogą prowadzić środowiskowe domy samopomocy. Domy te są organizowane, prowadzone i finansowane na zasadach określonych w przepisach ustawy o pomocy społecznej.

1.3. Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Unii Europejskiej

Aktami prawnym, które regulują politykę Unii Europejskiej związaną z funduszami strukturalnymi w najbliższym okresie programowania 2007-2013 są:

1. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego;
2. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;
3. Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999;
4. Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady a dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999;
5. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) 1164/94;
6. Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT).¹¹

¹¹ Dane dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (www.mrr.gov.pl)

1.4. Dokumenty programowe

Dokumentami programowymi na najbliższy okres programowania, tj. na lata 2007-2013, których treść i zakres będzie ostatecznie uzgodniona w ramach konsultacji oraz negocjacji pomiędzy Rządem RP a Komisją Europejską, są:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności);
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015;
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do 2020 r.;
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013;
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013;
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013;
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013;
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013.

1.5. Dokumenty strategiczne

Krajowymi dokumentami strategicznymi, dokumentami województwa świętokrzyskiego, powiatu sandomierskiego oraz miasta Sandomierz są:

1. Krajowa Strategia Zatrudnienia na lata 2007 – 2013;
2. Narodowa Strategia Integracji Społecznej do 2010 r.;
3. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, przyjęta uchwałą Nr XIV/225/2000 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 czerwca 2000 r.;
4. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013 zmieniony Uchwałą Nr 143/07 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 5 marca 2007 r.;
5. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, przyjęty Uchwałą nr XXIX/399/02 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 kwietnia 2002 r.;

6. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Sandomierskiego, przyjęty Uchwałą nr XIX/176/2004 Rady Powiatu w Sandomierzu z dnia 8 grudnia 2004 r.;
7. Strategia Rozwoju Gospodarczego Sandomierza do roku 2015, przyjęta Uchwałą nr XXXVI/326/2006 Rady Miasta Sandomierza z dnia 21 czerwca 2006 r.;
8. Plan Rozwoju Lokalnego Sandomierza na lata 2007-2015, przyjęty Uchwałą nr XXXIX/383/2006 Rady Miasta Sandomierza z dnia 18 października 2006 r.

1.6. Metodyka prac nad Strategią

Do prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz przystąpiono na mocy umowy pomiędzy Gminą Miejską Sandomierz a Świętokrzyską Agencją Rozwoju Regionu S.A. Prace nad opracowaniem dokumentu rozpoczęto 5 kwietnia 2007 roku, kiedy to odbyło się pierwsze z serii spotkań Zespołu ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Sandomierza. Spotkanie miało charakter otwarty, wzięły w nim udział wszystkie osoby zainteresowane problematyką problemów społecznych mieszkańców Sandomierza. W skład Zespołu weszły następujące osoby:

- Pan Robert Kotowski – Naczelnik Wydziału Spraw Obywatelskich UM Sandomierz, osoba upoważniona przez Burmistrza do współdziałania z pracownikami ŚARR S.A. przy tworzeniu dokumentu;
- Pani Ewa Kondek – Naczelnik Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu UM Sandomierz;
- Pani Mariola Stępień – Przewodnicząca Komisji ds. Opieki Społecznej Ochrony Rodziny i Zdrowia;
- Pani Maria Sobieszkoda – członek Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Pani Iwona Głowacka-Dzieciuch – Miejski Ośrodek Rozwoju Osobistego UM Sandomierz;
- Pani Halina Komenda – Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu;
- Pani Ewa Szynal – Kierownik sekcji świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu;
- Pani Jolanta Gawron – Kierownik sekcji dodatków mieszkaniowych i kadr Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu;
- Pani Joanna Chlostawa – Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu;

- Pan Rafał Dybowski – Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „TRATWA”;
- Pan Edward Głuszak – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sandomierzu;
- Pan Józef Spisacki – Stowarzyszenie na Rzecz Zdrowia Psychicznego;
- Pani Beata Ryń – ekspert ŚARR S.A. w Kielcach;
- Pan Michał Chrobot – ekspert ŚARR S.A. w Kielcach.

Opracowanie dokumentu poprzedziło pięć otwartych spotkań członków w/w Zespołu oraz innych zaproszonych gości. Prowadzone one były w formie warsztatów i zakończyły się zaprezentowaniem Strategii osobom zainteresowanym w dniu 25 września 2007 roku. Konsultacje społeczne, koordynację prac oraz przygotowanie dokumentu powierzono ekspertom Świętokrzyskiej Agencji Rozwoju Regionu S.A. w Kielcach.

Podstawowym źródłem informacji wykorzystanych przy tworzeniu dokumentu były dane Urzędu Miasta oraz Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu. Dodatkowo w trakcie prac uzyskano dane z instytucji, których przedstawiciele brali udział w pracach Zespołu, jak również od innych podmiotów z terenu miasta i powiatu, tj.: Starostwa Powiatowego w Sandomierzu, Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Sandomierzu, Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia, Komendy Powiatowej Policji w Sandomierzu oraz Komendy Straży Miejskiej w Sandomierzu. Dodatkowym materiałem były wyniki badań ankietowych różnych środowisk i grup społecznych przeprowadzonych w okresie 24 kwiecień – 21 maja 2007 r. Do opracowania Strategii użyto także dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego oraz informacje na temat aktualnej sytuacji w Sandomierzu umieszczone w sieci Internet.

Na podstawie powyższych danych eksperci ŚARR S.A. dokonali diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Sandomierza. Pozwoliła ona na wypracowanie kierunków działań strategicznych będących reakcją na rzeczywiste problemy społeczności lokalnej. W oparciu o powyższą diagnozę została opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz, która jest rozwinięciem założeń programowych realizowanych w sferze pomocy społecznej na terenie miasta.

W pracy nad Strategią, zastosowano metodę ekspercko-społeczną. Dokument jest syntezą wypracowanych kierunków strategicznych dla realizacji polityki społecznej Miasta Sandomierz. W procesie monitoringu realizacji Strategii, kierunki i działania powinny być

aktualizowane i dostosowane do zmieniającej się rzeczywistości i otoczenia społeczno-gospodarczego.

Wypracowana lista propozycji projektowych ze sfery polityki społecznej stanowi integralną część Strategii i zawiera konkretne wskazania przedsięwzięć, mających na celu realizację zadań strategicznych.

Cele i kierunki działań zawarte w Strategii są zgodne ze wskazaniem innych dokumentów o charakterze programowym, w tym z Planem Rozwoju Lokalnego Sandomierza na lata 2007-2015, oraz Strategią Rozwoju Gospodarczego Sandomierza do roku 2015. Dokument jest również spójny ze Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 oraz Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Sandomierskiego.

1.7. Proces konsultacji społecznych i jego wyniki

1.7.1. Konsultacje społeczne

W całym procesie opracowania i programowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz kluczową rolę zajęły konsultacje społeczne. Eksperti ŚARR S.A. dla określenia podstawowych celów i kierunków działań władz samorządowych przyjęli jako jedną z podstawowych metod diagnozy problemów konsultacje z udziałem przedstawicieli wiodących środowisk i organizacji, w tym:

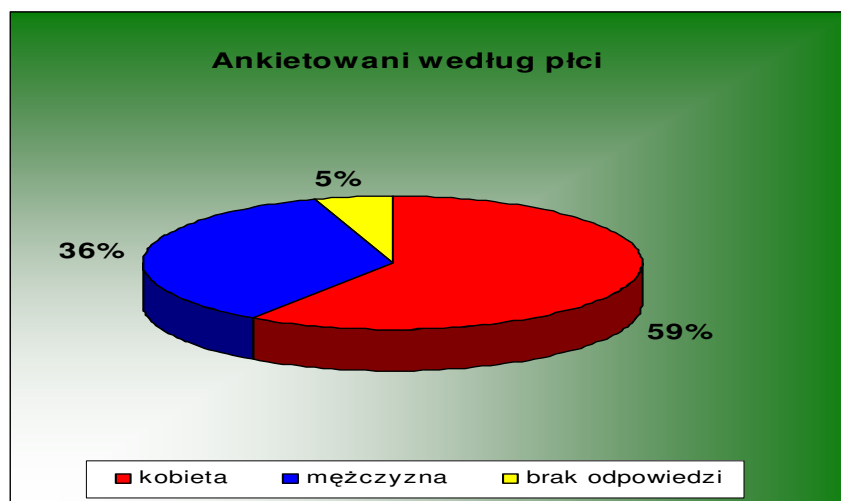
- organizacji społecznych;
- instytucji rynku pracy;
- przedstawicieli samorządu Miasta;
- przedstawicieli organizacji społecznych, fundacji i stowarzyszeń;
- instytucji opieki zdrowotnej.

W procesie planowania strategicznego istotnym elementem uspołecznienia były ankiety skierowane do mieszkańców. Procesem ankietowania objęto ponad 350 osób. Ankiety skierowano do mieszkańców za pośrednictwem Urzędu Miasta oraz Ośrodka Pomocy Społecznej, jak również pozostałych organizacji społecznych, których przedstawiciele brali czynny udział w spotkaniach Zespołu ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz, co gwarantowało dotarcie do wybranych i reprezentatywnych grup docelowych. W wyniku przeprowadzonych

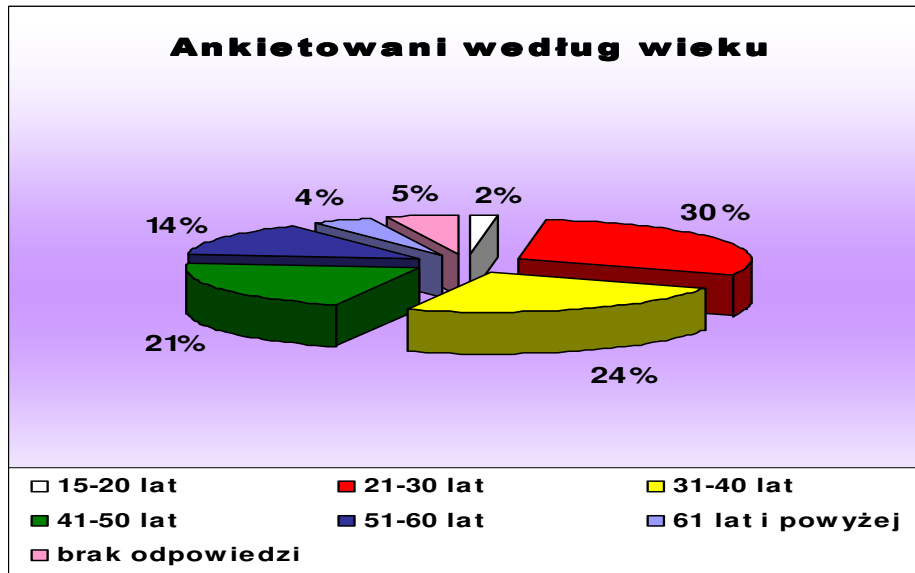
badania otrzymano 242 wypełnione ankiety, co w pełni odpowiada warunkom reprezentatywności procesu badań ankietowych.

1.7.2. Charakterystyka ankietowanych

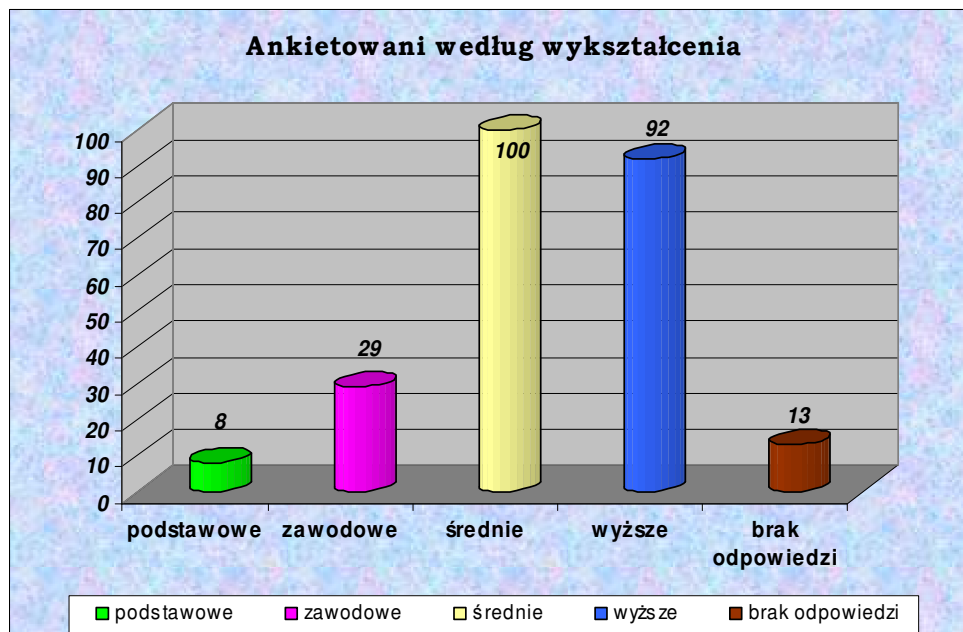
Z wyników ankiety wynika, że zdecydowana większość ankietowanych to kobiety (144 osoby). Mężczyźni stanowili grupę 86 osób poddanych badaniu. Grupa dwunastu osób nie udzieliła odpowiedzi na zadane pytanie. Poniżej wykres przedstawiający udział procentowy poszczególnych płci w przeprowadzonym badaniu.

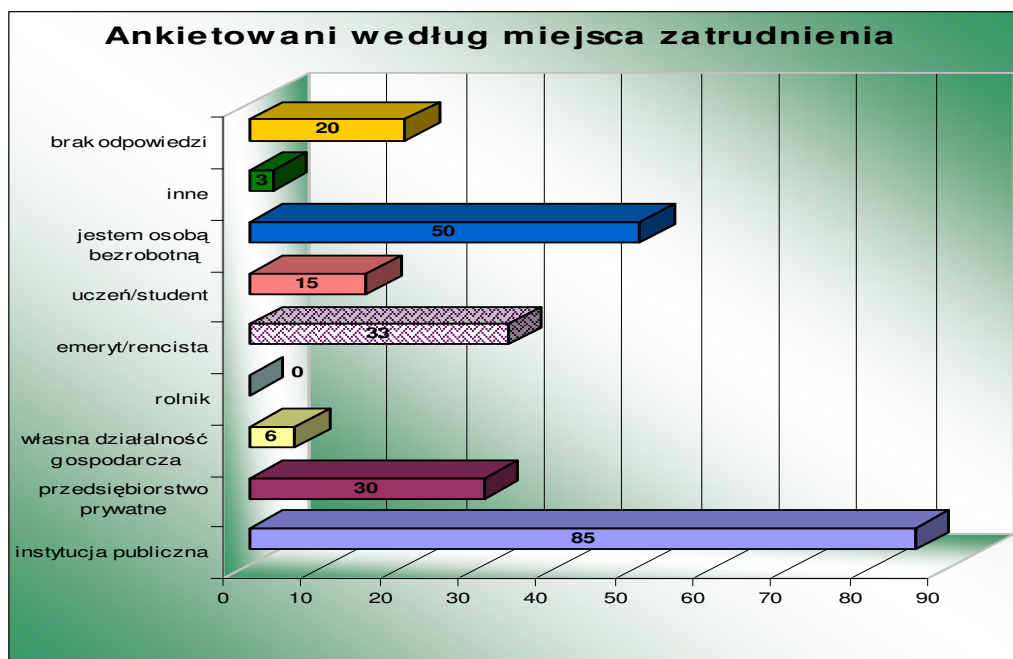
Najliczniejszą grupą wiekową, która poddała się badaniu były osoby pomiędzy 21 a 30 rokiem życia. Wynosiła ona 71 osób. Następnie 59 ankietowanych to osoby w wieku 31-40 lat, 51 osób w wieku 41-50 lat, 34 osoby w wieku 51-60 lat, 10 osób w wieku powyżej 61 roku życia oraz 5 osób w wieku 15-20 lat. Dodatkowo 12 ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na przedmiotowe pytanie. Udział procentowy poszczególnych grup wiekowych zawiera wykres poniżej.

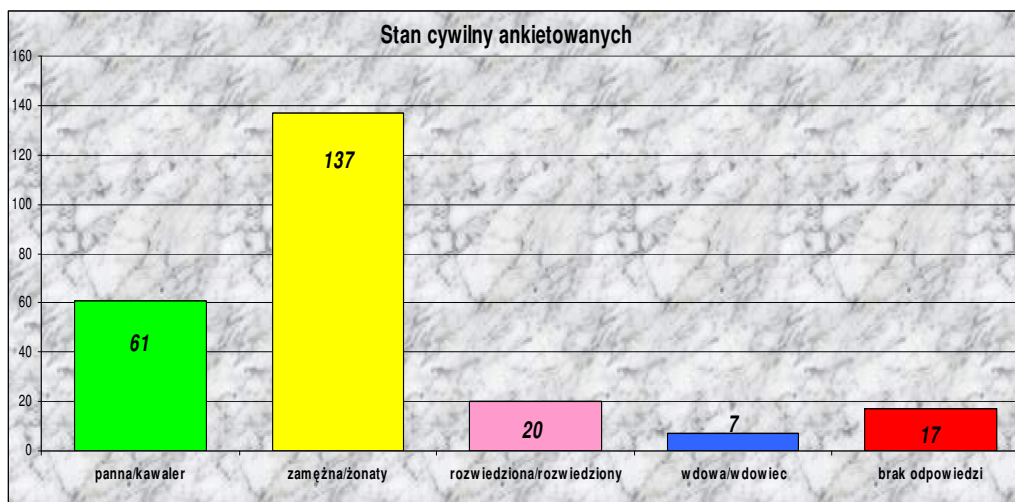
Z danych ankietowych wynika, że 38% badanych ma wykształcenie wyższe, 41% deklaruje wykształcenie średnie, 12% zawodowe a niewiele ponad 3% wykształcenie podstawowe. Wielkość poszczególnych grup ankietowanych zawiera poniższy wykres.

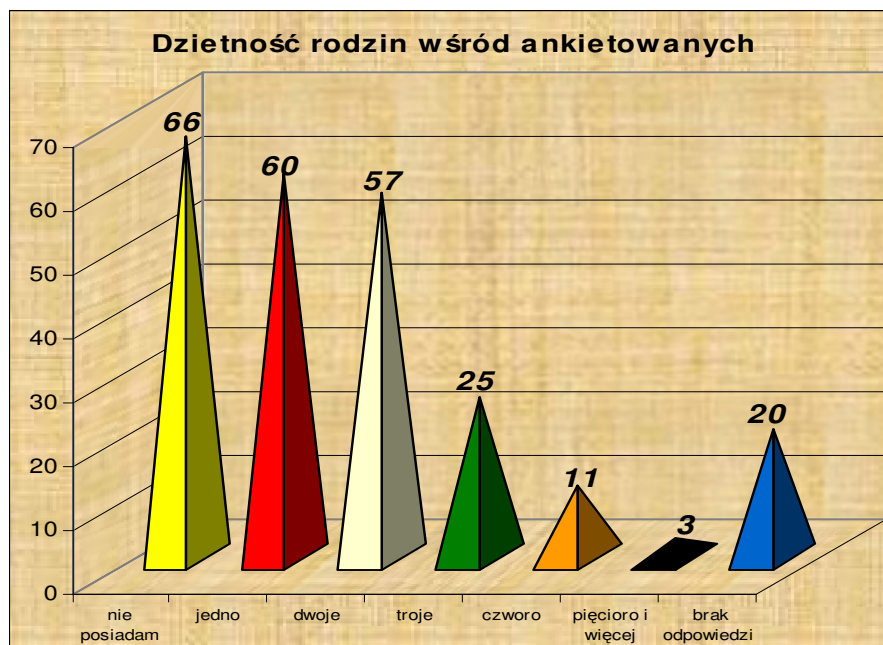
Największy odsetek ankietowanych (35%) deklaruje, że jest pracownikami instytucji publicznej. Jednakże aż 20% osób posiada status bezrobotnego. Następnymi grupami są emeryci i renciści (14%), pracownicy przedsiębiorstw prywatnych (12%), uczniowie i studenci (6%) oraz osoby prowadzące własną działalność gospodarczą (2,5%). Odsetek 8% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na zadane pytanie. Wykres graficzny zawierający dane na temat miejsc zatrudnienia ankietowanych znajduje się poniżej.

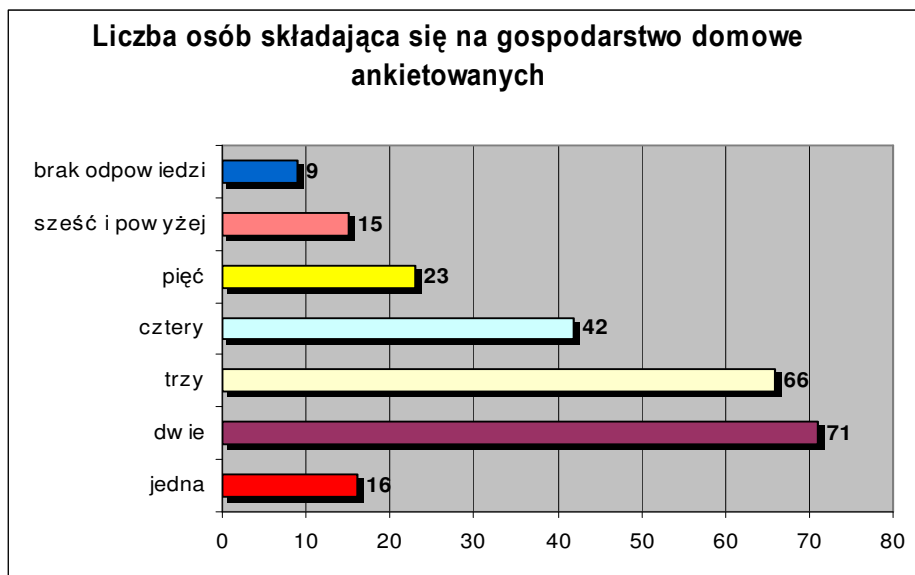
W odniesieniu do stanu cywilnego ankietowanych wynika, że ponad połowa ankietowanych to małżonkowie (57%). Jedna czwarta grupy (25%) to osoby stanu wolnego, 8% to osoby po orzeczonym rozwodzie a 3% to osoby owdowiałe. Grupa 7% ankietowanych odmówiła udzielenia odpowiedzi na pytanie zawarte w ankiecie. Odwzorowanie graficzne wyników zawiera poniższy wykres.

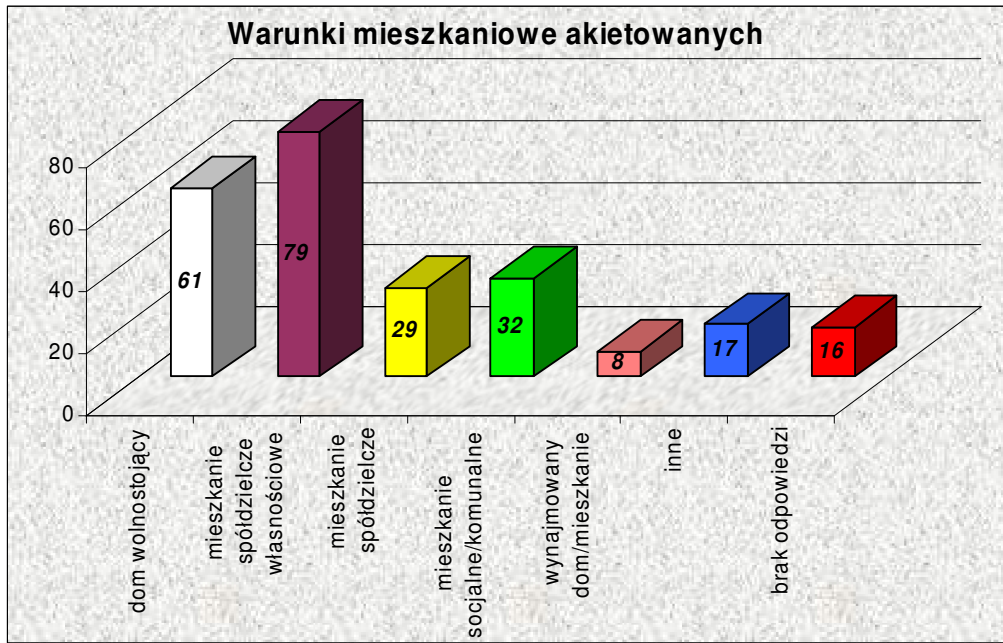
Ogólną tendencją w Europie i w Polsce jest niski poziom urodzeń a co za tym idzie ujemny przyrost naturalny. I tak z przeprowadzonych badań wynika, że 27% ankietowanych nie posiada żadnego potomstwa, 25% osób ma tylko jedno dziecko, 24% dwoje, 10% troje, 4,5% czworo i 1% pięcioro lub więcej dzieci. 8% Ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi.

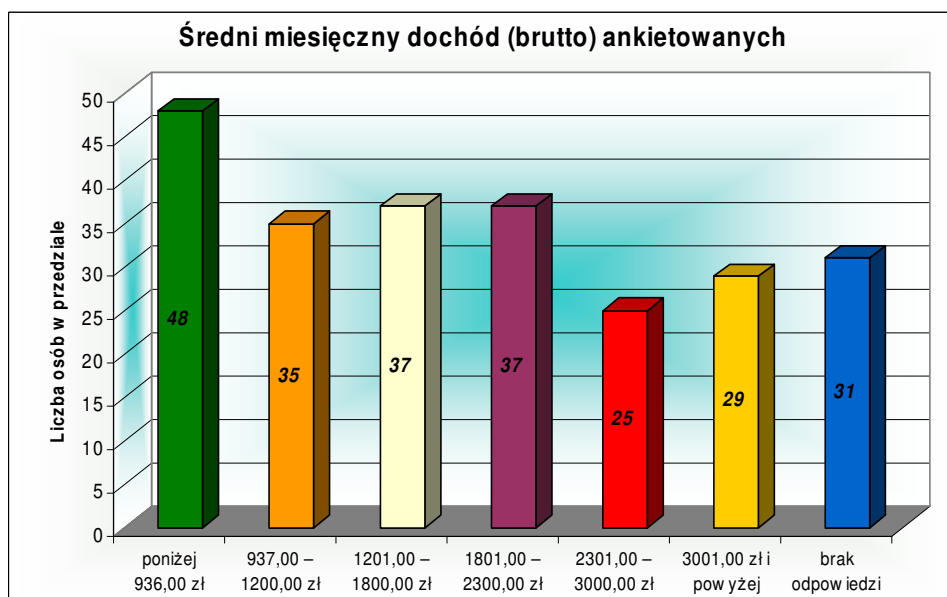
Wśród ankietowanych 30% stanowią gospodarstwa domowe składające się tylko z dwóch osób. Równie liczną grupą są rodziny trzyosobowe (27%). Następnie 17% stanowią gospodarstwa składające się z czterech osób, 10% z pięciu osób, 7% to jednoosobowe gospodarstwa domowe a 6% to rodziny wieloosobowe (sześć i więcej). Grupa 4% ankietowanych nie udzieliła odpowiedzi na przedmiotowe pytanie. Poniżej wykres prezentujący graficzną liczebność poszczególnych grup badanych.

Najbardziej liczną grupą ankietowanych, jeżeli chodzi o warunki mieszkaniowe, stanowią osoby posiadające spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu (33%). Ponad jedna czwarta osób poddanych badaniu posiada własny dom wolnostojący, 13% to mieszkańcy lokali socjalnych lub komunalnych, 12% - mieszkań spółdzielczych, 7% - innych niż wymienione warunków mieszkaniowych, a 3% osób wynajmują dom lub mieszkanie. Ponad 6% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na pytanie dotyczące warunków lokalowych. Wyniki w ujęciu graficznym zawiera poniższy wykres.

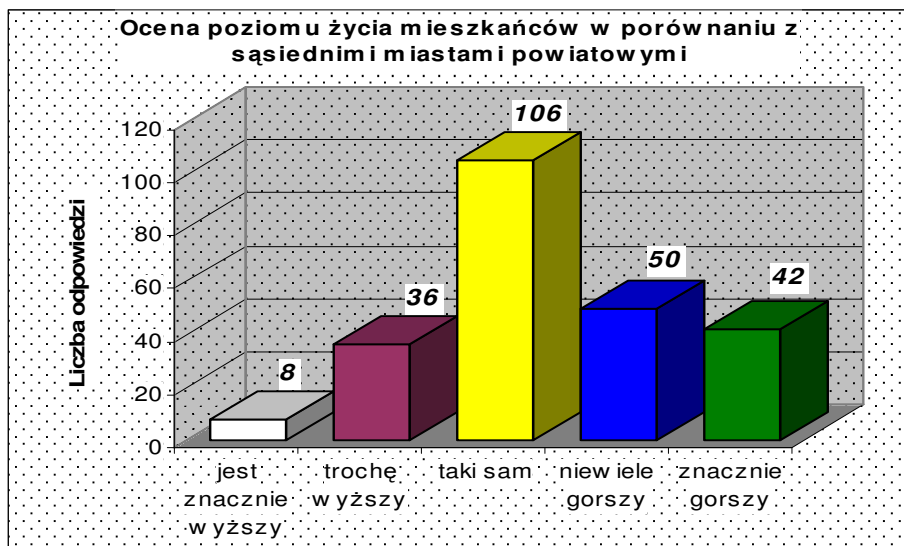
Dochody osób ankietowanych są bardzo zróżnicowane. Około 20% osób deklaruje dochód poniżej płacy minimalnej (936,00 zł), ale około 15% wynoszą wyniki dla trzech następnych grup ankietowanych, tj. dochód 937,00 – 1 200,00 zł, 1 201,00 – 1 800,00 zł i 1 801,00 – 2 300,00 zł. Dochód w przedziale 2 301,00 – 3 000,00 zł deklaruje 10% ankietowanych a powyżej 3 000,00 zł grupa aż 12% osób. Blisko 13% ankietowanych odmówiło udzielenia odpowiedzi na temat wysokości dochodu brutto. Wyniki zawiera wykres poniżej.

1.7.3. Wyniki ankiety

Ankieta przygotowana przez ekspertów ŚARR S.A. poza metryczką zawierała 23 pytania w formie zamkniętej, wielokrotnego wyboru, jak również cztery pytania otwarte, będące zarazem częścią analizy SWOT. W badaniu wzięło udział 240 osób poprzez wypełnienie ankiety w formie papierowej oraz 2 osoby, które wypełniły ankietę za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta w Sandomierzu. Ankieta zawierała pytania dotyczące bezpośrednio jak również pośrednio sytuacji społecznej mieszkańców Sandomierza, a jej wyniki przedstawiają się następująco.

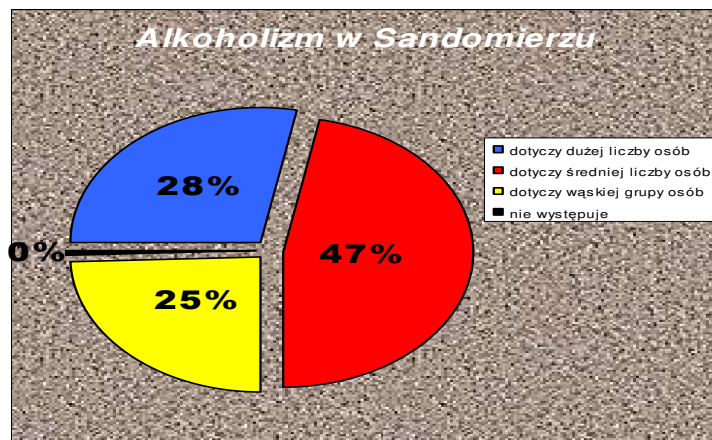
Ocena poziomu życia w Sandomierzu w porównaniu z sąsiednimi miastami powiatowymi, takimi jak Staszów, Kraśnik czy Tarnobrzeg przez 44% ankietowanych została oceniona na tym samym poziomie. Jednakże z informacji uzyskanej od przedstawicieli instytucji, które kolportowały ankietę u swoich pracowników, członków lub podopiecznych dość często pojawiały się informacje, iż ankietowany nie był w stanie określić różnicy w poziomie życia pomiędzy tymi miastami. Jednakże z drugiej strony aż 38% respondentów stwierdziło, iż poziom życia w Sandomierzu jest niższy lub znacznie niższy. Dla porównania tylko 18% osób uznało, iż poziom ten jest wyższy niż w sąsiednich miastach.

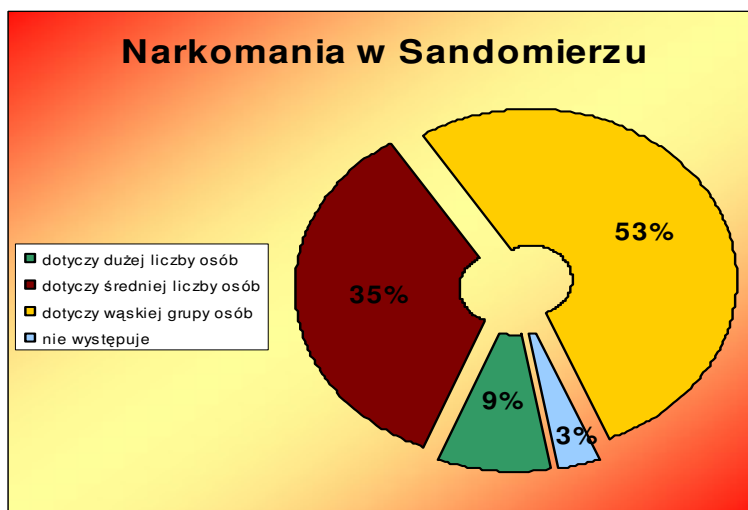
W ocenie mieszkańców Sandomierza największy wpływ na jakość życia mają znajomości i układy, na które wskazało aż 35% ankietowanych. Duży wpływ według ankietowanych mają zaradność i inicjatywa mieszkańców (18%), działalność władz samorządowych (15,5%) oraz wykształcenie i kwalifikacje zawodowe (14%). Respondenci nisko ocenili wpływ na jakość życia sytuacji społeczno-ekonomicznej w kraju (9%), działalności władz centralnych (4%) oraz przypadku (3,5%).

Ankietowani ocenili także skalę, jaką stanowi w Sandomierzu problem alkoholizmu. Spośród grupy badanej 112 osób uznało, że problem ten dotyczy średniej liczby osób, 67 że dotyczy on dużej grupy a 59 badanych określiło ten problem jako marginalny.

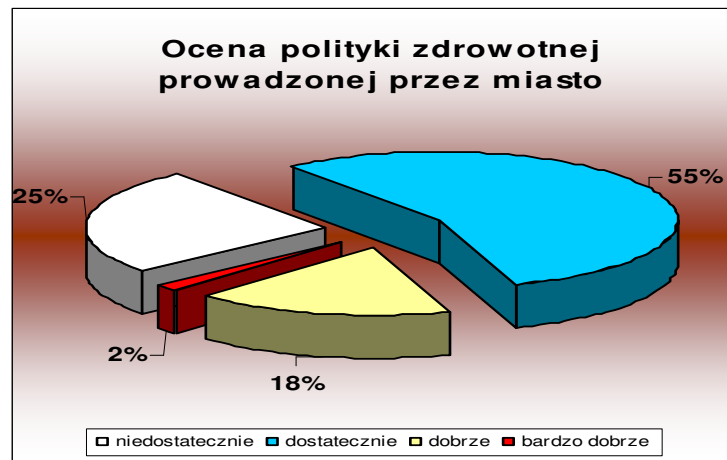

Analogiczne do pytania opisanego powyżej ankietowani oceniali także problem narkomanii. Z badań wynika, iż 125 osób uznało, że problem ten dotyczy nielicznej grupy, 83 że dotyczy on średniej grupy osób, 21 badanych uważa ten problem za poważny. W opinii 8 osób problem narkomanii w Sandomierzu nie występuje.

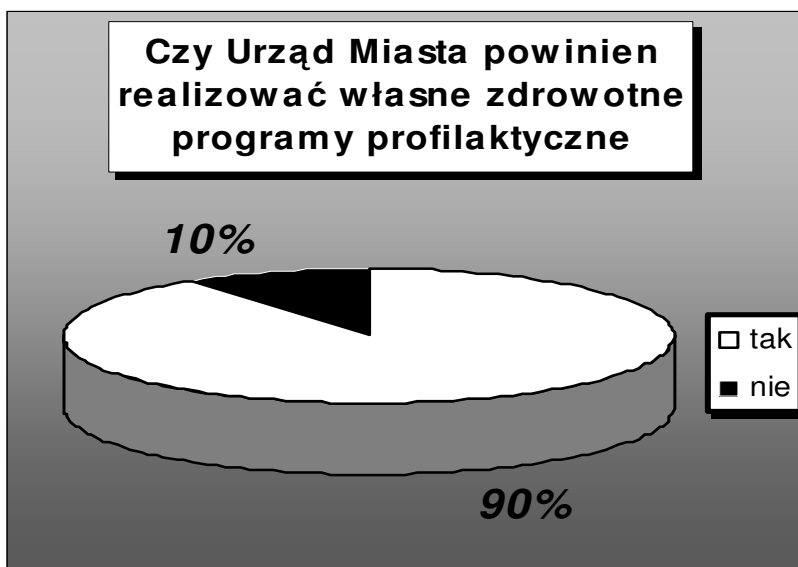

Ankietowani ocenili także jakość i zakres prowadzonej przez Urząd Miasta polityki zdrowotnej. Największa grupa (133 osoby) oceniła ją jako dostateczną, jednakże na 42 oceny

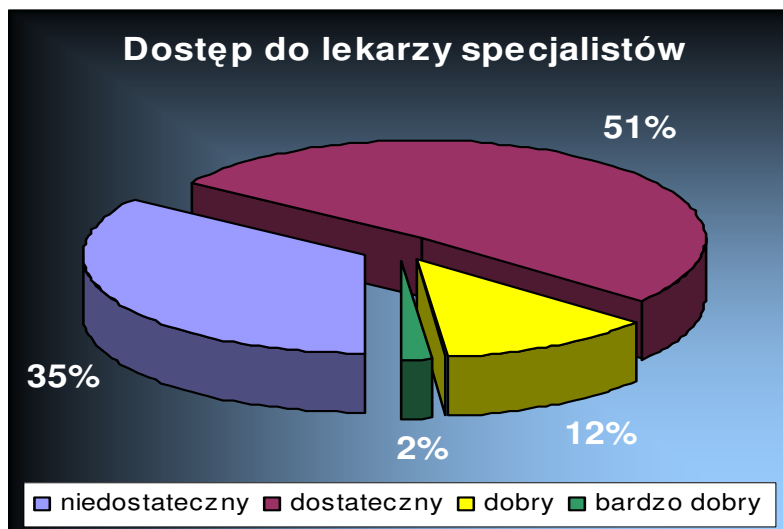
dobrze przypada aż 61 ocen niedostatecznych. Tylko 4 osoby oceniły politykę miasta jako bardzo dobrą.

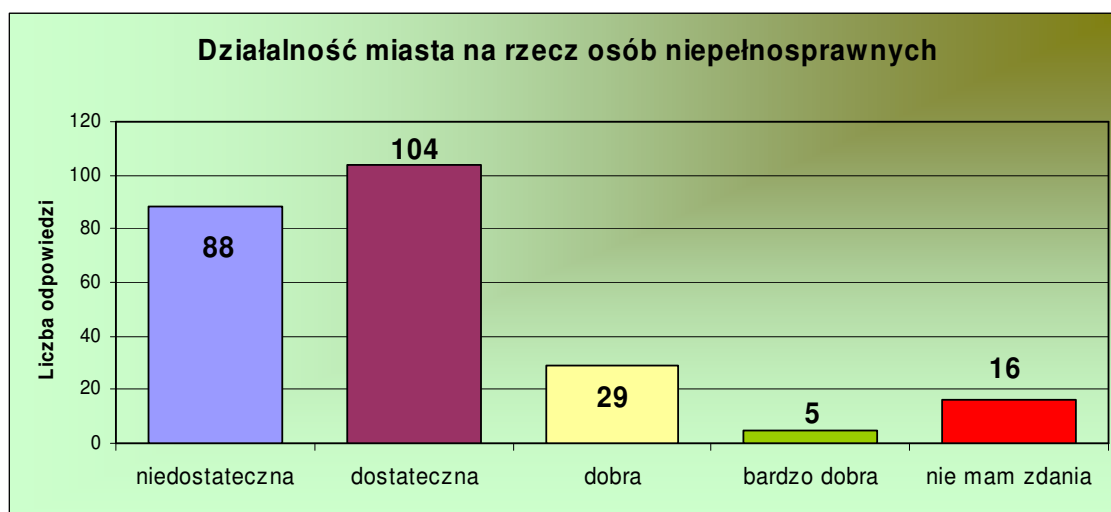
Według znacznej większości osób poddanych badaniu w Sandomierzu powinny zostać uruchomione miejskie profilaktyczne programy zdrowotne (214 odpowiedzi). Odmiennego zdania są tylko 23 osoby. W przypadku tego pytania ankietowany mógł wskazać, czego w jego opinii winny dotyczyć programy zdrowotne finansowane z budżetu miasta. Wśród tych opinii najczęściej (ponad 7 wskazań) powtarzały się programy związane z chorobami onkologicznymi, schorzeń kardiologicznych, leczeniem cukrzycy, schorzeń stawów i kręgosłupa, profilaktyki stomatologicznej, oraz przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii.

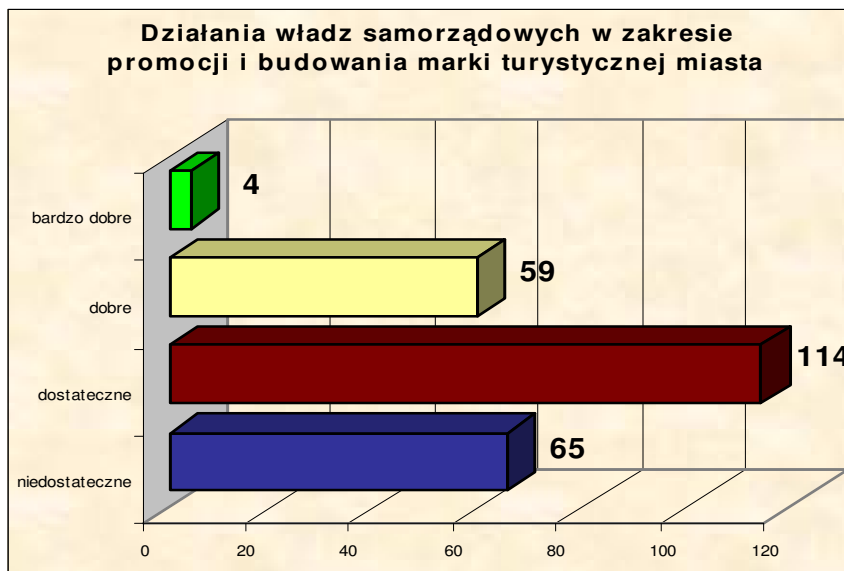
Ocenie poddano także dostęp mieszkańców do lekarzy specjalistów na terenie miasta. Większość ankietowanych (124 odpowiedzi) wskazała, iż jest ona dostateczna. W ocenie 4 osób dostęp ten jest bardzo dobry a 30 osób uznała go za dobry. Jednakże ponad dwa razy więcej niż ocen pozytywnych jest odpowiedzi, według których dostęp do lekarzy w Sandomierzu jest niewystarczający (84 osoby). W tym przypadku także ankietami wskazali te dziedziny medycyny, do których dostęp jest najbardziej utrudniony. Są nimi: kardiologia, neurologia, okulistyka, endokrynologia, stomatologia, ginekologia i alergologia (specjalności powyżej dziesięciu odpowiedzi).

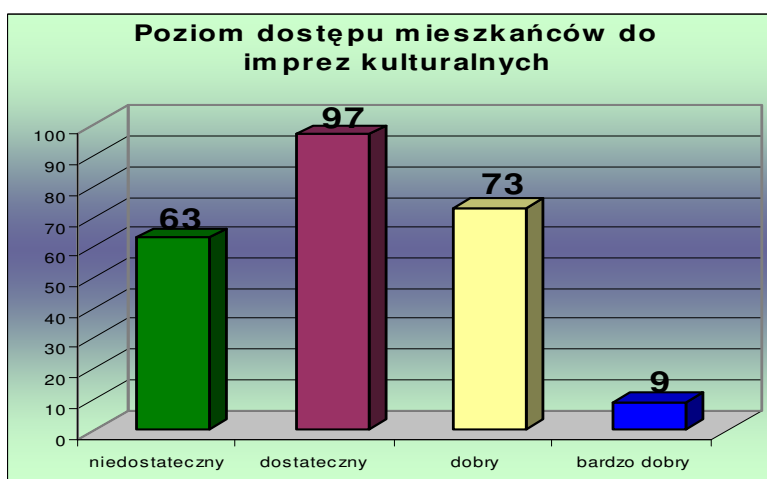
W odniesieniu do działalności miasta na rzecz osób niepełnosprawnych ankietowani uznali, iż jest ona zdecydowanie nieadekwatna do potrzeb. Wynika to z faktu, iż aż 36% odpowiedzi to oceny niedostateczne a 43% to oceny dostateczne. Tylko 14% ankietowanych uznaje działalność władz na rzecz osób niepełnosprawnych jako dobrze lub bardzo dobre. Około 6% respondentów nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie.

Walory turystyczne Sandomierza w opinii wielu środowisk mogą być motorem napędowym dla rozwoju miasta i może przyczynić się do rozwiązania niektórych problemów społecznych mieszkańców. Jednakże do osiągnięcia tego konieczna wydaje się promocja turystyczna miasta na zewnątrz. W opinii ankietowanych działalność władz samorządowych w tym zakresie jest niewystarczająca. Wynika to z faktu, że 27% respondentów uznało działania władz za niedostateczne a 47% za dostateczne. W porównaniu tylko 24% osób uznało działalność władz w tym zakresie jako dobre, a tylko 1,5% jako bardzo dobre.

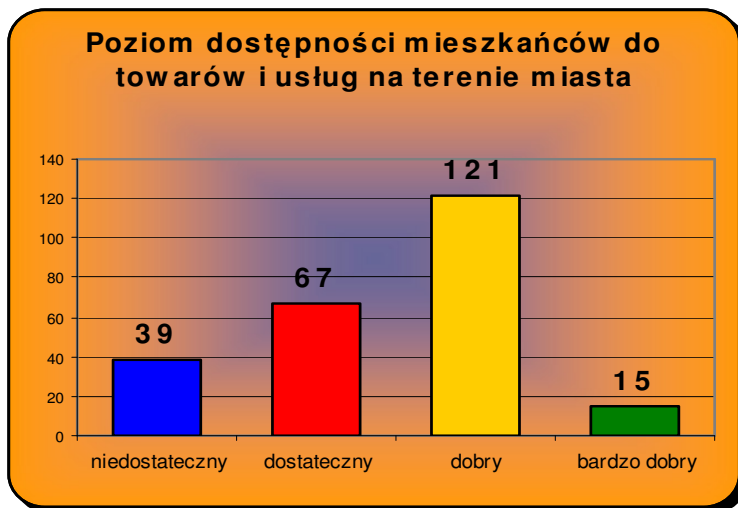

Ankietowani ocenili dostęp mieszkańców do imprez kulturalnych, możliwości spędzenia czasu wolnego, liczbę organizowanych koncertów, festynów i wystaw. Około jednej czwartej respondentów negatywnie oceniło życie kulturalne miasta (26%), 40% stwierdza, że jest ono dostateczne. Ponad 30% ankietowanych dobrze oceniło dostęp mieszkańców do imprez kulturalnych a 3,5% uznało dostęp jako bardzo dobry.

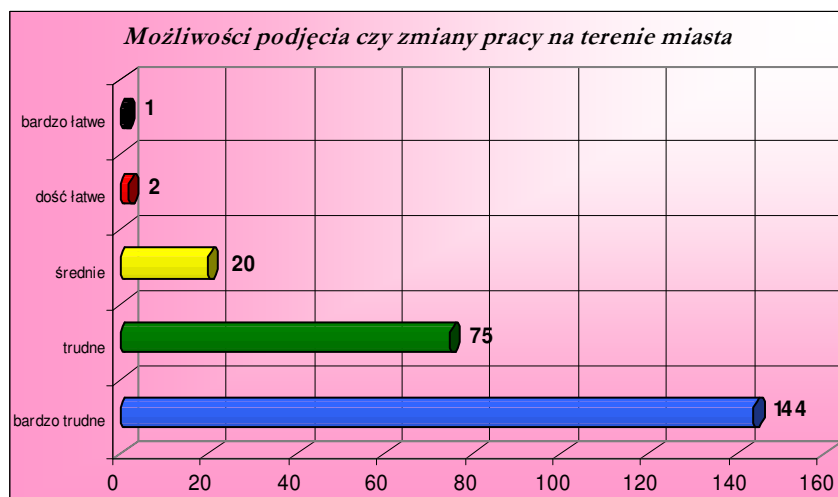

Pozytywnie oceniony został poziom dostępności mieszkańców do towarów i usług na terenie Sandomierza, rozmieszczenia i liczby sklepów oraz powszechności tzw. usług

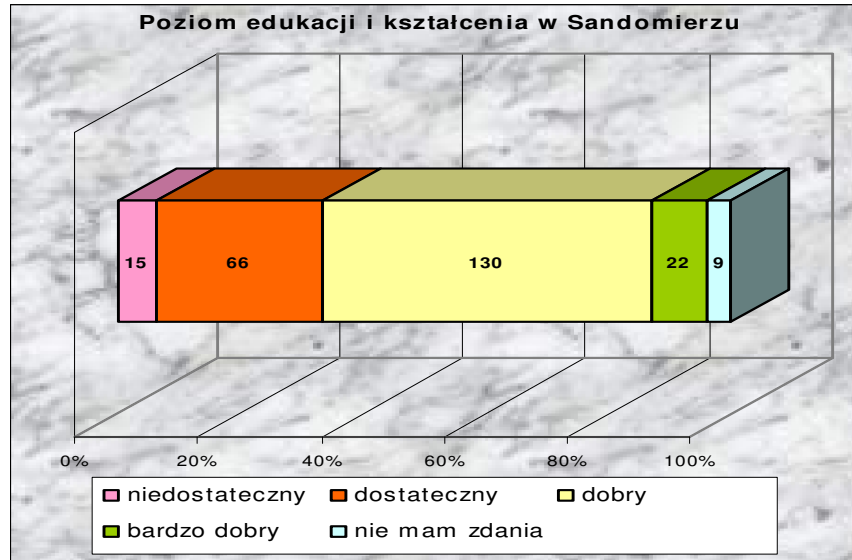
socjalnych. Równo połowa ankietowanych oceniła ten poziom jako dobry, a 6% jako bardzo dobry. Niedostateczny dostęp do działalności usługowej zauważa 16% ankietowanych, a dla 28% poziom ten kształtuje się na poziomie dostatecznym.

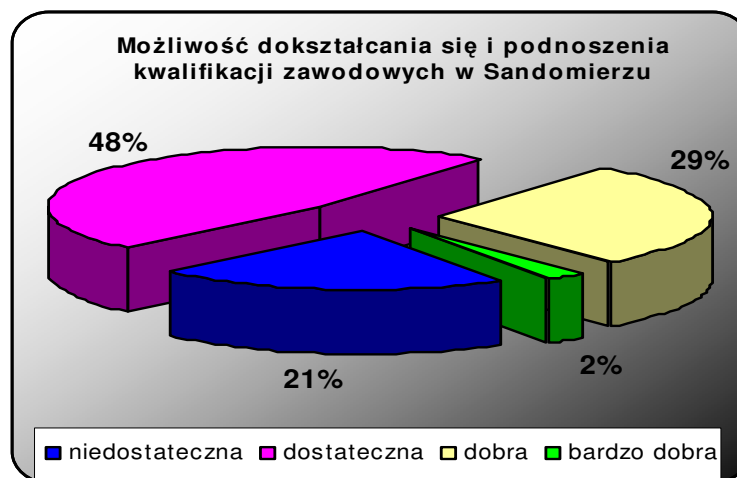
Ponad połowa ankietowanym (60%) uznaje za bardzo trudną możliwość podjęcia lub zmiany pracy na terenie miasta. Trudność w tym widzi 31% badanych. Tylko 8% ankietowanych wskazało odpowiedź neutralną na zadanie pytanie. Wynik tego badania wynika z niskiej świadomości społecznej i zawodowej mieszkańców Sandomierza, gdyż statystyka liczby bezrobotnych jest jedną z niższych spośród powiatów województwa świętokrzyskiego.

W odniesieniu do poziomu edukacji i kształcenia 54% ankietowanych wskazuje go jako prowadzony na dobrym poziomie a 9% osób jako bardzo dobry. Tylko 6% osób oceniło edukację w Sandomierzu jako prowadzoną w sposób niedostateczny. Spośród grupy ankietowanych 27% osób uznaje jakość kształcenia jako dostateczną.

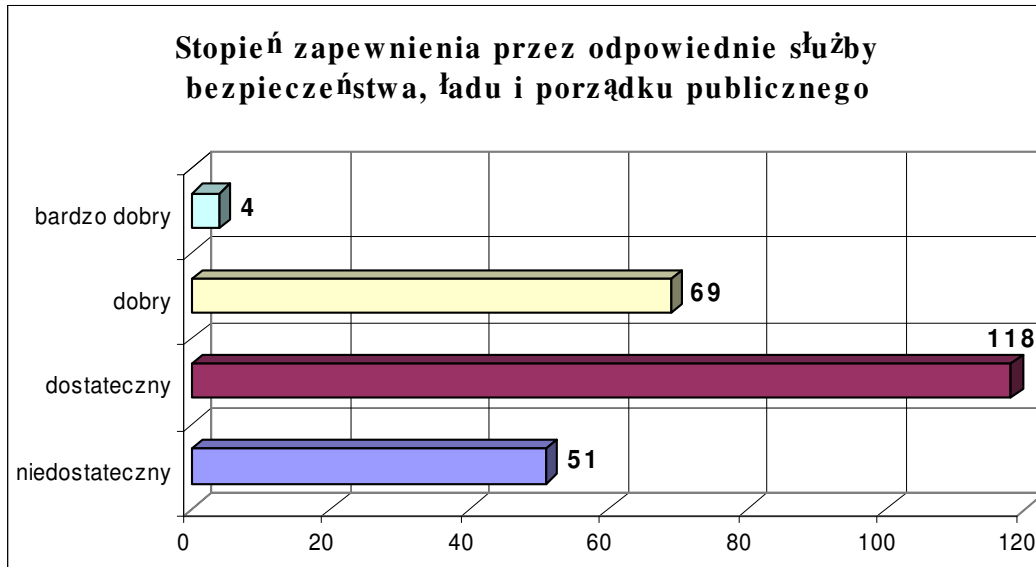
W kolejnym pytaniu ankietowani ocenili możliwości dokończenia się i podnoszenia kwalifikacji zawodowych takich jak szkolenia, kursy lub studia podyplomowe. Większość respondentów (116 osób) oceniła te możliwości jako dostateczne, 71 osób jako dobre a 6 osób jako bardzo dobre. Jako niedostateczne możliwości rozwoju w Sandomierzu wskazało 51 ankietowanych.

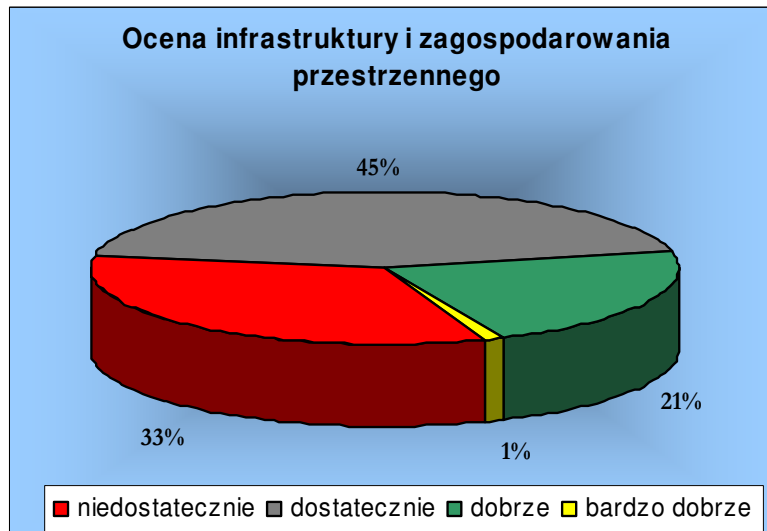
Ankietowani wskazali, które aspekty kształcenia Polaków są w ich opinii kluczowe, aby przygotować pracownika do oczekiwań rynku pracy. Największy odsetek odpowiedzi wskazał na naukę języków obcych (28%), a następnie na: zdobycie specjalistycznego wykształcenia związanego z wykonywaniem zawodów technicznych (23%), obsługę komputera i znajomość nowych technologii (19%), umiejętność założenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej (13%), propagowanie lokalnego rzemiosła (6,5%), sposobów aktywnego poszukiwania pracy (4,5%) oraz ugruntowania wiedzy ogólnej (4%). Wśród odpowiedzi oznaczonej jako inne (1,5%) pojawiło się kształtowanie zachowań asertywnych i interpersonalnych oraz wiedza praktyczna na temat uzyskiwania kredytów bankowych.

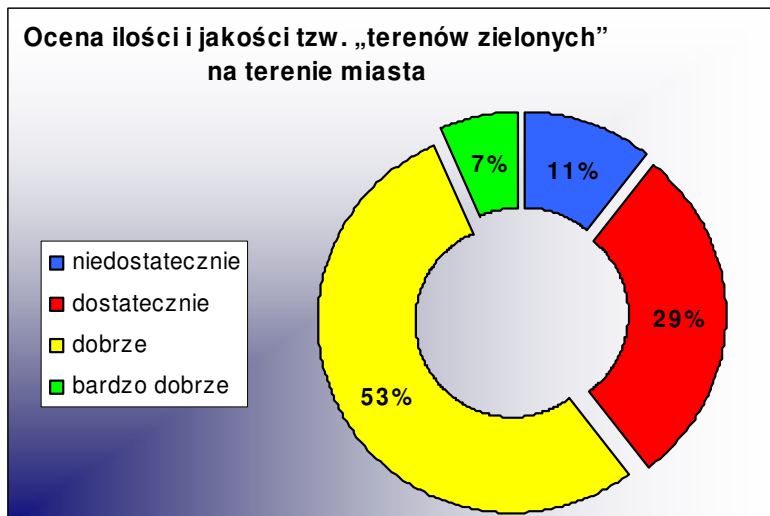
Z opinii ankietowanych wynika, że nie czują się oni bezpieczni na terenie miasta. Wynika to z faktu, iż dominuje przeświadczenie o zaledwie dostatecznym poczuciu bezpieczeństwa (49%) oraz dużego odsetka osób oceniających działalność odpowiednich służb jako niedostateczne (21%). Zaledwie 30% respondentów pozytywnie oceniło stopień zapewnienia ładu i porządku (28,5% - dobry, 1,5% - bardzo dobry).

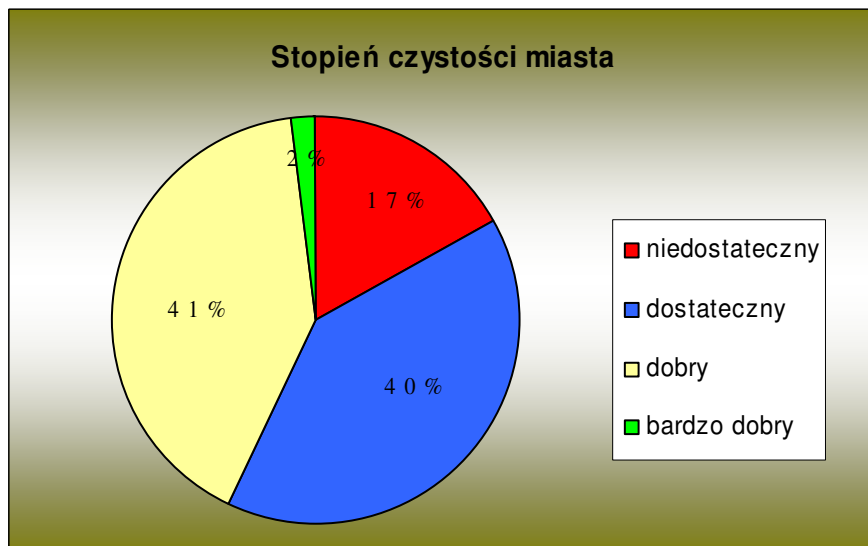
Zdecydowanie negatywnie oceniona została infrastruktura oraz zagospodarowanie przestrzenne w Sandomierzu (nawierzchnia dróg, kanalizacja itp.). Ocenę niedostateczną wystawiło 81, a dostateczną 106 ankietowanych. Infrastrukturę miasta jako dobrą uznaje 52 respondentów, a jako bardzo dobra tylko 3 osoby.

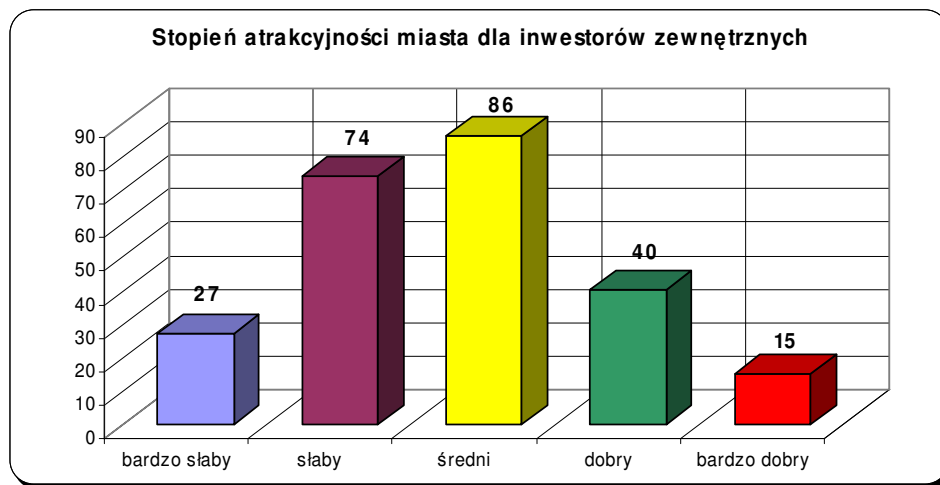
Jako dobrą ocenili ankietowani ilość oraz jakość terenów zielonych w Sandomierzu (130 osób). Ocenę dostateczną wystawiło 70 osób, a niedostateczną tylko 26 respondentów. Do jakości parków zieleni żadnych zastrzeżeń nie wносиło 26 osób.

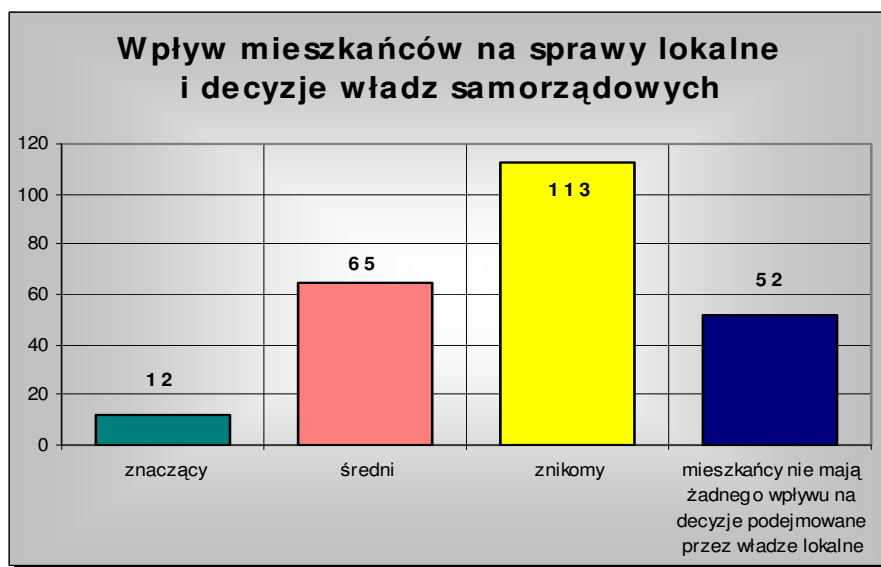
Dobrze przez ankietowanych został oceniony poziom czystości Sandomierza. Taką ocenę wystawiło 99 respondentów. Na podobnym poziomie (97 odpowiedzi) ukształtowała się odpowiedź na temat dostatecznego stopnia czystości. Tylko 5 osób oceniło czystość w mieście na bardzo wysokim poziomie. Dla porównania opinię o niedostatecznym stopniu czystości Sandomierza wyraziło 41 osób.

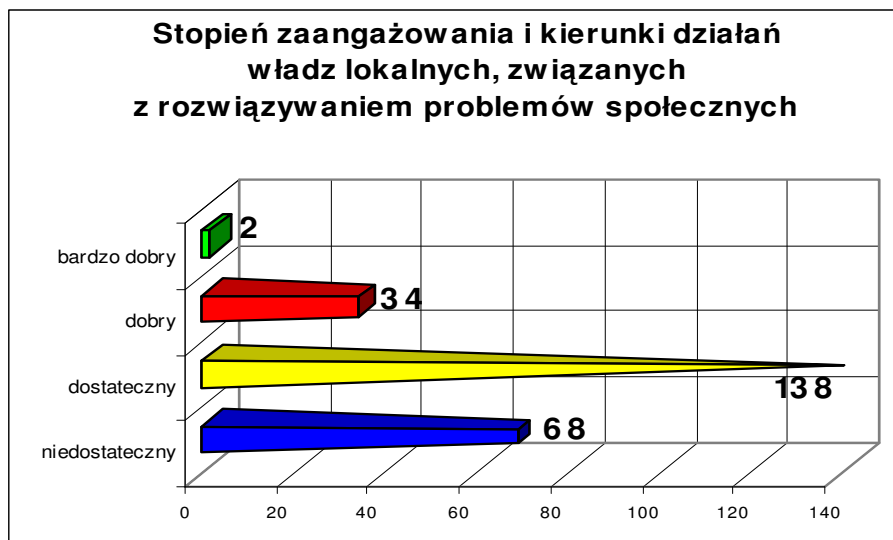
Przy odrzuceniu neutralnej oceny stopnia atrakcyjności miasta dla inwestorów (średni - 35,5%) dominują oceny negatywne (11% - bardzo słaba, 30,5% - słaba). Pozytywna ocenę atrakcyjności miasta wystawiło 22,5% ankietowanych (16,5% - dobra, 6% - bardzo dobra).

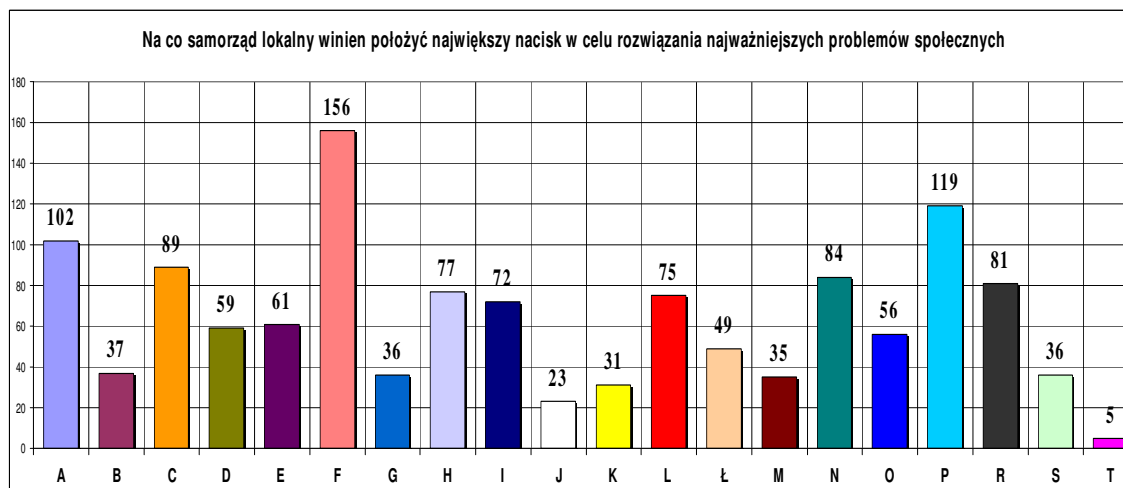
Wśród ankietowanych panuje dość powszechne przekonanie, że nie mają oni żadnego wpływu na decyzje podejmowane przez władze miasta (21,5%) lub wpływ ten jest znikomy (46,5%). Jedynie 5% badanych uważa, iż ma znaczący wpływ na działania podejmowane przez samorząd, natomiast 27% poziom tego wpływu uważa za średni.

Ankietowani ocenili, że stopień zaangażowania władz miasta oraz wytyczone przez nie kierunki działań mających na celu rozwiązanie problemów społecznych mieszkańców są nieadekwatne do potrzeb. Około 28% badanych stwierdziło, iż są one niewłaściwe i niedostateczne a 57% respondentów oceniło je jako dostateczne. Jedynie 14% osób biorących udział w badaniu uznało zaangażowanie władz jako wystarczające a niecały 1% jako bardzo wysokie.

W ostatnim pytaniu ankietowani dokonali gradacji najważniejszych problemów społecznych Sandomierza, na których rozwiązanie władze winny położyć największy nacisk. Odpowiedzi kształtowały się następująco.

- A poprawa dostępności do opieki medycznej, wprowadzenie miejskich profilaktycznych programów zdrowotnych – 8%
- B poprawa gospodarowania środkami publicznymi np. poprzez likwidację spółek zależnych czy rad nadzorczych – 2,9%
- C rozwój kultury, rozrywki, sportu i rekreacji – 6,9%
- D zwiększenie pomocy bezpośredniej osobom najuboższym (finansowej lub rzeczowej) – 4,6%
- E poprawa bezpieczeństwa i ładu publicznego poprzez usprawnienie działania policji i straży miejskiej – 4,8%
- F ograniczenie bezrobocia, poprawę rynku pracy – 12,2%
- G wsparcie pracodawców oraz przedsiębiorczości (doradztwo, szkolenia itp.) – 2,8%
- H poprawa jakości życia osobom niepełnosprawnym – mieszkania chronione, zniesienie barier architektonicznych – 6%
- I zwiększenie liczby mieszkań socjalnych / komunalnych – 5,6%
- J utworzenie klubu integracji społecznej – jako elementu eliminowania zjawiska wykluczenia społecznego – 1,8%
- K przeciwdziałanie bezdomności – założenie przytuliska – 2,4%
- L likwidacja patologii społecznych (narkomania, alkoholizm) – utworzenie stacjonarnego oddziału leczenia uzależnienia od alkoholu i poradni leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych – 5,9%
- Ł inwestycje w infrastrukturę – 3,8%
- M aktywizacja społeczną ludzi starszych – organizacja Domów Seniora, Dziennych Domów Pomocy itp. – 2,7%
- N bezpłatne doksztalcanie absolwentów oraz osób poszukujących pracę pod kątem dostosowania ich do potrzeb rynku pracy (kursy, szkolenia itp.) – 6,6%
- O przeciwdziałanie tzw. emigracji zarobkowej – 4,4%
- P stworzenie marki turystycznej Sandomierza, promocję miasta na zewnątrz – 9,3%
- R prowadzenie polityki proinwestycyjnej, mającej na celu przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych (krajowych i zagranicznych) – 6,3%
- S wsparcie inicjatyw obywatelskich (fundacji czy stowarzyszeń prowadzących działalność niezarobkową) – 2,8%
- T inne 0,4%

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ SANDOMIERZA

2.1. Charakterystyka miasta

Sandomierz położony jest na wschodnim obrzeżu województwa świętokrzyskiego, na skraju Wyżyny Kielecko - Sandomierskiej, u styku z Kotliną Sandomierską, na południe od 51 równoleżnika i na wschód od 21 południka¹².

Miasto jest stolicą powiatu leżącego na styku województw Podkarpackiego, Lubelskiego i Świętokrzyskiego. Miasto graniczy z pięcioma gminami, o charakterze wiejskim oraz miastem Tarnobrzeg.

Miasto zajmuje obszar 28,8 kilometra kwadratowego. W jego granicach znajduje się niewielka ilość terenów rolniczych, okalających tereny o zabudowie miejskiej. Przeptywająca przez miasto rzeka Wisła rozdziela je na część lewobrzeżną i prawobrzeżną. Prawobrzeżna część miasta to obszar głównie przemysłowy z pojedynczym osiedlem budownictwa wielorodzinnego i indywidualnego. W części lewobrzeżnej położone jest centrum administracyjne oraz dzielnice o charakterze mieszkaniowym.

Usytuowanie Sandomierza pod względem komunikacyjnym jest dość niekorzystne. Główne szlaki tranzytowe północ-południe oraz wschód-zachód omijają Sandomierz. Jednakże przez miasto przebiegają drogi o dużym znaczeniu krajowym:

- Warszawa – Sandomierz – Kraków,
- Tarnobrzeg – Sandomierz – Zawichost – Lublin,
- Sandomierz – Lipnik, łącząca się z drogą międzynarodową Radom – Rzeszów – Barwinek.

Odległości drogowe dzielące Sandomierz od dużych aglomeracji miejskich to odpowiednio:

- Kielce – 94 km,
- Warszawa – 222 km,
- Kraków – 208 km,
- Rzeszów – 100 km,

¹² <http://bip.um.sandomierz.pl>

- Przemyśl – 145 km,
- Lublin – 120 km,
- Łódź – 235 km,
- Katowice – 284 km¹³.

W odległości 280 km znajduje się przejście graniczne z Białorusią w Terespolu a w odległości około 180 km przejście z Ukrainą w Hrebennem.

Północna część miasta leży na krawędzi południowo-wschodniej Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej, ograniczonej od północy dolinami rzeki Opatówki, a od południa dolinami rzeki Koprzywianki. Część południowa miasta położona jest u podnóża skarpy wiślanej, w widłach rzek Wisły i Trześniówki. Ta część miasta leży na w Kotlinie Sandomierskiej.

Na terenie Sandomierza jest niewiele surowców mineralnych, poza tym nie można ich tam eksploatować ze względu na ich występowanie w granicach miasta i w obszarze gleb chronionych. Występują tu surowce ilaste oraz krzemionkowe luźne (piaski). Są one wykorzystywane wyłącznie na potrzeby lokalne.

Jednocześnie gleby, które wytworzyły się na powyższych strukturach geologicznych należą do najbardziej urodzajnych w kraju. Na terenach wyżej położonych są to, w przeważającej części, gleby brunatne i czarnoziemy właściwe. Na Równinie Tarnobrzskiej dominują gleby brunatne i bielcowe, a w obszarze zalewowym gleby madowe. Lessy i mady zaliczane są do najwyższych klas bonitacyjnych, które w rejonie Sandomierza stanowią 86,3% użytków rolnych.

W Kotlinie Sandomierskiej występuje jeden z najdłuższych w kraju okres wegetacji, wynoszący ponad 220 dni. Powyższe warunki sprzyjają nie tylko sadownictwu i rolnictwu, ale także rozwojowi dzikiej przyrody.

Bezpośrednio przy granicy miasta znajduje się rezerwat „Góry Pieprzowe”. Na jego terenie odnotowano 397 gatunków roślin, w tym gatunki chronione, rzadkie, a nawet endemiczne. Ten niezwykle ukształtowany zakątek z przepięknym widokiem na Stare Miasto i wijącą się u stóp gór rzekę, jest kolejnym znaczącym atutem miasta pod względem jego atrakcyjności turystycznej.

Na terenie miasta znajduje się Park Miejski, Park „Piszczele”, nadwiślańskie błonia oraz ogródki działkowe.

Obszary zielone spełniają na terenie miasta funkcję klimatyczną oraz biologiczną - ograniczają intensywność i częstotliwość ingerencji w podłoże, blokują intensywność erozji

¹³ Obliczone za pomocą strony internetowej <http://map24.interia.pl/>

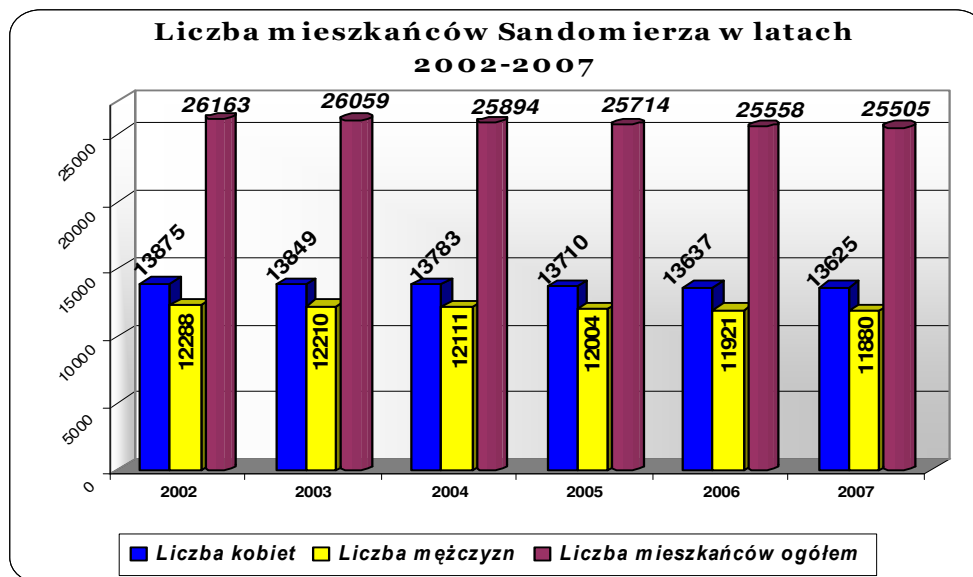
wodnej i wietrznej, a także wpływają na poprawę stosunków wodnych w glebie. Dodatkowo, podnoszą komfort życia mieszkańców Sandomierza.

Wisła i jej dopływy stanowią zasoby wód powierzchniowych. Występują one w niżej położonych obszarach Sandomierza. Natomiast obszar wysoczyzny jest praktycznie powierzchniowo bezwodny. Miasto Sandomierz położone jest na obszarze deficytowym pod względem zasobności w wody podziemne. Północna jego część leży w obszarze występowania utworów bezwodnych, natomiast południowa znajduje się na utworach charakteryzujących się średnią wodonością, w obrębie których wydzielono duży zbiornik wód podziemnych Dębica – Stalowa-Wola – Rzeszów.

2.2. Demografia

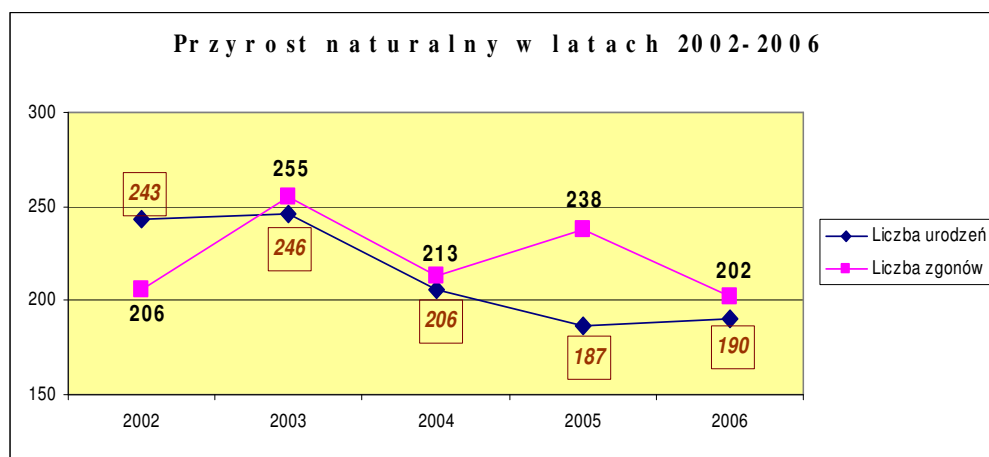
Według danych na dzień 30 kwietnia 2007 r. w Sandomierzu zameldowanych na pobyt stały było 25 505 osób, w tym 13 625 kobiet i 11 880 mężczyzn. Liczba ta stanowi około 30% mieszkańców powiatu i około 2% ludności województwa.

Z danych statystycznych wynika, że liczba mieszkańców systematycznie maleje. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba ta zmniejszyła się o 658 osób, tj. o około 2,5%.

Powyższa sytuacja jest spowodowana przede wszystkim niskim przyrostem naturalnym. W okresie 2002-2007 rok przyrost ten w liczbach bezwzględnych wyniósł minus

42 osoby (przewaga zgonów nad urodzeniami). Ujemny przyrost jest tendencją powszechną w całym kraju. W roku 2005 minusowa wartość przyrostu naturalnego w powiecie sandomierskim stanowiła 5,78% wartości województwa świętokrzyskiego. Jednakże aż w jedenastu na trzynaście powiatów i miasto Kielce przyrost ten był niższy niż w powiecie sandomierskim¹⁴.

Relatywnie niska ilość urodzeń stoi w sprzeczności z danymi statystycznymi dotyczącymi liczby zawartych małżeństw. W latach 2004-2006 wskaźnik ten wzrósł o około 15%. Jednakże ilość zawartych związków małżeńskich nie przekłada się na ilość urodzeń. Wynika to ze zmiany podejścia Polaków do instytucji małżeństwa oraz znacznego podwyższania wieku rozrodczego u kobiet. Młode małżeństwa obecnie stawiają na pierwszym miejscu rozwój kariery zawodowej, zakup dóbr materialnych a dopiero potem decydują się na powiększenie rodziny. Potwierdzeniem tego może być wynik ankiety przeprowadzonej wśród sandomierzan, gdzie aż 27% ankietowanych nie posiada żadnego potomstwa a blisko 25% ma tylko jedno dziecko, mimo, że ponad 56% ankietowanych to osoby będące aktualnie w związku małżeńskim. Wzrost liczby małżeństw obrazuje poniższy wykres.

¹⁴ Informacja sygnałna GUS – Stan i ruch naturalny w województwie świętokrzyskim w 2006 roku

Nie bez znaczenia dla liczebności mieszkańców jest ujemny wskaźnik migracji, zarówno wewnętrznych jak i zagranicznych. Problem ten dotyczy całego województwa świętokrzyskiego. W 2006 roku odpływ ludności wyniósł 16 400 osób migracji wewnętrznej (16,8% więcej niż w rok 2005) oraz 904 osoby emigrujące poza granicę kraju, co jest wynikiem siedem razy wyższym niż w roku poprzednim¹⁵.

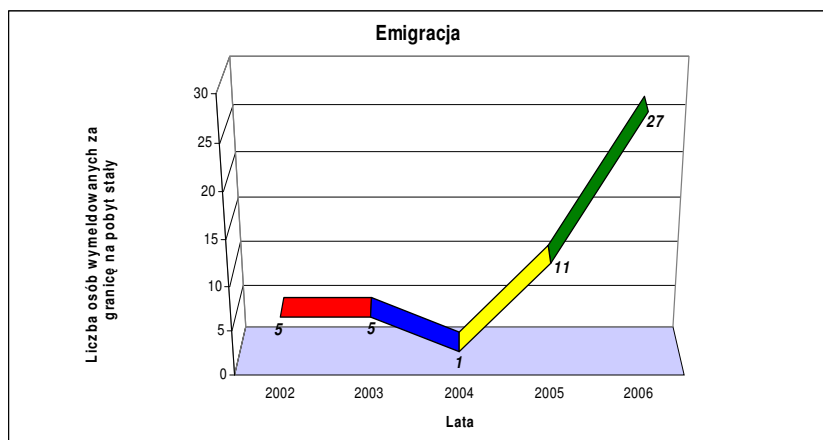
Problem ten w Sandomierzu kształtuje się następująco. Wskaźnik migracji w roku 2004 wynosił -1,9 na 1 000 mieszkańców i wzrósł w roku 2005 do -2,9. Wartość z roku 2005 była jedną z najwyższych w województwie (wykres poniżej). Wy tłumaczeniem dla powyższych danych jest zależność pomiędzy emigracją i imigracją wśród ludności zamieszkującej miasto i wieś. W pierwszym przypadku wskaźnik ten jest zdecydowanie ujemny a w drugim dodatni. Jest to odzwierciedleniem sytuacji, gdzie osoby o wysokich dochodach decydując się na zakup nieruchomości na terenach wiejskich.

¹⁵ Informacja sygnałna GUS – Stan i ruch naturalny w województwie świętokrzyskim w 2006 roku

Saldo migracji na 1000 ludności

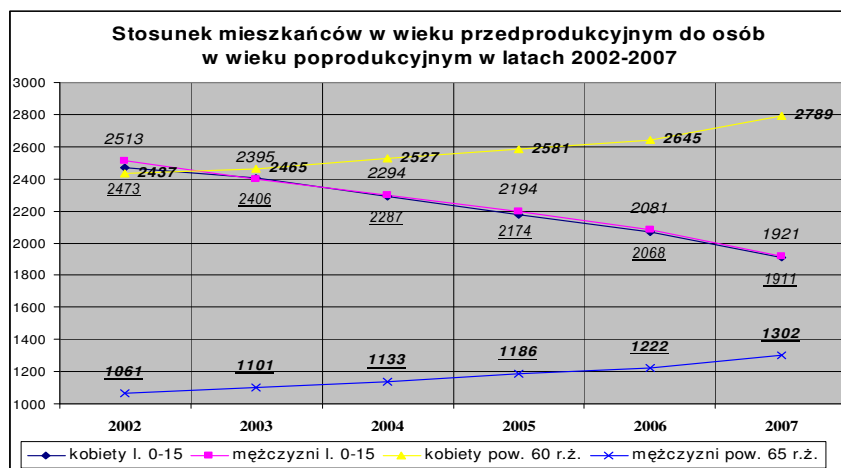

Dodatkowo w Sandomierzu, tak jak w całej Polsce drastycznie wzrasta liczba osób wyjeżdżających do pracy za granicę. W ciągu ostatnich lat liczba osób wymeldowanych na pobyt stały poza granicami kraju wzrosła z 1 osoby w 2004 do 27 w 2006 roku. Należy pamiętać o olbrzymiej rzeszy ludzi, którzy wyjeżdżają do pracy za granicą „na czarno”, gdzie oficjalnym celem podróży jest wyjazd turystyczny. Niestety wyjeżdżającymi są najczęściej osoby młode, dobrze wykształcone, znające języki obce.

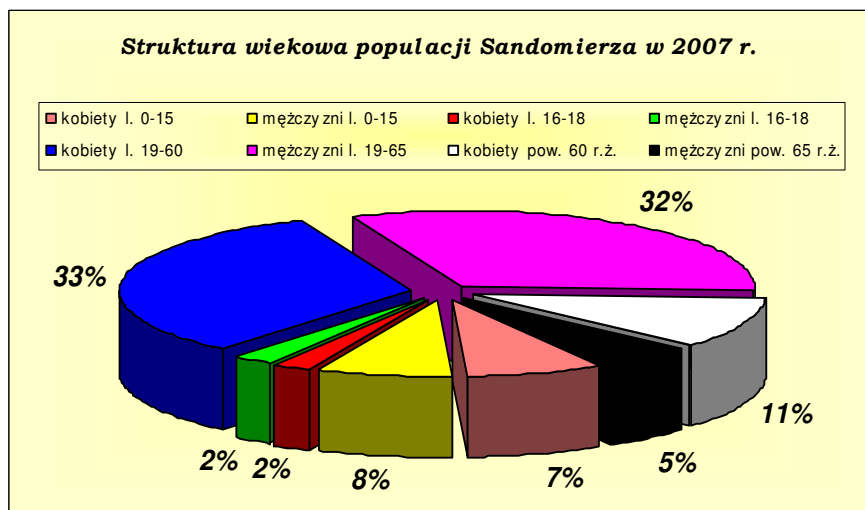

Dodatkowo z analizy struktury wiekowej populacji wynika, że społeczeństwo jest coraz starsze. W latach 2002-2007 można zauważyć ogólny i stały trend zmniejszania się liczby osób w wieku od 0 do 15 lat przy jednoczesnym zwiększaniu się liczby mieszkańców

w wieku produkcyjnym w poszczególnych latach, tj. kobiety powyżej 60 r. ż. oraz mężczyźni w wieku powyżej 65 r. ż.

Aktualna struktura poszczególnych płci populacji Sandomierza przedstawia się następująco. Wśród dzieci do 15 r. ż. nieznacznie przeważa liczba mężczyzn (10 osób), ilość osób w wieku 16-18 lat kształtuje się na tym samym poziomie. Liczba osób w wieku produkcyjnym jest zbliżona dla obu płci z niewielką przewagą kobiet (263 osoby). Jednakże, zgodnie z ogólną tendencją dotyczącą długości życia obu płci, liczba kobiet w wieku poprodukcyjnym jest zdecydowanie większa od liczby mężczyzn w tym samym okresie życia. Różnica ta wynosi blisko 1500 osób.

Dlatego też, analizując wszystkie dane statystyczne dotyczące demografii społeczeństwa, należy postawić następujące tezy:

- systematycznie zmniejszać się będzie liczba mieszkańców,
- społeczeństwo lokalne będzie stawało się coraz starsze,
- wśród najstarszej grupy wiekowej nadal będzie dominować liczba kobiet nad liczbą mężczyzn,
- wzrastać będzie emigracja, zwłaszcza młodych ludzi, poza granice kraju.

2.3. Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sandomierzu działa na podstawie uchwały Rady Gminy od 1990 r. Siedziba znajduje się w budynku będącym własnością miasta przy ul. Słowackiego 17A.

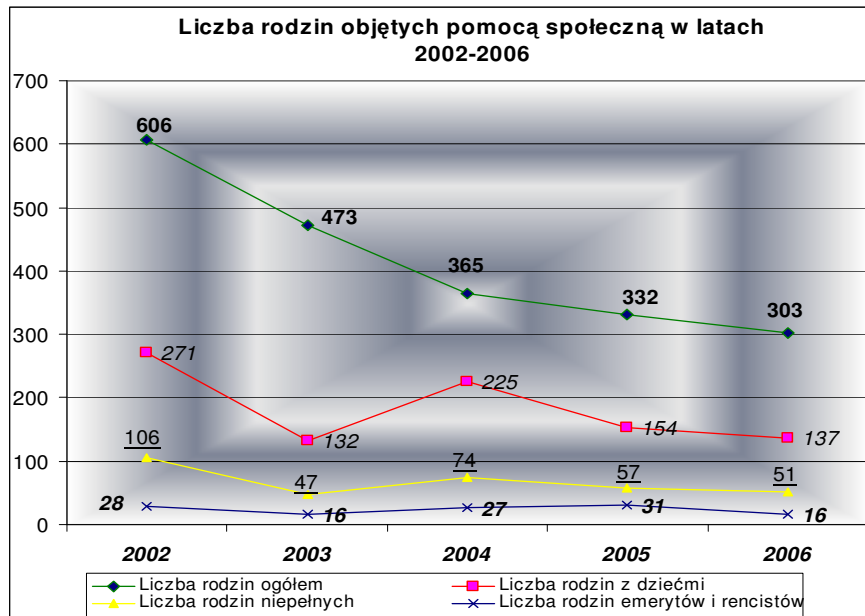
W skład Ośrodka wchodzi: dyrekcja OPS, główny księgowy, sekcja świadczeń rodzinnych, sekcja dodatków mieszkaniowych koordynator do spraw komputeryzacji pomocy społecznej, opiekunowie oraz pracownicy socjalni.

Ośrodek zatrudnia 6 osób na stanowiskach pracownik socjalny. Sandomierz został podzielony na rejony, a każdy z nich ma opiekuna w postaci jednego z pracowników socjalnych. Przeprowadzają wywiady środowiskowe, dokonują rozeznania środowiska patologiczne, współpracują z Komendą Powiatową Policji, kuratorami sądowymi, pedagogami szkolnymi, Prokuraturą, przedstawicielami organizacji pozarządowych, kościołem i innymi osobami fizycznymi lub prawnymi.

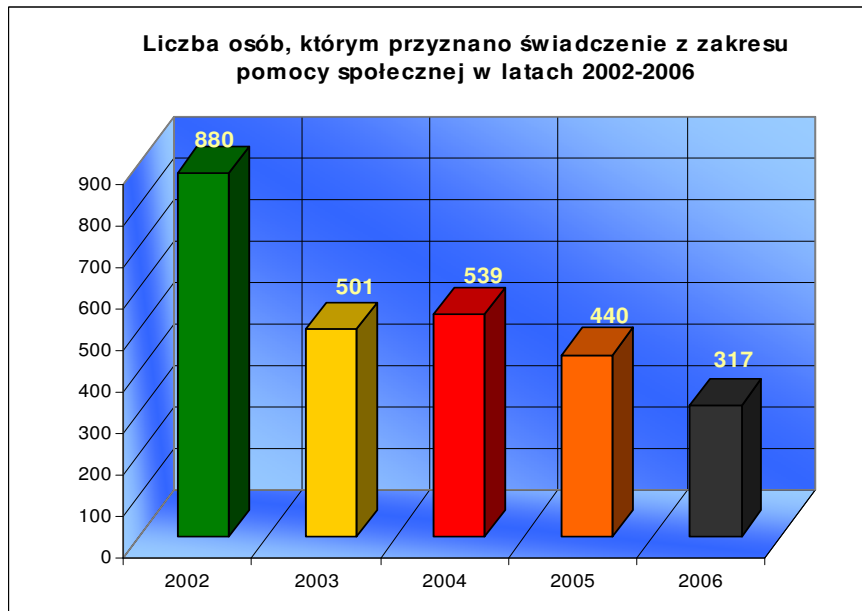
Przy Ośrodku funkcjonują następujące jednostki:

- Świetlica socjoterapeutyczna “BAJKA”, ul. Portowa 24,
- Świetlica socjoterapeutyczna “PRZYSTAŃ” ul. Słowackiego 15,
- Środowiskowy Dom Samopomocy Dla Osób Niepełnosprawnych Intellektualnie i z Zaburzeniami Psychicznymi, ul. Katedralna 5,
- Punkt Interwencji Kryzysowej, ul. Słowackiego 15.

Ośrodek udziela pomocy zgodnie z zapisem Ustawy o pomocy społecznej, jednakże ilość osób z niej korzystających systematycznie maleje. Liczbę rodzin w poszczególnych latach zawiera poniższy wykres.

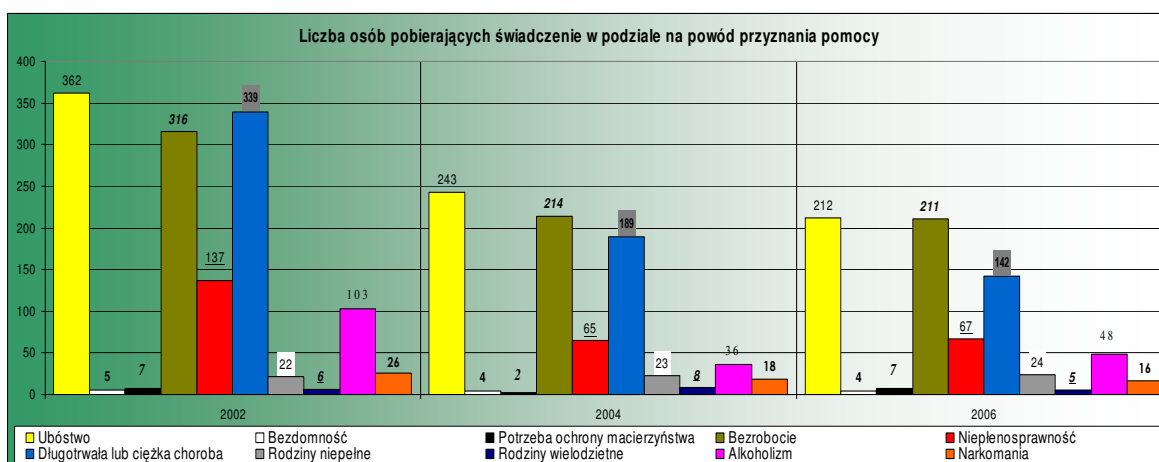

Obniżeniu ulega także liczba osób, którym przyznano świadczenie. W roku 2006 przyznano je 563 osobom mniej niż w roku 2002 a 222 osobom mniej niż w roku 2004.

Najczęstszymi powodami przyznania pomocy przez OPS są: ubóstwo, bezrobocie i długotrwała choroba lub ciężka choroba. Z pomocy korzystają również osoby

z trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, powodem przyznania pomocy bywa także alkoholizm, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezdomność, sieroctwo i narkomania. Podstawowym problemem rodzin objętych pomocą jest najczęściej ubóstwo, pociągające za sobą pozostałe problemy społeczne. Liczbę osób pobierających świadczenia w latach 2002 – 2006 zawiera poniższy wykres.

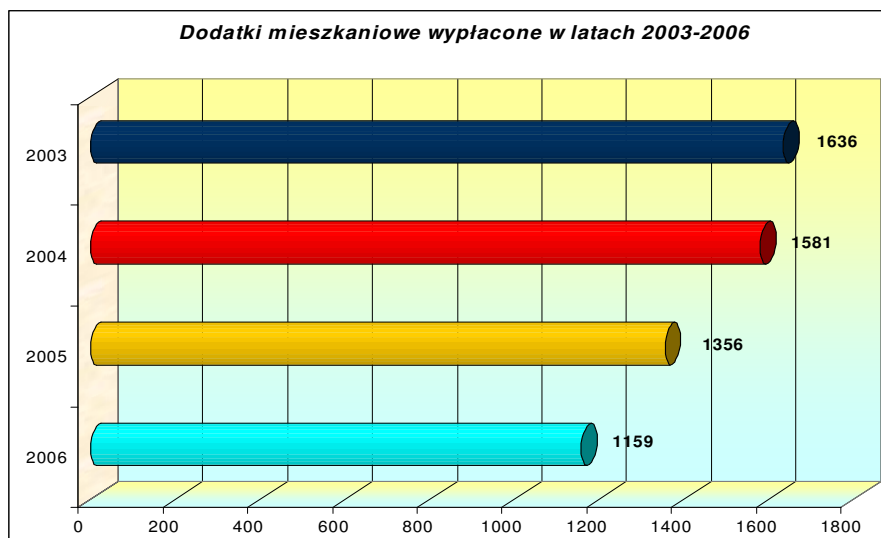

Dyrektor Ośrodka na zasadach określonych w Ustawie o pomocy społecznej wydaje decyzje o przyznaniu dodatku podejmuje na podstawie wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego oraz deklaracji o wysokości dochodów za okres trzech miesięcy kalendarzowych poprzedzających dzień złożenia wniosku. Warunkiem przyznania dodatku jest fakt, aby średni miesięczny dochód na jednego członka rodziny w okresie ostatnich trzech miesięcy nie przekraczał:

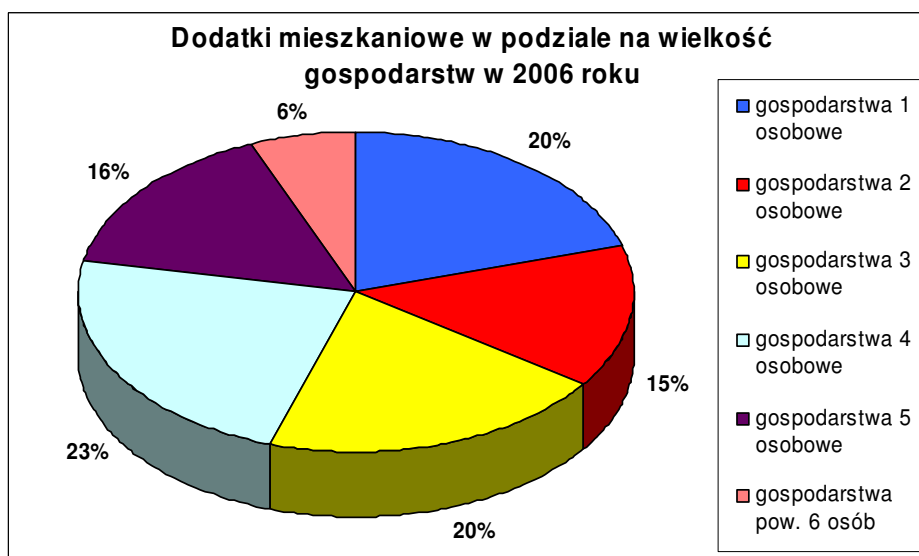
- 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym,
- 125% najniższej emerytury w gospodarstwie wieloosobowym.¹⁶

Ilość przyznanych dodatków zmalała w przeciągu ostatnich trzech lat o 477 wypłaconych świadczeń. Liczbę wypłaconych dodatków w latach 2003-2006 przedstawia wykres poniżej.

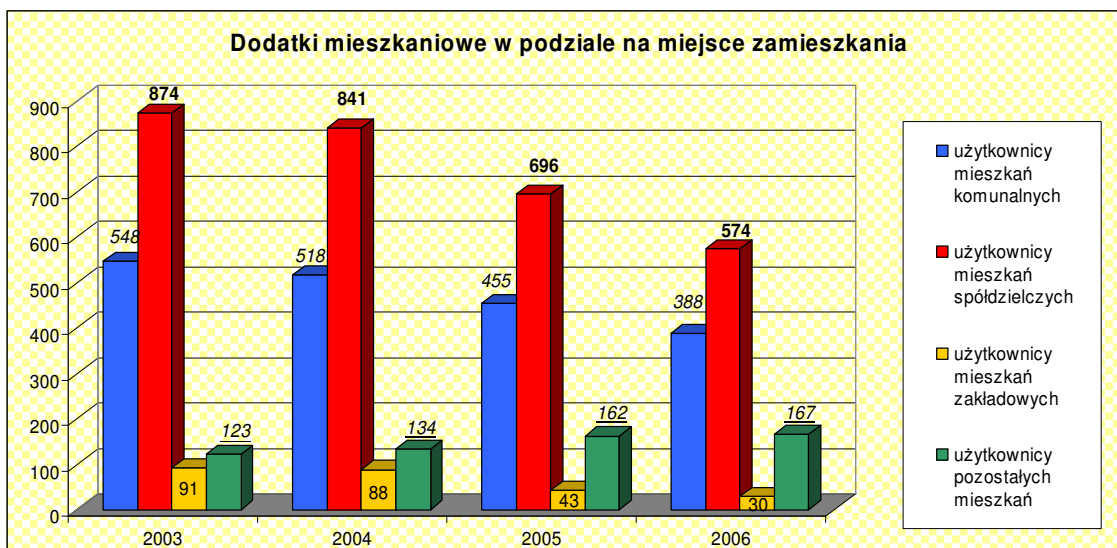
¹⁶ Najniższa emerytura w 2007 r. wynosi 597, 46 zł

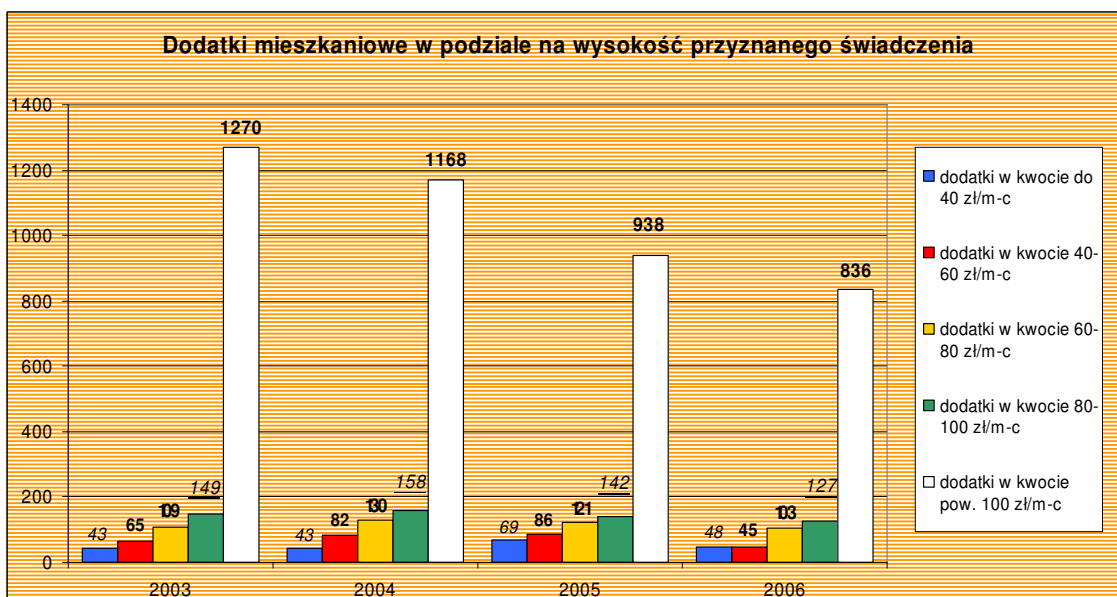
W roku ubiegłym dodatek mieszkaniowy w największej części trafił do rodzin trzy, cztero lub pięcioosobowych (59%). Liczba dodatków wydanych dla mniejszych rodzin stanowiła 35% całości świadczeń. Pozostała liczba przeznaczona została dla rodzin sześćoosobowych lub większych.

Obserwując liczbę wydanych dodatków należy zauważyć, iż największymi „odbiorcami” świadczenia są rodziny zamieszkujące mieszkania spółdzielcze (blisko 50%) oraz komunalne (33%). Tylko 2,5% to lokatorzy mieszkań zakładowych.

W odniesieniu do wysokości kwot przeznaczanych na dodatek mieszkaniowy w latach 2003 – 2006 przyznano najwięcej świadczeń w wysokości przekraczającej 100,00 zł na miesiąc. W roku ubiegłym grupa ta stanowiła aż 72% całości. Najmniej wydano decyzji o przyznaniu najniższego dodatku (do 40,00 zł), gdyż stanowiło to zaledwie 4% całkowitej liczby dodatków.

2.4. Sfera ubóstwa

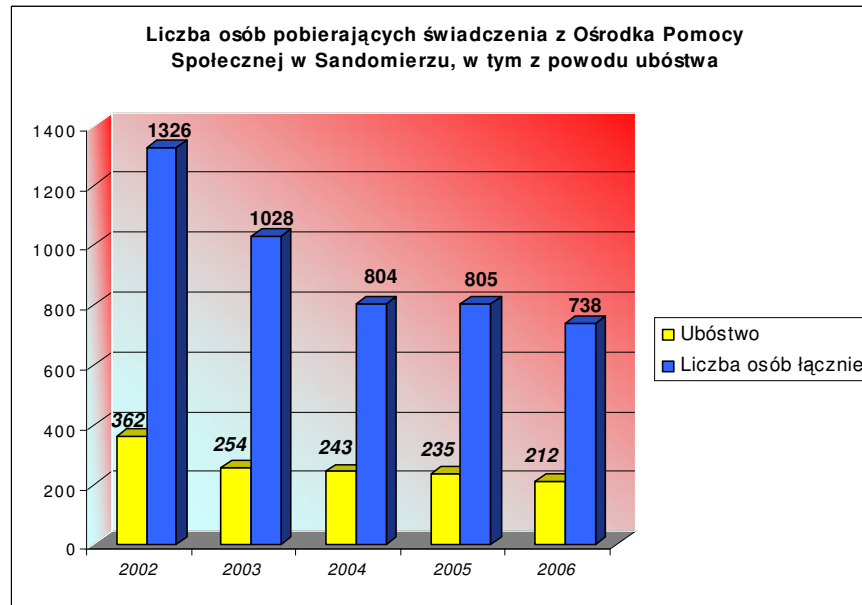
Z danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż w roku 2005 przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w województwie świętokrzyskim wyniosło 2 173,15 zł. Analogiczna wartość dla powiatu sandomierskiego wyniosła 2 336,31 zł, co było drugim wynikiem w województwie po powiecie pińczowskim. Najwyższa przeciętna pensja wystąpiła w sektorze przemysłu i budownictwa (2 766,74 zł) a najniższa w rolnictwie (1 368,12 zł).

Jednakże pomimo tak wysokiego przeciętnego wynagrodzenia na terenie powiatu ubóstwo stanowi poważny problem społeczny Sandomierza. Wynika ono z pogłębiania się dysproporcji pomiędzy grupą najbogatszych a osobami o najniższych dochodach.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu wynika, iż w latach 2002 – 2006 głównym powodem trudnej sytuacji życiowej osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest właśnie ubóstwo. Udział pomocy przyznawanej z powodu ubóstwa, mimo zmniejszania ilości wypłacanych świadczeń, utrzymuje się na stałym poziomie i w poszczególnych latach wynosi:

- 2002 – 27,30%;
- 2003 – 24,71%;
- 2004 – 30,22%;
- 2005 – 29,19%;
- 2006 – 28,73%.

Liczbę świadczeń wypłaconych w latach 2002 – 2006 z powodu ubóstwa zawiera poniższy wykres.

Dodatkowo z odpowiedzi udzielonych przez ankietowanych z Sandomierzu wynika, że blisko 20% respondentów deklaruje średni miesięczny dochód gospodarstwa domowego na poziomie płacy minimalnej (w 2007 r. 936,00 zł) lub poniżej. Należy zaznaczyć, iż grupa ta jest najbardziej liczną, spośród wskazanych w ankiecie.

2.5. Rynek pracy

Jak wynika z aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego sytuacja na rynku pracy na terenie województwa ulega systematycznej poprawie. Stopa bezrobocia w województwie wyniosła na koniec 2006 roku 17,8% (spadek o 2,8%), przy bezrobociu w Polsce na poziomie 14,9%. Wszystkie wskaźniki za rok 2006 są lepsze niż analogiczne za rok poprzedni. Zmianę podstawowych danych na rynku pracy zawiera poniższa tabela¹⁷.

¹⁷ Informacja sygnałna GUS – Bezrobocie rejestrowane w województwie świętokrzyskim w 2006 roku

Bezrobotni zarejestrowani w województwie świętokrzyskim (stan na 31.12.2006 r.)

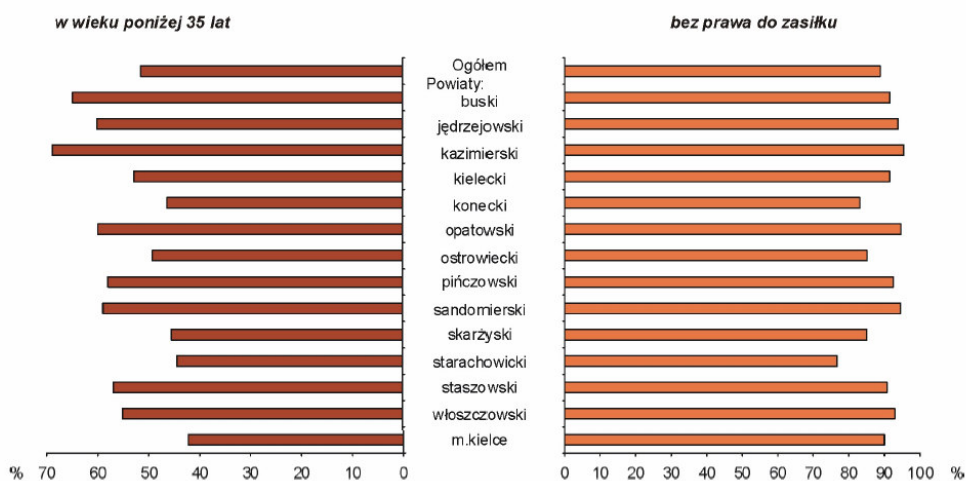
Wyszczególnienie	2005	2006
Ogółem	117754	99406
kobiety	60387	53421
z liczby bezrobotnych		
dotychczas pracujący	83447	71144
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	2748	2183
nie posiadający prawa do zasiłku	104338	88241

Spadek bezrobocia dotknął wszystkie powiaty, ale największy przypadeł powiatom o najwyższym wskaźniku w roku 2005. Największy spadek odnotował powiat starachowicki (5,3%) a najmniejszy powiat kazimierski (0,7%).

W powiecie sandomierskim stopa bezrobocia na koniec 2006 roku wyniosła 13,8%, co jest jednym z niższych wskaźników w województwie, gdyż wyższe bezrobocie odnotowano w dziewięciu na trzynaście powiatów i miasto Kielce. W porównaniu do roku 2005 bezrobocie w powiecie zmniejszyło się o 2,2%.

Strukturę bezrobotnych według powiatów w roku 2006 przedstawia poniższy wykres¹⁸.

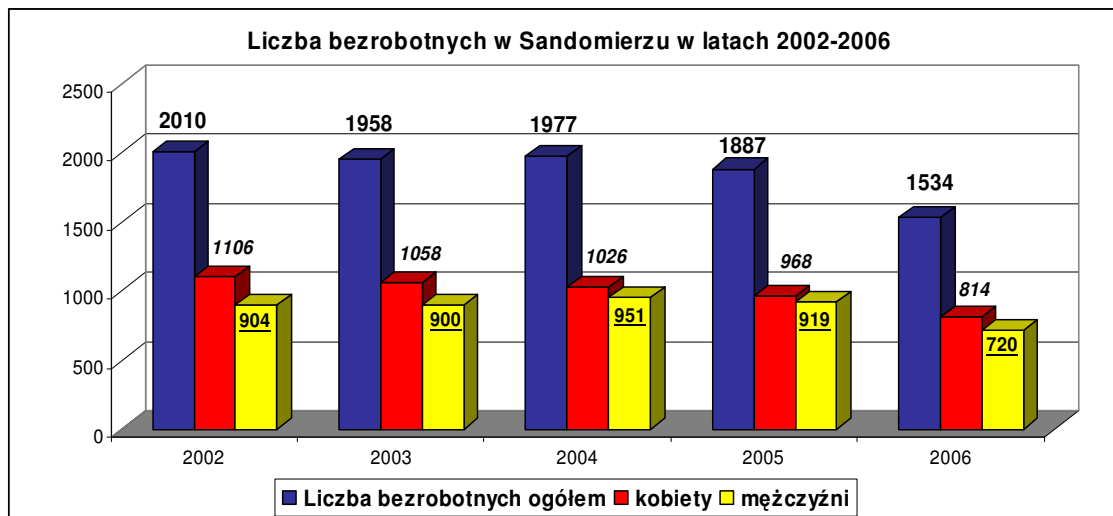
STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG POWIATÓW W 2006 R.

Z danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu wynika, iż zgodnie z ogólną tendencją w kraju, zmniejszeniu ulega także ilość osób bezrobotnych w Sandomierzu. Ich liczba w roku 2006 wyniosła 1534 osoby (6% mieszkańców).

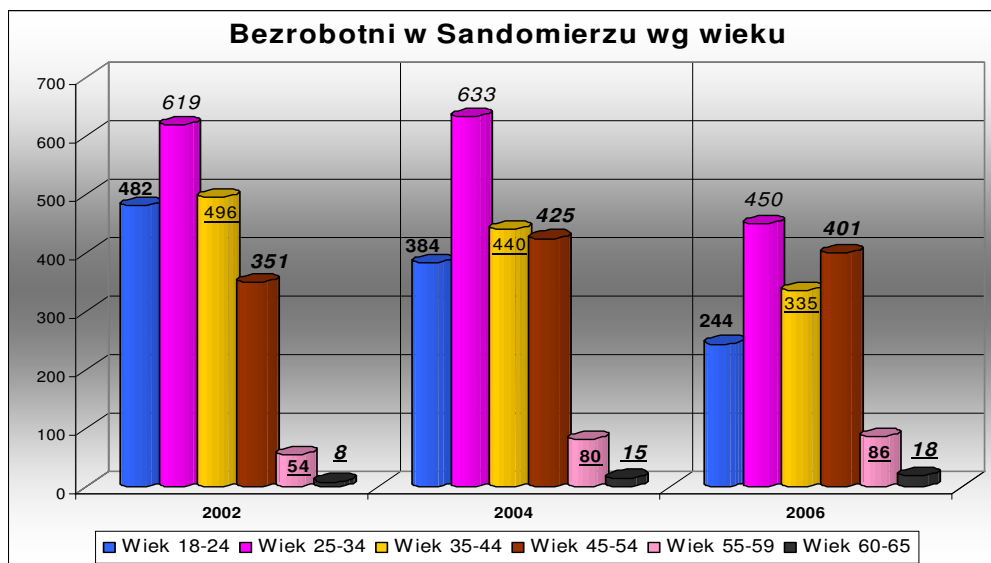
¹⁸ Informacja sygnałna GUS – Bezrobocie rejestrowane w województwie świętokrzyskim w 2006 roku

W porównaniu do roku 2005 zmniejszeniu uległa zarówno liczba niepracujących kobiet (154 osoby) jak również mężczyzn (199 osób). W ciągu ostatnich trzech lat liczba osób zarejestrowanych w PUP jako bezrobotne zmniejszyła się w sumie o 443 osoby.

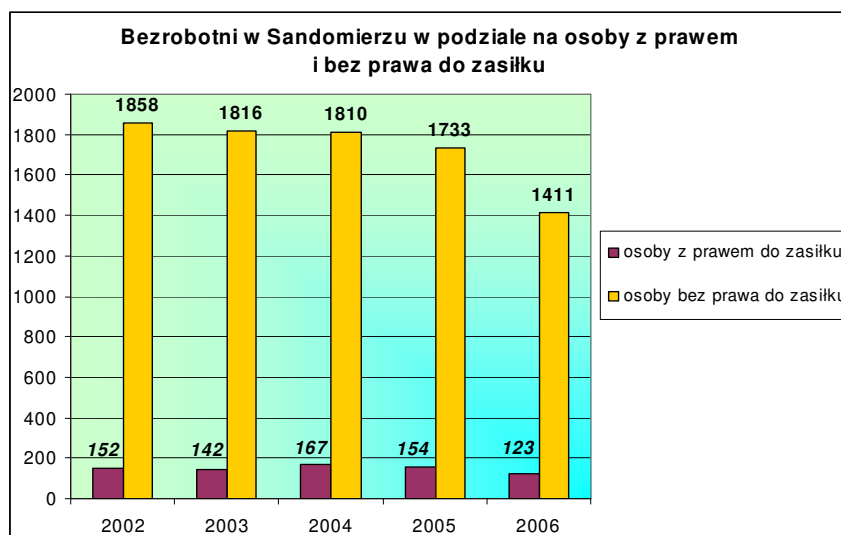

Spośród liczby osób bezrobotnych w roku 2006 największą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (29%). Są to najczęściej osoby długotrwale bezrobotne (powyżej 24 miesięcy), zagrożone wykluczeniem społecznym, bez stażu pracy i z wykształceniem policealnym, średnim i zawodowym. Następną liczną grupą wiekową są osoby w wieku 45-54 lata (26%). Najmniejszą liczbę bezrobotnych stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym (1%) oraz osoby w wieku przedemerytalnym (6%). Osoby te najczęściej nie posiadają odpowiednich kwalifikacji zawodowych, wystarczających do podjęcia pracy.

Strukturę wiekową bezrobotnych w latach 2002-2006 przedstawia poniższy wykres.

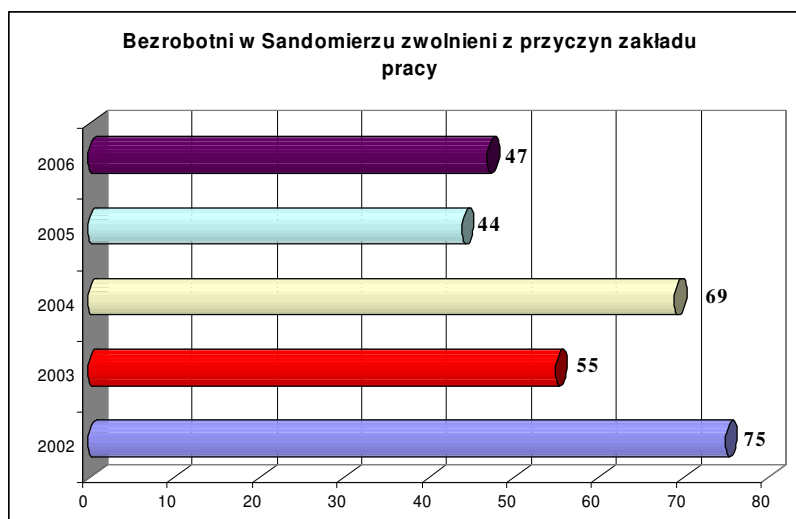

Spośród osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sandomierzu olbrzymią część (około 82% w roku 2006) stanowią osoby bez prawa do zasiłku. Właśnie ta grupa osób uległa zmniejszeniu w przeciągu ostatnich lat. Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku jest praktycznie stała.

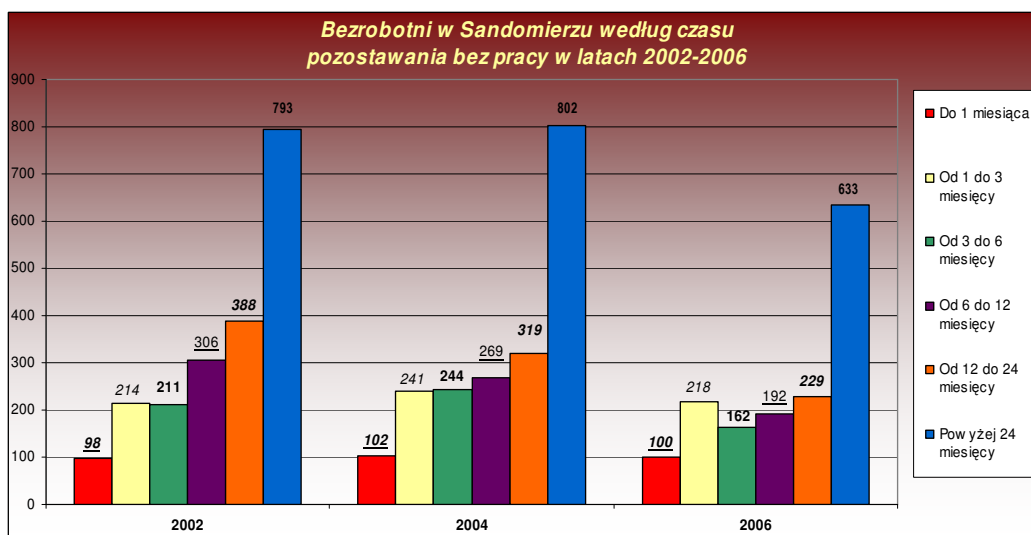

W granicy 3-4% osób rocznie to bezrobotni zwolnieni z przyczyn zakładu pracy. Tak niski procent tych osób wydają się wynikać z faktu, że Sandomierz nie jest miastem przemysłowym, a podstawowymi pracodawcami są małe i średnie przedsiębiorstwa

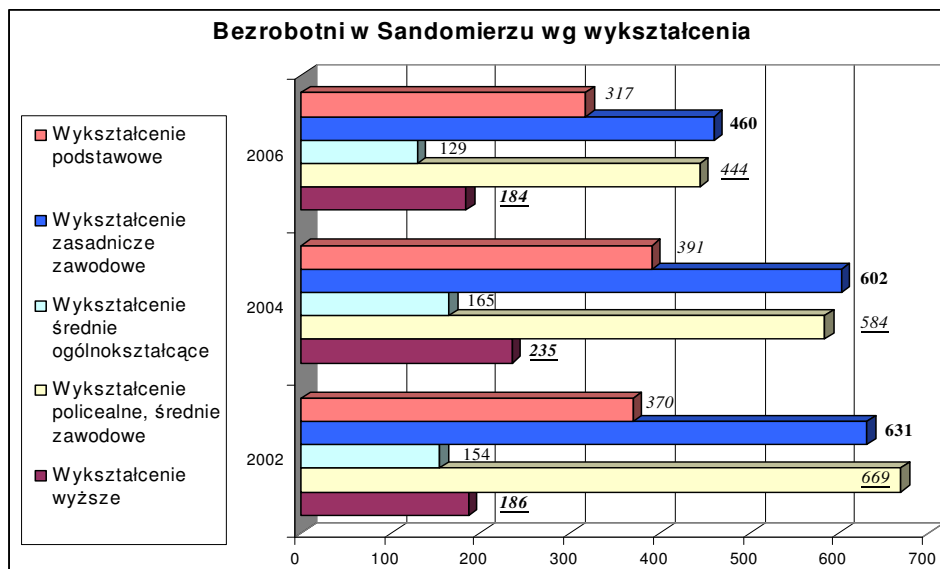
oraz instytucji i urzędy. Dlatego też w Sandomierzu nie mamy do czynienia ze zwolnieniami grupowymi w dużych zakładów pracy.

Na przestrzeni ostatnich lat największą liczbę bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy. Tendencja zwiększania się liczby osób w poszczególnych grupach wraz z długością pozostawania bez pracy jest zgodna z trendem ogólnopolskim. Wynika on z obniżającej się motywacji osoby bezrobotnej do poszukiwania zatrudnienia, oraz dezaktualizacji kwalifikacji zawodowych wraz z upływem czasu pozostawania bez pracy.

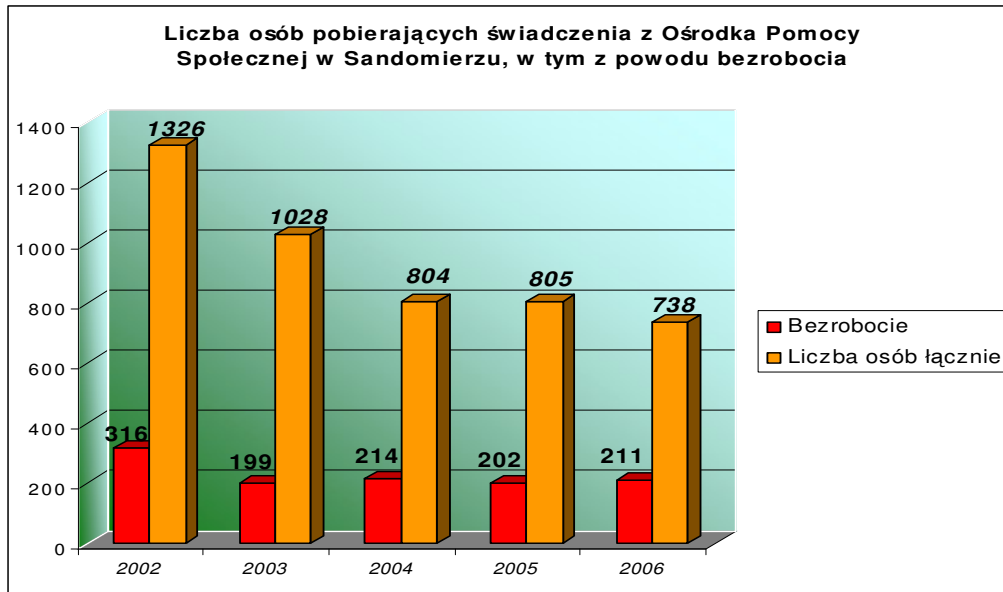

Jeżeli rozpatrywać zjawisko bezrobocia w Sandomierzu ze względu na wykształcenie, to należy stwierdzić, iż największe grupy osób pozostających bez pracy stanowią osoby o niskim poziomie edukacji, tj. z wykształceniem zawodowym (30%), policealnym i średnim zawodowym (29%) oraz podstawowym (20%). Na uwagę zasługuje fakt, iż około 12% osób bezrobotnych to absolwenci wyższych uczelni, a najmniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (8,5%).

Jednakże mimo niskiego odsetka bezrobotnych w Sandomierzu, pozostawanie bez pracy jest jednym z głównych problemów, który w opinii sandomierzan powinien być rozwiązany w pierwszej kolejności (opinia 12% ankietowanych). Wynika to być może z dość powszechnego przeświadczenia, iż rynek pracy Sandomierzu nie pozwala na rozwój kariery zawodowej i nie daje możliwości zmiany pracy (90% ankietowanych stwierdziło, iż jest to trudne lub bardzo trudne w Sandomierzu).

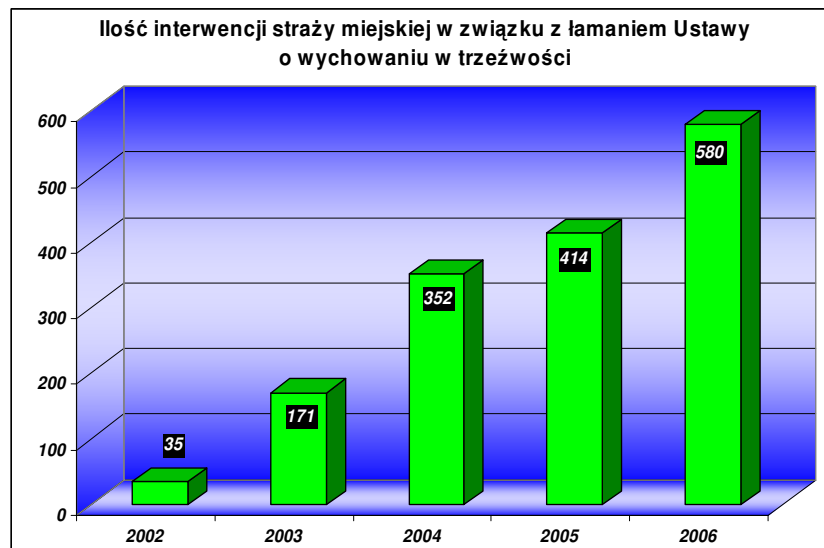
Powyższe twierdzenie potwierdza także liczba osób pobierających świadczenie z zakresu pomocy społecznej z powodu pozostawania bez pracy. Ten odsetek osób w poszczególnych latach wyniósł od 24% w 2002 r. do 28% ogólnej liczby osób pobierających świadczenie z Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu w roku 2006.

2.6. Alkoholizm

Wszelkie dostępne dane statystyczne mówią o tym, że alkoholizm jest w Sandomierzu poważnym problemem społecznym, który z roku na rok narasta.

Z danych Straży Miejskiej wynika, że w latach 2002-2006 systematycznie rośnie liczba pouczeń, mandatów oraz wniosków skierowanych do sądu w związku z łamaniem Ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

Z roku na rok rośnie liczba sporządzonych do sądu wniosków o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Według danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działającej przy Urzędzie Miejskim w Sandomierzu w 2004 roku sporządzono 9 takich wniosków, w 2005 r. było ich już 17, a w 2006 r. aż 22.

Alkoholizm jest jedną z głównych przyczyn, rosnącej przestępczości wśród nieletnich. Z informacji dotyczącej stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu sandomierskiego za 2006 r. wynika, że wskaźnik osób nieletnich do ogółu podejrzanych wynosi 6,4%. W 2005 r. wskaźnik ten wynosił 4,1%. Według policji, nieletni sprawcy czynów karalnych to głównie chłopcy w wieku 15 – 17 lat wywodzący się przeważnie z rodzin patologicznych, rozbitych, gdzie występuje problem alkoholizmu lub przemocy w rodzinie.

Według danych Gminnego Programu Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Gminy Sandomierz na 2007 r. wynika, że rośnie liczba osób nieletnich odbieranych z policji przez rodziców i opiekunów. W 2005 było ich 46, rok później już 56 osób.

Rośnie liczba wezwań i interwencji spowodowanych przemocą domową wywołaną nadużywaniem alkoholu: z 214 w 2005 r. do 317 w 2006 r.

Wyniki ankiety przeprowadzonej przez ekspertów ŚARR S.A. potwierdzają tezę, że alkoholizm w Sandomierzu jest poważnym problemem. Aż 28% ankietowanych odpowiedziało, że dotyczy on dużej liczby osób. Najwięcej, bo aż 47% osób uważa, że problem ten dotyczy średniej liczby osób.

Przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Sandomierzu działają dwie świetlice socjoterapeutyczne “Bajka” przy ul. Portowej i “Przystań” przy ul. Słowackiego 15, które prowadzą zajęcia kompensacyjne, terapeutyczne, sportowe, dydaktyczne, wyrównawcze, plastyczne dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym. Celem świetlicy jest zapewnienie opieki wychowawczej, pomoc w nauce, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków, organizacja czasu wolnego, stymulowanie rozwojem dziecka poprzez bezpośrednie oddziaływanie na nie, łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie oraz eliminowanie zaburzeń zachowania.

Świetlice czynne są od poniedziałku do piątku, w tym także w czasie wakacji, wolnym od zajęć lekcyjnych. Działają w oparciu o roczny plan wynikający z Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 lutego 2005 r. w sprawie placówek opiekuńczo-

wychowawczych oraz plan finansowy placówki (wynikający z gminnego programu rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu alkoholizmowi).

Ważną rolę w walce z alkoholizmem w Sandomierzu odgrywa kościół. Diecezja Sandomierska podejmuje wiele inicjatyw, akcji, które mają pomóc chorym uwolnić się od nałogu. Idea ta wzmacniana jest przez CARITAS Diecezji Ziemi Sandomierskiej, która prowadzi Diecezjalną Poradnię Rodzinną przy ul. Opatowskiej 10. Przy Caritas Parafii Św. Józefa działa natomiast Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy Rodzinom Dotkniętym Problemem Alkoholowym.

Z dość dużą liczbą stowarzyszeń kontrastuje mała liczba poradni, w których pacjent mógłby rozpocząć faktyczne leczenie. Na terenie miasta funkcjonują tylko dwa takie ośrodki, wspomniana wcześniej Diecezjalna Poradnia Rodzinna oraz Poradnia Terapii Uzależnień podlegająca Samodzielnemu Publicznemu Zespołowi ZOZ w Sandomierzu.

Z danych epidemiologicznych za rok 2006 wynika, iż głównym rozpoznaniem leczonym zarówno w stacjonarnym oddziale psychiatrycznym (55%) jak również w poradni leczenia uzależnień (83%) są zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu.

Jednakże pacjenci z problemami alkoholowymi z Sandomierza kierowani na leczenie stacjonarne do Świętokrzyskiego Centrum Psychiatrii w Morawicy (jedynego szpitala w woj. świętokrzyskim, który leczy w specjalistycznych oddziałach uzależnienie od alkoholu) gdzie oczekują bardzo długo na przyjęcie lub poza teren województwa np. do Stalowej-Woli. Sandomierzanie zgodnie krytykują decyzję sprzed lat, kiedy zlikwidowano w sandomierskim szpitalu oddział leczenia uzależnień. Specjalistów zatrudnionych w oddziale szybko przejęło woj. podkarpackie. Z rozmów przeprowadzonych podczas prac Zespołu ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz wynika, że obecnie mieszkańcy domagają się utworzenia takiego oddziału na miejscu.

Ważny w kontekście utworzenia oddziału leczenia uzależnień w sandomierskim szpitalu jest współdziałanie w tym zakresie z organem założycielskim placówki, tj. Starostwem Powiatowym w Sandomierzu. Konieczne także jest zawiązanie porozumienia międzygminnego w celu realizacji tego zadania. Z podobnym problemem borykają się także gminy sąsiadujące z Sandomierzem, które mogłyby leczyć tutaj swoich pacjentów. Możliwe jest również przekształcenie jednego z mniej dochodowych oddziałów na oddział leczenia uzależnień.

2.7. Mniejszości narodowe

Polskie ustawodawstwo szczegółowo określa prawa mniejszości narodowych i etnicznych. Wśród podstawowych aktów prawnych najważniejszymi są:

- Konstytucja RP¹⁹,
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym²⁰,
- Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim, która zawiera deklarację, że zawarte w niej przepisy nie naruszają praw mniejszości narodowych i etnicznych²¹,
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty stanowiąca, że szkoły i placówki publiczne umożliwiają uczniom podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, a w szczególności naukę języka oraz własnej historii i kultury²².

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. gwarantuje obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz daje prawo do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących tożsamości kulturowej.

Jednakże z informacji uzyskanych z Ośrodka pomocy społecznej wynika, iż sporym problemem w Sandomierzu jest społeczność romska.

¹⁹ Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483

²⁰ Dz. U. z 2005 r., Nr 17, poz. 141

²¹ Dz. U. z 1999 r., Nr 90, poz. 999

²² Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572, Nr 273, poz. 2703 i Nr 281, poz. 2781 z późn. zm.

Podczas narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań przeprowadzonego w 2002 r. przynależność do społeczności romskiej zadeklarowało 12 731 obywateli RP. W województwie świętokrzyskim taką deklarację złożyło 365 osób.

W Sandomierzu mieszka 13 rodzin romskich. Społeczność romska liczy tu 40 osób. Czternaście osób to podopieczni Ośrodków Pomocy Społecznej. Dwadzieścia dwie osoby są w wieku produkcyjnym, 18 to dzieci w wieku szkolnym oraz dzieci pozostające pod opieką domu. Osiem osób jest zarejestrowanych w urzędzie pracy. Aż 36% społeczności romskiej w Sandomierzu to osoby bezrobotne.

Sandomierscy Romowie mieszkają w tzw. „barakach” przy ulicach Krukowskiej oraz Lubelskiej. Pomieszczenia te są zniszczone, okna nieuszczelnione. Konieczny jest bieżący remont. Brakuje łazienek i toalet. Często nie ma też bieżącej wody i gazu. Niektóre budynki zostały wybudowane samowolnie, niezgodnie z prawem budowlanym. Mieszkania romskie są przeludnione ze względu dużą liczbę dzieci oraz tradycję rodzin wielopokoleniowych. Ta niezwykle trudna sytuacja socjalna oraz niski poziom higieny sprawiają, że Romowie często chorują. Szczególnej opieki lekarskiej wymagają osoby dotknięte różnym stopniem niepełnosprawności, upośledzone oraz cierpiące na choroby przewlekłe.

Z wywiadów środowiskowych przeprowadzonych przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu wynika, że ludność romska charakteryzuje się niskim poziomem wykształcenia, a także brakiem kwalifikacji zawodowych.

Charakterystyczny dla Romów jest niski poziom lub całkowity brak umiejętności czytania i pisania. Konsekwencją tego jest niedostateczna znajomość języka polskiego. To jeden z powodów, dla którego dzieci romskie nie chcą chodzić do szkoły. Na taką sytuację wpływają również częste zmiany miejsca zamieszkania oraz niedocenywanie przez romskich rodziców roli edukacji i jej wpływu na przyszłość dzieci. Romowie traktują szkołę jako organ represji, który niesie zagrożenie dla ich tożsamości. Dzieci nie uczęszczają więc systematycznie do szkół, nie są zainteresowane pogłębianiem wiedzy, zdobywaniem nowych umiejętności. Brak środków finansowych na rzetelną edukację jest również ważną przyczyną, która zniechęca do szkoły młodych Romów.

Młodzież romska wcześnie zakłada rodziny, często porzuca naukę już w szkole podstawowej. Dziedziczy wzorzec rodziny znany z domu: brak wykształcenia i stałej pracy, pasywność w rozwiązywaniu problemów, postawę roszczeniową.

Duża grupa kobiet romskich w Sandomierzu samotnie wychowuje dzieci. Żyją w skrajnej nędzy. Nie są w stanie zapewnić swoim dzieciom obowiązku edukacji, bezpieczeństwa, zaspokoić ich podstawowych potrzeb.

Romom trudno znaleźć pracę, że względu na wysoki poziom analfabetyzmu. To populacja szczególnie zagrożona długotrwałym bezrobociem. Nie chcą się uczyć, nie mają więc żadnych kwalifikacji zawodowych. Konsekwencją tego jest brak ofert pracy dla Romów w Sandomierzu i w okolicznych miejscowościach.

2.8. Osoby starsze (powyżej 50 roku życia)

W raporcie Unii Europejskiej skierowanym do państw członkowskich przewiduje się, że współczynnik dzietności we wszystkich krajach UE pozostanie poniżej progu zapewniającego zastępowalność pokoleń. Oczekiwana długość życia przy urodzeniu wzrosła o około 8 lat od 1960 roku i przewiduje się, że wzrośnie o kolejne sześć lat w ciągu najbliższych 50 lat.

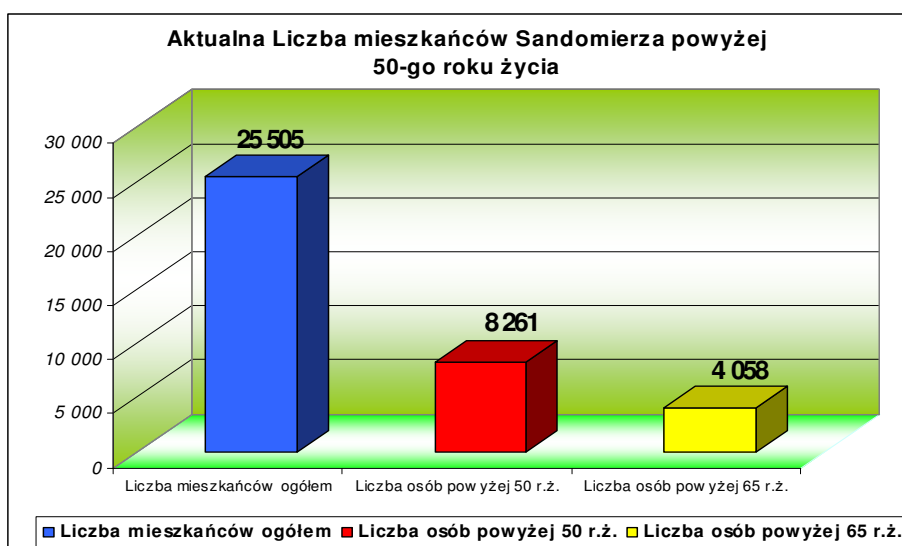
Martin Ferry Centrum Badań Polityki Europejskiej oraz Richard Baker z organizacji „Age Concern England” w publikacji „Strategie regionalne a starzenie się społeczeństwa” podkreślają jak ważną rolę odgrywają organizacje regionalne w procesie sprawowania rządów we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej, a opracowywane i realizowane przez nich strategie wpływają znacząco na gospodarczy i społeczny rozwój regionów. Autorzy podkreślają, że jedną z kluczowych zmian, z którą muszą zmierzyć się wszystkie regiony, jest starzenie się społeczeństwa. W strukturze wieku ludności zaczynają przeważać osoby starsze, a tempo tych zmian jest coraz szybsze. Osoby starsze mają coraz większy wpływ na rozwój gospodarki. Kształtują oczekiwania rynku zarówno jako konsumenci, ale również budują społeczeństwo jako obywatele. Centrum Badań Polityki Europejskiej przy Uniwersytecie w Strathclyde, we współpracy z partnerami programu „Regions for All Ages” (Regiony dla Każdego Wieku) opracowało specjalny zestaw narzędzi, którego zadaniem jest pomoc organizacjom regionalnym w ocenie wpływu starzenia się społeczeństwa na sytuację w ich regionach.²³

Według raportu Departamentu Spraw Gospodarczych i Społecznych ONZ obecnie jedna osoba na dziewięć ma powyżej 60 lat, do 2050 roku w tym wieku będzie jedna osoba na pięć, a w 2150 roku już jedna osoba na trzy.

²³ www.ageconcern.org.uk/regionsforallages oraz www.cor.europa.eu

Problem ten dotyczy także Sandomierza. Z roku na rok ubywa jego mieszkańców. W 2002 r. miasto liczyło 26 163 osób, w 2007 r. już 25 505. Rodzi się coraz mniej dzieci. Sandomierz dotyka również fala emigracji młodych, wykształconych ludzi.

Na 25 505 mieszkańców aż 32% osób to ludzie powyżej 50 roku życia, a blisko 16% to mieszkańcy powyżej 65 roku życia.

Dlatego też starzenie się społeczeństwa stawia przed władzami Sandomierza wiele nowych obowiązków i wyzwań. Należy pamiętać, że postępujące zmiany w strukturze wieku będą wpływać na wiele dziedzin życia, m.in. na: gospodarkę, popyt na usługi, charakter infrastruktury, służbę zdrowia, politykę mieszkaniową oraz zatrudnienie.

W mieście nie ma instytucji, które skupiałyby wokół siebie ludzi powyżej 50 roku życia. Większość realizowanych przedsięwzięć ukierunkowana jest na aktywizację absolwentów i ludzi młodych.

Z ankiety przeprowadzonej przez Świętokrzyską Agencję Rozwoju Regionu S.A. wynika, że 35 osób badanych uważa za konieczne utworzenie domu seniora.

Z badań wynika także, że Sandomierzanie chcą, aby stworzyć im warunki do podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Aż 21% badanych uważa, że w Sandomierzu realizacja tych oczekiwań jest niedostateczna, a 48% twierdzi, że tylko dostateczna. Sandomierzanie chcą uczyć się języków obcych, zdobywać specjalistyczne wykształcenie, nauczyć się obsługi komputera, dowiedzieć się jak założyć i prowadzić własną firmę. To wszystko dotyczy także osób starszych.

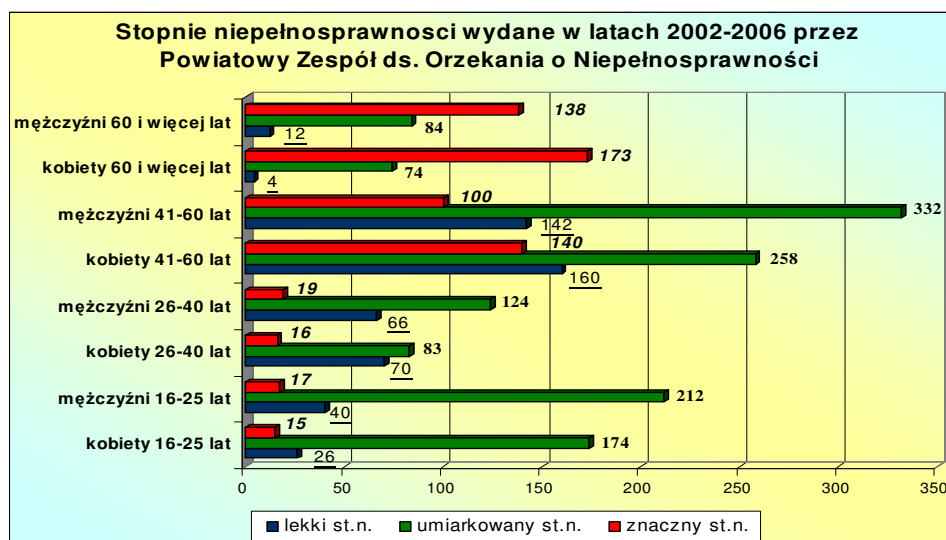
Zdaniem Zespołu ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz, mieszkańców po 50 roku życia, którzy nie realizują się zawodowo niezwykle trudno jest aktywizować. Większość z nich emeryturę (lub inne świadczenia) traktują jako etap w życiu, który nie wymaga zaangażowania w jakiekolwiek działania obywatelskie, społeczne bądź zawodowe. Czynniki, które wpływają na to są: ograniczony rynek pracy, dezaktualizacja kwalifikacji zawodowych, strach przed podejmowaniem wyzwań. Osoby po 50 roku rzadko również korzystają z propozycji życia kulturalnego.

Dla Unii Europejskiej starzenie się społeczeństwa jest sprawą priorytetową i powinno być uwzględniane przy tworzeniu strategii regionalnych. W 2001 r. Rada Europejska wezwała do zwiększenia stopy zatrudnienia osób starszych do 50% („O zwiększenie udziału w rynku pracy i propagowanie aktywności zawodowej osób starszych”, tzw. „Strategia lizbońska”).

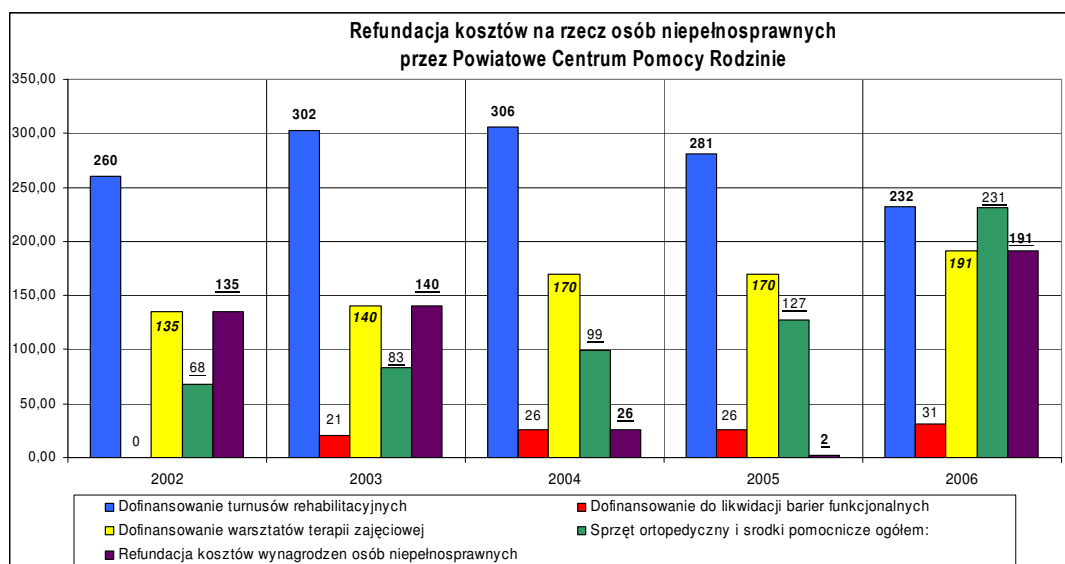
Starzenie się społeczeństwa ma odzwierciedlenie w wytycznych budżetowych Unii. Zostało też uwzględnione w przygotowanym przez Komisję Europejską projekcie ram finansowych na następny okres programowania 2007 – 2013. Wskaźniki wydajności Europejskiego Funduszu Społecznego na okres 2007 – 2013 mają być związane z promowaniem aktywnego starzenia się oraz promowaniem kształcenia ustawicznego.

2.9. Osoby niepełnosprawne

W latach 2002 – 2006 w Sandomierzu wydano 2479 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Najwięcej, bo u 1341 osób, wydano orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (54% orzeczeń). Grupa ta stanowi najbardziej liczny odsetek wśród osób do 60 roku życia. W przypadku osób starszych dominują orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, które stanowią około 25% wydanych orzeczeń. Pozostałe osoby to mieszkańcy, którzy posiadają orzeczoną lekką stopień niepełnosprawności. Ta grupa to w większości osoby pomiędzy 41 a 60 rokiem życia.

Przy Starostwie Powiatowym w Sandomierzu działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu. Jednym z jego zadań jest pomoc finansowa dla osób niepełnosprawnych. Dane dotyczące pomocy udzielonej przez PCPR za lata 2002-2006 zawiera poniższy wykres.

W Sandomierzu działają stowarzyszenia zajmujące się problematyką osób niepełnosprawnych: Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Tratwa”, Stowarzyszenie „Dobrze, że jesteś”, które powstało by wspierać Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny „Radość Życia” dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej prowadzony przez Caritas Diecezji Sandomierskiej. Działają też Stowarzyszenie na Rzecz

Dzieci z Przepukliną Oponowo-Rdzeniową i Wodogłowie, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Zatrudnianiu, Rehabilitacji i Rewalidacji oraz Bezdomnym i Poszukującym Pracy w Uaktywnieniu Zawodowym „INTEGRACJA”, funkcjonują też Koła Polskiego Związku Głuchych, oraz Polskiego Związku Niewidomych.

W Sandomierzu, przy ul. Katedralnej 5, działa Środowiskowy Dom Samopomocy. Podstawą prawną jego działania jest:

- 1) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,²⁴
- 2) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- 3) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 o ochronie zdrowia psychicznego
- 4) Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,²⁵
- 5) Ustawa z dnia 26 listopada 1998 o finansach publicznych,²⁶
- 6) Porozumienie z dnia 29 lipca 2003r Miasta Sandomierz ze Świętokrzyskim Urzędem Wojewódzkim w sprawie zorganizowania, prowadzenia i finansowania Środowiskowego Domu Samopomocy w Sandomierzu,
- 7) Uchwała Nr VII/69/2003 Rady Miasta Sandomierza z dnia 28 sierpnia 2003 r. w sprawie utworzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Sandomierzu.

Dom ten jest jednostką pobytu dziennego o charakterze ponadgminnym, przeznaczoną dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, z zaburzeniami psychicznymi, a osoby te wymagają świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Działalność Domu ukierunkowana jest na pomoc w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych i rozwiązywania codziennych problemów podopiecznych. Ważnym elementem w pracy placówki jest integracja osób z zaburzeniami psychicznymi ze społecznością lokalną poprzez ich społeczną aktywizację.

Celem działalności Domu jest wspieranie pensjonariuszy i ich rodzin oraz kompensowanie skutków niepełnosprawności w sferze zdrowia psychicznego, a także propagowanie modelu zdrowej rodziny poprzez:

- stwarzanie warunków do nabycia umiejętności wykonywania podstawowych czynności życia codziennego, doskonalenia już nabytych oraz realizacja zadań życiowych,
- podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,

²⁴ Dz. U. 2001r., Nr 142, poz. 1591. z późn. zm.

²⁵ Dz. U. 1997 r., Nr 123, poz. 776 z późn. zm.

²⁶ Dz. U. 2003 r., Nr 15, poz. 148 z późn. zm.

- wsparcie psychologiczne i terapeutyczne,
- zapewnienie opieki lekarskiej i pielęgnarskiej,
- rehabilitację społeczną i zawodową,
- stymulację osobistego rozwoju poprzez opracowanie indywidualnych planów koordynacyjnych.
- współpracę z organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami, fundacjami, kościołem, placówkami oświatowymi, kulturalnymi samorządami lokalnymi w celu integracji osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin ze środowiskiem,
- kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji,
- umożliwianie udziału w terapii zajęciowej, indywidualnej, grupowej, grupach wsparcia, spotkaniach klubowych, wspierania samopomocowych w zakresie zdrowia psychicznego,
- współpracę z rodzinami osób korzystających z działalności Domu,
- poradnictwo,
- informację,
- wsparcie i pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych,
- zaspokajanie w miarę możliwości tych potrzeb, które wpływają w dużym stopniu na rozwój psychiczny, bezpieczeństwo, dbałość o sprawy higieniczne, odżywiania, ruchu, odpoczynku, kontaktu, godności osobistej, kontaktu emocjonalnego, sensu życia,
- zapobieganie stanom powodującym konieczność ciągłej opieki ze strony rodziny, bądź instytucji, poprzez globalną rehabilitację środowiskową,
- zróżnicowanie usług w zależności od możliwości psychofizycznych osób oraz ich potrzeb, oczekiwań i zainteresowań
- organizowanie spotkań i zajęć integracyjnych poza Środowiskowym Domem Samopomocy,
- wspieranie grup samopomocowych,
- uaktywnienie środowiska związane z propagowaniem i ochroną zdrowia psychicznego,
- współpracę ze środkami masowego przekazu w celu propagowania ochrony zdrowia psychicznego,
- pomoc w szukaniu miejsc pracy w warunkach chronionych.

Funkcjonowanie Domu opiera się między innymi na następujących zasadach:

- uczestnictwa podopiecznych we wszelkich zajęciach organizowanych w ramach Domu,
- zorganizowania czasu pobytu osób z uwzględnieniem ich indywidualnych potrzeb, oczekiwań i zainteresowań,
- pogłębienia integracji z najbliższym otoczeniem i rozwijanie kontaktów ze środowiskiem,
- realizowania celów działalności Domu poprzez globalną rehabilitację środowiskową,
- współpracy z rodzinami osób korzystających z działalności Domu.

Osoba może być skierowana do Środowiskowego Domu Samopomocy w Sandomierzu na podstawie decyzji Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu, na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności w stopniu lekkim lub umiarkowanym, wydanego przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności lub orzeczenia, o którym mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, opinii lekarza specjalisty oraz wywiadu środowiskowego, który przeprowadza pracownik socjalny OPS.

Pracownikami Środowiskowego Domu Samopomocy są: psycholog, instruktor terapii zajęciowej, pracownik socjalny, pielęgniarz, rehabilitant, pracownicy administracji i obsługi.

W Domu prowadzone są zajęcia w następujących pracowniach:

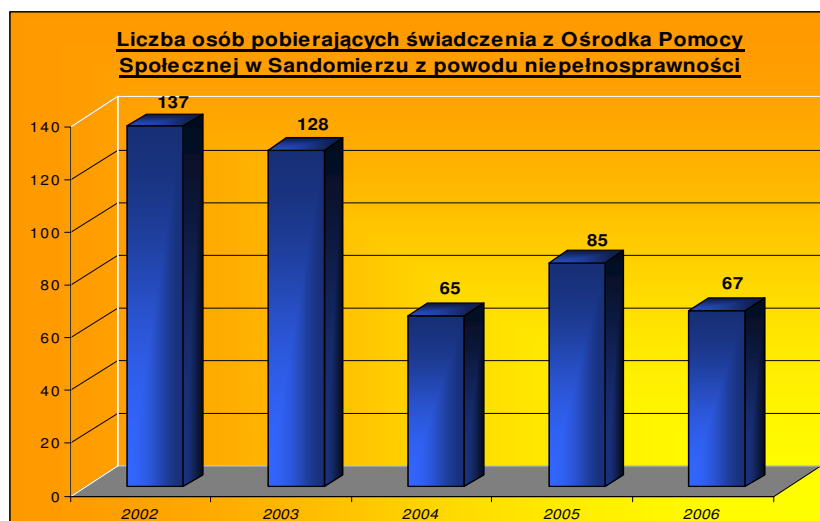
- plastyczno – muzyczna,
- kulinarna,
- stolarska,
- informatyczna,
- rehabilitacyjno – gimnastyczna.

Program terapii uzależniony jest od stanu psychicznego i zainteresowań użytkownika Domu. Zajęcia odbywają się pod nadzorem terapeuty. Oprócz w/w treningów prowadzone są zajęcia psychoedukacyjne oraz poradnictwo socjalne.²⁷

Z ankiety przeprowadzonej przez Świętokrzyską Agencję Rozwoju Regionu S.A. wynika, że mieszkańcy Sandomierza oceniają działalność miasta na rzecz osób niepełnosprawnych raczej negatywnie. Ocen dostatecznych było 104, a spora grupa osób przyznała aż ocenę niedostateczną (88 osoby).

²⁷ Dane uzyskane ze strony <http://bip.um.sandomierz.pl>

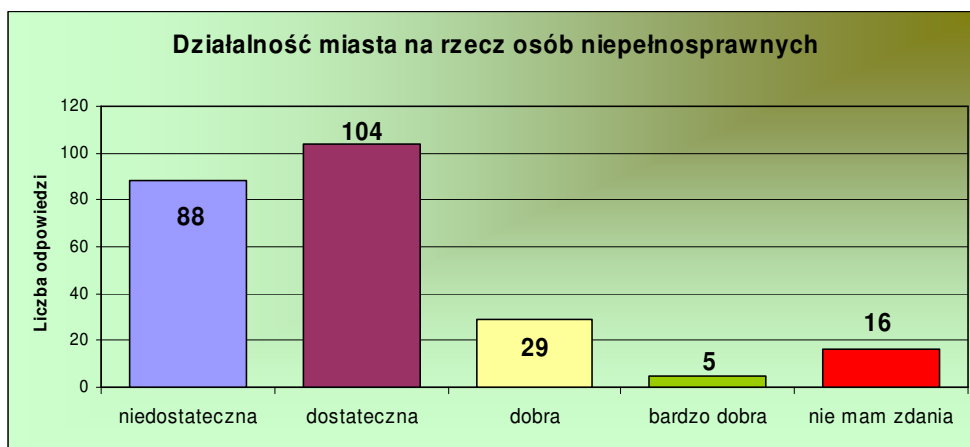
Do Ośrodka Pomocy Społecznej zgłaszają się osoby niepełnosprawne z prośbą o wsparcie, zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej.

Lokalne oraz regionalne media dość często dotykają problemów niepełnosprawnych mieszkańców Sandomierza. Są to zwykle relacje krytykujące władze miasta i ich postępowanie wobec tej grupy obywateli. Osoby niepełnosprawne nie wiedzą, dokąd się udać z prośbą o pomoc lub interwencję, dlatego trafiają do mediów.

Takie sytuacje psują wizerunek Sandomierza. Potęgują niechęć mieszkańców do władz miasta, której przedstawiciele nie mają szans, aby dobrze wypaść w dziennikarskich relacjach. Kontekst urzędnik kontra osoba pokrzywdzona przez los jest nie do obrony.

Negatywne postrzeganie działalności władz w stosunku do osób niepełnosprawnych potwierdza wynik ankiety przeprowadzonej przez ekspertów ŚARR S.A. Co trzeci respondent ocenił, że działania te są niedostateczne a blisko połowa oceniła je jako dostateczne.

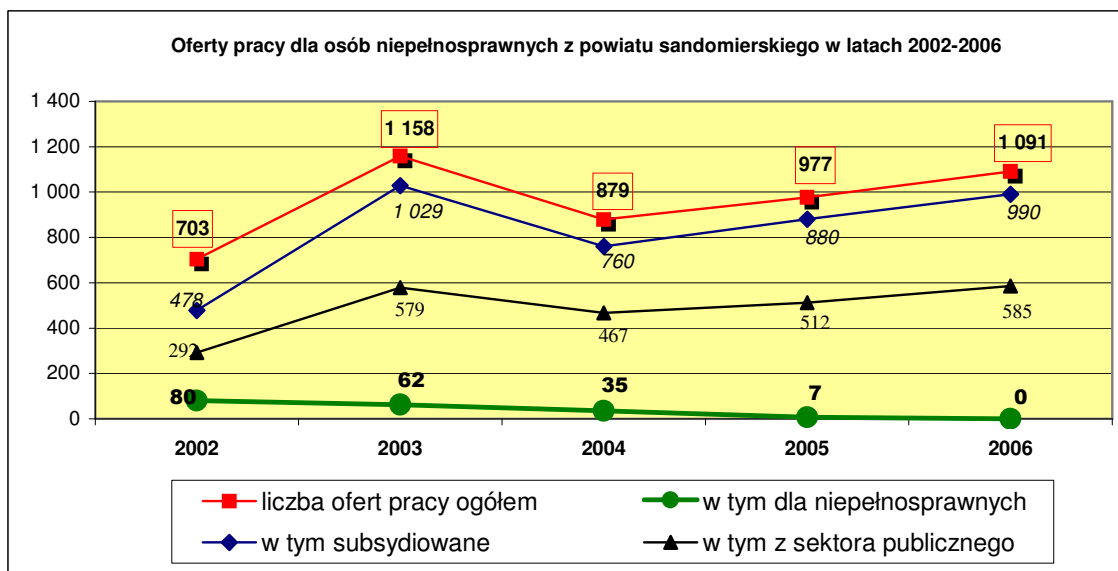
Informacje takie trafiają na ogólnopolskie fora internetowe (np. artykuł p.t. „Zakaz dotyczy niepełnosprawnych – burmistrz łamie prawo o ruchu drogowym”²⁸). Sandomierz zaczyna być postrzegany jako miasto nieprzyjazne osobom niepełnosprawnym. Utrwalanie takiej opinii jest groźne, ponieważ zniechęca turystów, a Sandomierz aspiruje do tego, aby być jednym z najmocniejszych punktów turystycznych regionu. Jego mieszkańcy właśnie turystykę wskazują jako szansę dla miasta.

Zdaniem Zespołu ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wyniki te są krzywdzące dla miasta, które podejmuje inicjatywy na rzecz osób niepełnosprawnych. Negatywna opinia wynika ze słabej promocji działań miasta w tej sferze, lub całkowitego jej braku. Wyniki ankiety oraz artykuły i relacje ukazujące się i emitowane w mediach mówią wyraźnie, że do odbiorców trafiają głównie niepochlebne opinie.

Jednakże należy stwierdzić, że w Sandomierzu nie ma osoby bądź instytucji, która posiadałaby pełne dane dotyczące osób niepełnosprawnych, zajęłaby się kompletowaniem takich informacji i systematycznym monitorowaniem sytuacji osób niepełnosprawnych. W trakcie prac nad Strategią uzyskanie danych z zakresu niepełnosprawnych stanowiło największą trudność spośród wszystkich opisywanych w niej kwestii.

Skalę problemu, z jakim borykają się osoby niepełnosprawne poszukujące pracy, pokazują dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu. Z danych tych wynika, że z roku na rok maleje liczba ofert pracy dla tej grupy (z 80 ofert w 2002 roku do 0 w roku 2006), mimo utrzymującej się tendencji wzrostowej ofert pracy ogółem.

²⁸ www.integracja.org

Liczbę osób niepełnosprawnych, pozostających w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu oraz poszukujących pracy w latach 2002-2006 zawiera tabela poniżej.

Rok	Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych w ewidencji PUP	w tym poprzednio pracujący	Liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy nie pozostający w zatrudnieniu	w tym poprzednio pracujący
2002	32	29	62	38
2003	33	32	45	28
2004	29	24	32	19
2005	34	25	22	12
2006	30	22	11	5

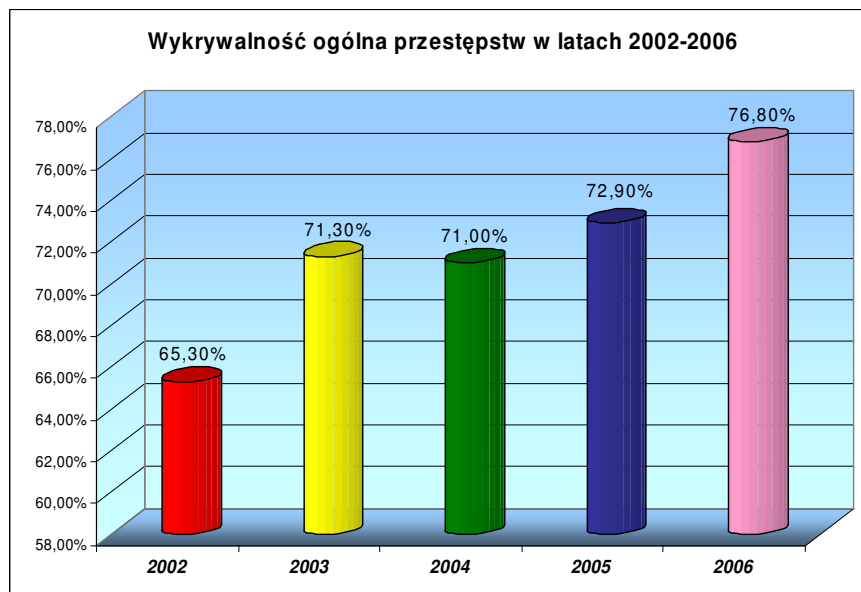
Większość bezrobotnych niepełnosprawnych to osoby w wieku 25-34 lata (53%) oraz 45-54 lata (27%), z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (43%) lub zasadniczym zawodowym (33%), z orzeczoną umiarkowaną (53%) lub lekką (47%) stopniem niepełnosprawności, pozostający bez pracy do 12 miesięcy (63%).

2.10. Przestępczość

Wśród mieszkańców Sandomierza nie dominuje poczucie zagrożenia. Dobrze lub bardzo dobrze poziom zapewnienia bezpieczeństwa ocenia co trzeci ankietowany. Tylko 20% osób ocenia go jako niedostateczny. Jednakże z informacji zamieszczanych w ankietach wynika, iż wśród negatywnych opinii przeważają te, które dotyczą działalności straży miejskiej.

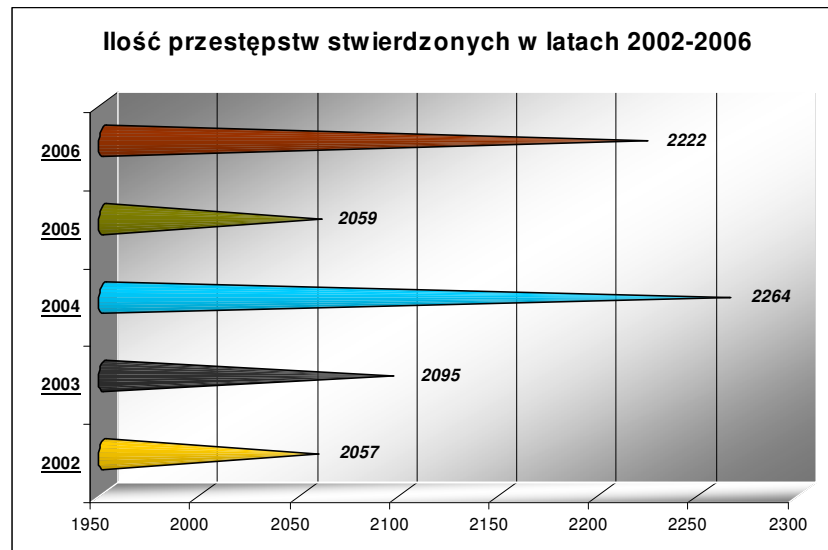
Dobłą ocenę stanu bezpieczeństwa w Sandomierzu potwierdzają wyniki ankiety przeprowadzonej przez Akademię Świętokrzyską na zlecenie Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach. Ponad 66% ankietowanych uważa Sandomierz za miasto spokojne i bezpieczne. Co drugi respondent umiarkowanie obawia się że jeden z członków jego rodziny lub on osobiście może stać się ofiarą przestępstwa. Natomiast ponad 60% osób oceniło pracę Policji jako dobrą lub bardzo dobrą.

Dodatkowo jako potwierdzenie powyższej tezy należy wspomnieć, że wskaźnik wykrywalności przestępstw w Sandomierzu rośnie systematycznie, a w roku ubiegłym należał do jednego z najwyższych w województwie.

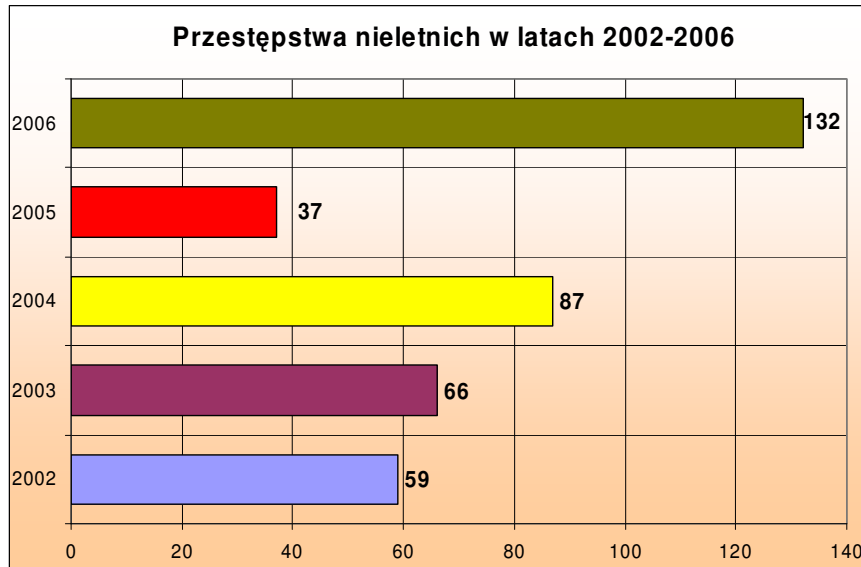

Za działalność w roku 2006 Komenda Powiatowa Policji została nagrodzona pierwszym miejscem oraz Nagrodą „KOZIOLKA” za najlepiej realizowany program „Bezpieczny powiat” w całym województwie świętokrzyskim.

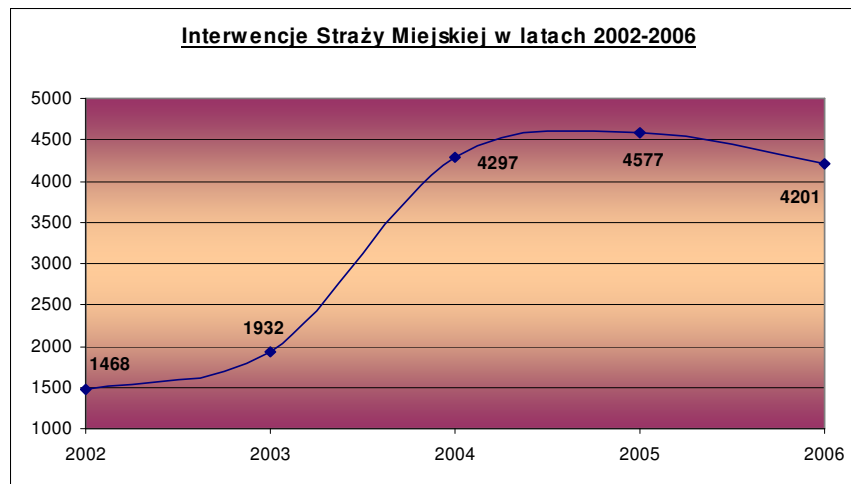
Dodatkowo z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji Wynika, że liczba przestępstw popełnianych w ostatnich pięciu latach utrzymuje się na podobnym poziomie. Powyższe wraz z bardzo dużym odsetkiem wykrywalności potwierdza wysoki poziom bezpieczeństwa na terenie miasta i powiatu.

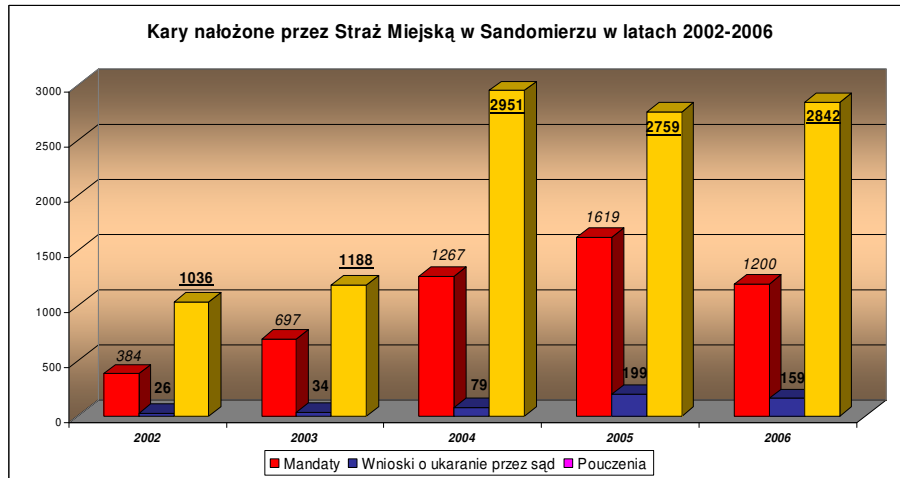
Negatywnym aspektem stwierdzanej przestępczości jest zwiększająca się liczba przestępstw dokonywana przez nieletnich. Ich liczba w roku 2006 stanowi ponad 220% wzrost w stosunku do roku 2002.

Dodatkowo nad bezpieczeństwem w Sandomierzu czuwa Komenda Straży Miejskiej. Liczba interwencji Straży Miejskiej w przeciągu ostatnich pięciu lat wzrosła blisko trzykrotnie. W roku 2006 odnotowano 4 492 interwencje przy 95% odsetku interwencji uzasadnionych.

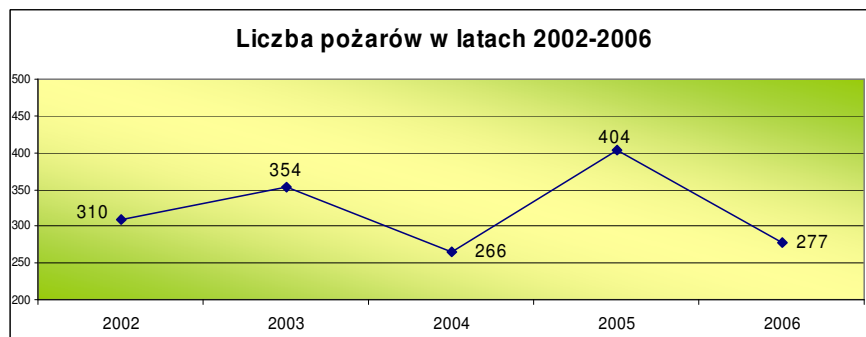

W wyniku podejmowanych działań Straż Miejska w roku 2006 nałożono łącznie 1 200 mandatów karnych, sporządzono 159 wniosków o ukaranie do sądu, udzielono 2 842 pouczenia, przekazano policji 11 sprawców czynów zabronionych, oraz wystawiono 1 148 wezwań do stawienia się w siedzibie SM.

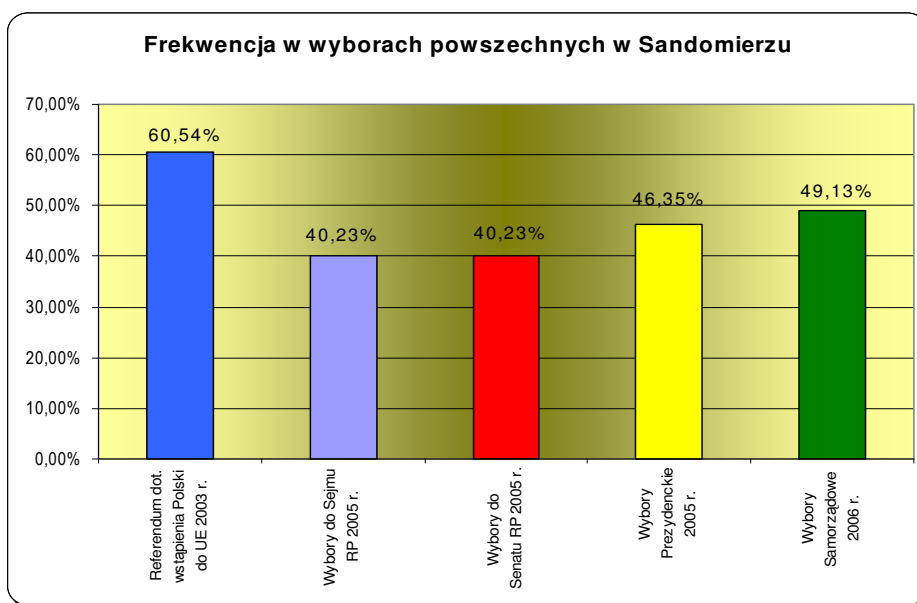
Rok 2006 zaowocował bardzo dobrą współpracą Straży Miejskiej w Sandomierzu z Komendą Powiatową Policji w Sandomierzu. Wspólnie wystawiono 212 służb, w tym 296 patroli, w których wzięło udział łącznie 592 funkcjonariuszy Policji i Straży Miejskiej. Patrole te skutecznie wyeliminowały przypadki zakłócania ładu i porządku publicznego w rejonach swojego działania.

W Sandomierzu mieści się także siedziba Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej. W skład jednostki Państwowej Straży Pożarnej w Sandomierzu wchodzi ośmioosobowa sekcja pływacka. Liczbę interwencji jednostki w poszczególnych latach zawiera wykres poniżej.

2.11. Aktywność obywatelska

W trakcie spotkań Zespołu ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz przedstawiciele samorządu oraz organizacji działających na terenie Sandomierza jako jeden z głównych problemów społecznych wskazywali niską aktywność mieszkańców. Jednakże jak pokazuje poziom frekwencji wyborczej sandomierzanie częściej biorą czynny udział w wyborach powszechnych. Poziom ten jest najczęściej powyżej średniej dla województwa (wybory prezydenckie 2005 r., wybory do Sejmu i Senatu RP 2005 r.), a niejednokrotnie całego kraju (wybory samorządowe 2006 r. oraz referendum dot. wstąpienia Polski do UE).

Wielkość przedstawionych dane mogą wynikać z wieku społeczności lokalnej (osoby starsze częściej biorą udział w wyborach) oraz przeświadczeniu mieszkańców o możliwości wpływu na dalsze losy kraju lub regionu poprzez oddanie ważnego głosu w wyborach.

Dodatkowo należy podkreślić, iż w Sandomierzu działa znaczna liczba organizacji pozarządowych w odniesieniu do ogólnej liczby mieszkańców. Świadczyć to może o dość wysokiej aktywności społecznej oraz świadomości obywatelskiej mieszkańców. Na samej oficjalnej stronie internetowej Urzędu Miasta znajduje się około 15 organizacji.

Jednakże członkowie Zespół ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz jako jeden z głównych problemów społecznych uznali właśnie niska aktywność obywatelską i społeczna mieszkańców.

Opinię tą zdają się potwierdzać ogólnopolskie badania przeprowadzane wśród młodzieży, z których wynika, iż ponad 70% badanych spośród osób młodych nie deklaruje przynależności do jakiegokolwiek organizacji pozarządowej²⁹. Natomiast jak bardzo potrzebne są inicjatywy skierowane na aktywizację społeczną pokazują wyniki projektu „Sandomierskie dziewczęta – nastolatki w dwudziestoleciu międzywojennym i dziś. Życie codzienne – kultura i obyczaje, nauka i czas wolny”, zrealizowanego przez sandomierski oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego. Projekt ten zakładał poznanie i zbliżenie do siebie przedstawicielek dwóch pokoleń – 20 kobiet dorastających w okresie dwudziestolecia międzywojennego oraz 20 dziewcząt, uczennic gimnazjum i szkoły średniej, celem przełamania stereotypów, wymiany doświadczeń, dwustronnej edukacji i wzbudzenia wzajemnego szacunku. O ważności tego projektu oraz konieczności podejmowanych kolejnych inicjatyw w tym celu świadczą słowa podziękowania skierowane do realizatorów projektu: „(...) dziękujemy, że wyciągnęliście nas z domów”.³⁰

2.12. Opieka zdrowotna

Z danych uzyskanych ze Świętokrzyskie Oddziału Wojewódzkiego NFZ wynika, że w roku bieżącym w Sandomierzu funkcjonuje 27 podmiotów świadczących usługi pacjentom w ramach umowy z NFZ.

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej funkcjonuje 12 podmiotów, przychodni specjalistycznych – 13, stomatologii – 8, rehabilitacji – 8 oraz jeden szpital (SP ZZOZ Sandomierz), przy którym funkcjonuje jedyna poradnia leczenia psychiatrycznego i uzależnień, hospicjum stacjonarne dla pacjentów w terminalnej fazie choroby nowotworowej oraz stacja pogotowia ratunkowego. Dla porównania w Ostrowcu Świętokrzyskim znajduje się 30 placówek realizujących umowy tylko z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (poradni specjalistycznych) a w mieście wojewódzkim Kielce – 73 podmioty.

²⁹ Opinie i diagnozy nr 2. Młodzież 2003, CBOS, Warszawa 2004

³⁰ Na podstawie: Sandomierskie dziewczęta – nastolatki w dwudziestoleciu międzywojennym i dziś. Życie codzienne – kultura i obyczaje, nauka i czas wolny, Wydawnictwo w ramach programu „Łączymy pokolenia”, Sandomierz 2007

Z danych epidemiologicznych za rok ubiegły wynika, że najwięcej osób skorzystało z wizyty u lekarza rodzinnego z uwagi na wystąpienie chorób dolnych dróg oddechowych, choroby niedokrwiennej serca, nadciśnienia tętniczego, chorób układu kostno-mięśniowego, zaburzeń funkcjonowania tarczycy, chorób neurologicznych oraz chorób układu trawiennego.³¹

W poradniach specjalistycznych na terenie miasta pacjenci są najczęściej leczeni z powodu występowania schorzeń neurologicznych (tylko jedna poradnia w mieście), okulistycznych (pięć poradni), kardiologicznych (jedna poradnia), endokrynologicznej (jedna poradnia) oraz chirurgii urazowo-ortopedycznej (jedna poradnia).

Zestawienie ilości poradni specjalistycznych z liczbą leczonych pacjentów oraz danymi dotyczącymi zachorowalności potwierdza opinię osób, które wzięły udział w ankiecie, iż dostęp do lekarzy specjalistów na terenie miasta jest niedostateczny (35%) lub dostateczny (51%). Opinia respondentów co do specjalności lekarzy, do których dostęp jest najbardziej utrudniony jest zbieżna ze specjalnościami wskazanymi jako najczęściej występujące w danych epidemiologicznych (neurolog, kardiolog, endokrynolog, okulista).

Najczęstszym powodem hospitalizacji były urazy (złamania, zwichnięcia itp.) oraz schorzenia kardiologiczne (nadciśnienie, choroba niedokrwienna serca).

Podstawowym schorzeniem leczonym w Sandomierzu w opiece psychiatrycznej jest leczenie uzależnienia od alkoholu oraz schizofrenie i depresje. Jednakże w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego pacjenci z problemami psychicznymi lub uzależnieniami są zdani na tylko pomoc poradni przyszpitalnych SP ZZOZ Sandomierz.

W ramach rehabilitacji leczniczej pacjenci korzystali ze świadczeń z uwagi na choroby zwyrodnieniowe stawów, skrzywień kręgosłupa, urazów układu kostno-mięśniowego oraz mózgowego porażenia dziecięcego i schorzeń pokrewnych.

Pośród schorzeń onkologicznych najczęstszymi rozpoznaniem leczonymi u sandomierzan są: nowotwór oskrzela lub płuca, nowotwór sutka, nowotwór gruczołu krokowego (prostaty) oraz nowotwory układu trawiennego.³²

Miedzy innymi w celu zapobiegania najczęściej występującym chorobom wśród społeczeństwa Narodowy Fundusz Zdrowia finansuje profilaktyczne programy zdrowotne (mammografia w raku sutka, choroby krążenia, rak szyjki macicy, przewlekła obturacyjna choroba płuc, badania przeciwwjaskrowe). Jednakże z uwagi na niską świadomość zdrowotną Polaków, ograniczenia wiekowe i formalne co do uczestnictwa w programie, jak również

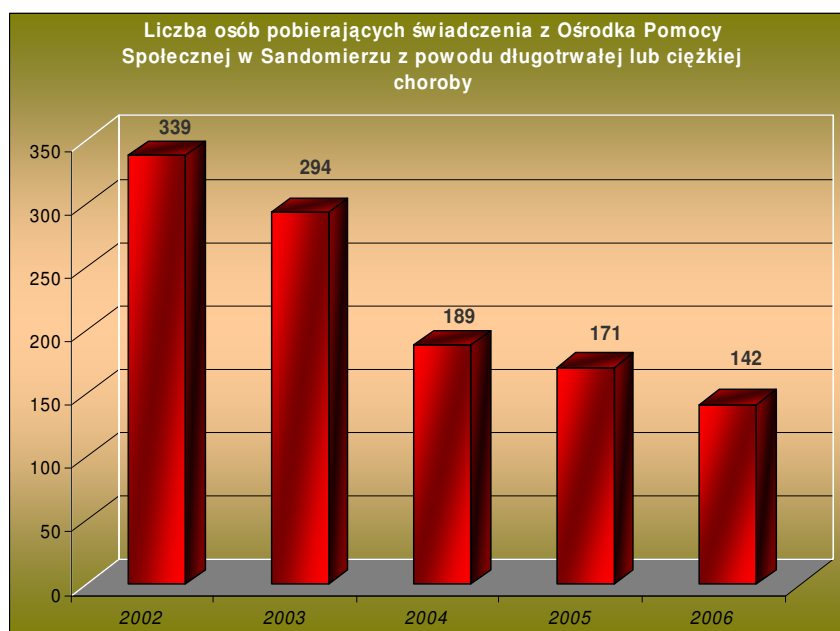
³¹ Na podstawie danych uzyskanych z NZOZ Rokitek w Sandomierzu

³² Dane udostępnione przez ŚwOW NFZ w Kielcach oraz SP ZZOZ Sandomierz

niewystarczającą promocję podejmowanych działań, procent realizacji niektórych programów jest niski (np. w przypadku realizacji w Sandomierzu programu profilaktyki raka szyjki macicy zgłaszalność pacjentek do programu wyniosła w roku 2006 średnio 25% osób spełniających warunki kwalifikacji).

Poza działaniami profilaktycznymi finansowanymi przez NFZ władze Sandomierza nie realizują własnych programów profilaktycznych, a działania podejmowane w partnerstwie z podmiotami zewnętrznymi są źle promowane. Konsekwencją tego jest opinia 90% ankietowanych na temat konieczności realizacji przez samorząd działań profilaktycznych finansowanych ze środków Urzędu Miasta.

Dodatkowo na uwagę zasługuje fakt, iż dla ponad 20% osób podstawą wypłacanych świadczeń przez Ośrodek Pomocy Społecznej jest długotrwała lub ciężka choroba.

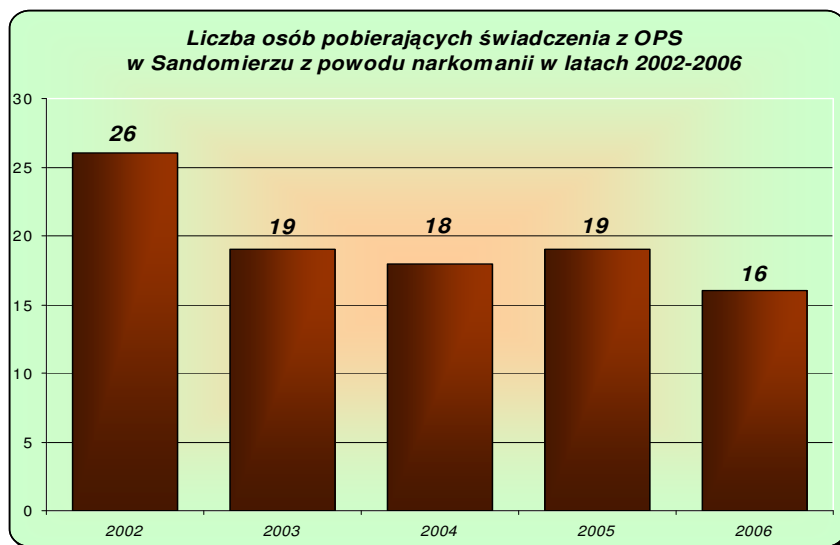

2.13. Narkomania i uzależnienia

W Sandomierzu funkcjonuje tylko jedna poradnia terapii uzależnień, w której jak wynika z danych epidemiologicznych pacjenci leczeni z powodu uzależnienia od narkotyków lub innych środków odurzających stanowią zaledwie 0,6%. W trakcie 2006 roku przyczyną pobytu w stacjonarnych oddziale psychiatrycznym sześciu pacjentów były problemy z narkotykami.

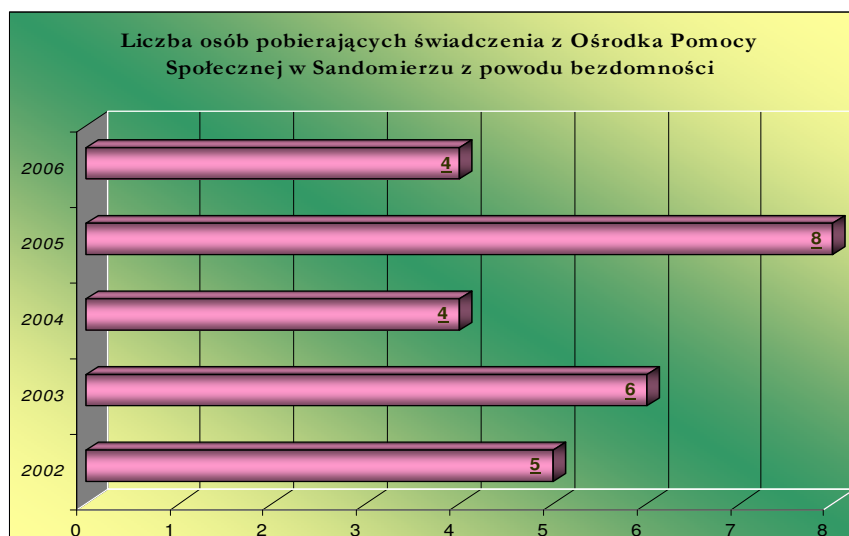
Wydaje się jednak, że relatywnie niska liczba leczonych, jak również opinia ponad połowy ankietowanych o marginalnym zasięgu problemu narkomanii w Sandomierzu, nie jest do końca wiarygodna. Wynika to z faktu, że w Sandomierzu nie ma specjalistycznego oddziału leczenia uzależnień jak również poradni ukierunkowanej na leczenie uzależnień od substancji psychoaktywnych. Należy także pamiętać, iż problem narkomanii dotyczy przede wszystkim dzieci i młodzieży, która styka się z nim w trakcie uczęszczania do szkoły lub studiowania na terenie innych miast w Polsce. Dodatkowo problem ten jest, szczególnie dla rodziców, bardzo wstydlivy. Opiekunowie pod presją środowiska lokalnego, aby ukryć problem przed rodziną i sąsiadami zwracają się o pomoc do instytucji czy ośrodków specjalistycznych poza terenem miasta a nawet województwa.

Na uwagę zasługuje fakt, iż 9%, tj. 22 ankietowanych uznało narkomanię za problem, który dotyczy dużej liczby osób w mieście. Coraz większe zagrożenie zjawiskiem narkomanii potwierdziły rozmowy z członkami Zespołu ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz, m.in. przedstawicielami Ośrodka Opieki Społecznej w Sandomierzu. Poniższy wykres ukazuje liczbę osób, którym udzielono pomocy w Ośrodku z powodu narkomanii.

2.14. Bezdomność

Bezdomność, która jest jednym z najbardziej skrajnych przejawów wykluczenia społecznego dotyka także Sandomierz. Skala zjawiska nie jest duża, ale mając na uwadze pogłębiającą się różnicę w dochodach osób najuboższych do pozostałej części społeczeństwa oraz problemy z uzależnieniami, problem osób bezdomnych należy traktować bardzo poważnie. Corocznie grupa tych osób zgłasza się do Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu celem uzyskania wsparcia. Liczbę osób w poszczególnych latach zawiera poniższy wykres.

Bezdomni są grupą, w stosunku do której Straż Miejska w Sandomierzu corocznie podejmuje interwencje (średnio 11 w roku).

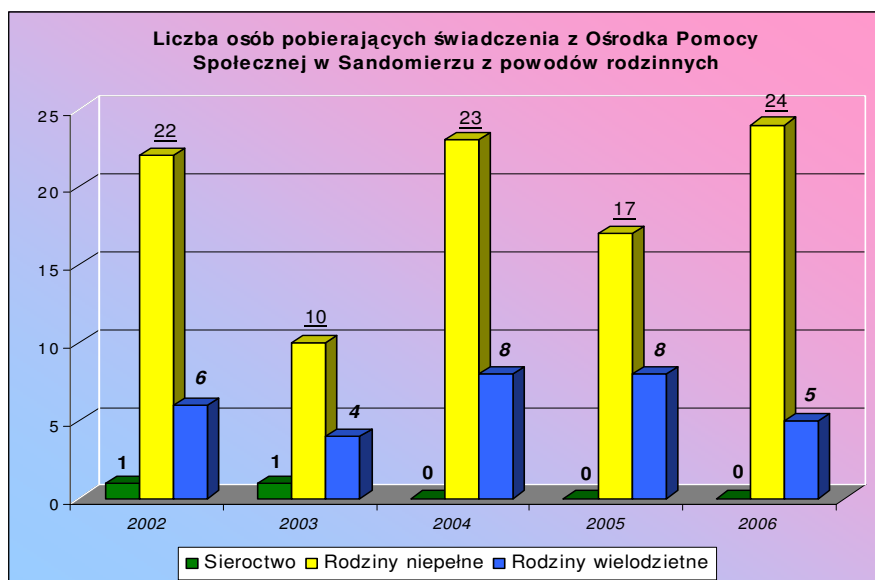
W Sandomierzu funkcjonuje tylko jedno Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn prowadzone przez Caritas Diecezji Sandomierskiej. Dla porównania w powiecie ostrowieckim znajdują się 3 schroniska dla bezdomnych a opatowskim aż 4. Sandomierskie schronisko może pomieścić do 60 osób. Jednakże z informacji uzyskanych z bezpośrednio z Caritas liczba miejsc w sezonie jesienno-zimowym jest niewystarczająca.

Brak jest na terenie miasta i całego powiatu sandomierskiego schroniska dla kobiet. Najbliższa taka placówka znajduje się w Opatowie.

2.15. Problemy opiekuńcze i wychowawcze rodzin

2.15.1. Rodziny wielodzietne lub niepełne

Znaczną część klientów Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. W większości przypadków niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu łączy się z innymi problemami społecznymi: przemocą domową, uzależnieniami, problemami rodzicielskimi, małżeńskimi, zawodowymi, problemami w relacjach interpersonalnych, trudnościami adaptacyjnymi oraz problemami szkolnymi, ujawniającymi się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież reguł dobrego wychowania oraz obyczajów i wartości. W tym przypadku konieczne jest udzielenie rodzinom wsparcia w odbudowie właściwych relacji i umacniania postaw rodzicielskich (pomoc psychologiczna zarówno dla dzieci jak i rodziców). Liczbę świadczeń wypłacanych w latach 2002-2006 zawiera poniższy wykres.

Ośrodek Pomocy Społecznej na podstawie upoważnienia burmistrza wypłaca świadczenia rodzinne, którymi są:

- ✓ zasiłek rodzinny, wraz z dodatkami: za urodzenie dziecka, z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, z tytułu samotnego

wychowywania dziecka, z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego oraz podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania;

- ✓ świadczenia opiekuńcze (świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny);
- ✓ zaliczka alimentacyjna (wypłacana w przypadku bezskutecznej egzekucji tytułu wykonawczego);
- ✓ jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka (becikowe).

Dodatkowo udzielane są świadczenia niepieniężne:

- posiłek,
- schronienie,
- odzież,
- dożywianie dzieci w szkole,
- bilet kredytowany,
- sprawienie pogrzebu,
- opał,
- kolonie dla dzieci.

Rodzina kwalifikująca się z uwagi na niskie dochody własne, otrzymuje pomoc na podstawie decyzji wydanej przez OPS na swój wniosek, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego.

Zgodnie z Ustawą z dnia 29 grudnia 2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"³³ Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje działania obejmujące:

- 1) zapewnienia pomocy w zakresie dożywiania w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych:
 - a) dzieciom do 7 roku życia,
 - b) uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej,
 - c) osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji a w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym,

³³ Dz. U. 2005 r., Nr 267, poz. 2258 i 2259

2) wdrożenia działań zmierzających do rozwoju i wykorzystywania bazy żywieniowej w gminach lub zwiększenia jej dostępności, w tym tworzenia lub doposażenia punktów przygotowywania lub wydawania posiłków oraz dowozu posiłków.

Ważnym działaniem, mającym na celu przeciwdziałanie problemom wychowawczym w rodzinach jest funkcjonowanie przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Sandomierzu dwóch świetlic socjoterapeutycznych. W świetlicach tych prowadzone są dla dzieci z rodzin z patologicznych zajęcia kompensacyjne, terapeutyczne, sportowe, dydaktyczne, wyrównawcze i plastyczne. Świetlica przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży, którym rodzice nie mogą zapewnić opieki w czasie wolnym od zajęć szkolnych, z zaburzeniami zachowania, wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju. Celem jej działania jest zapewnienie opieki wychowawczej, pomoc w nauce, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków, organizacje czasu wolnego, stymulowanie rozwojem dziecka, łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie i eliminowanie zaburzeń zachowania.

Praca z dzieckiem polegać będzie na korygowaniu poprzez oddziaływania terapeutów i wychowawców zaburzenia zachowania dziecka wynikających z niezaspokojenia podstawowych potrzeb: poczucia bezpieczeństwa, miłości, akceptacji, sukcesu, przynależności, zmianie negatywnej pozycji dziecka w domu, szkole, grupie rówieśniczej, zapobieganiu uzależnieniom i marginalizacji dziecka i jego środowiska oraz rozwiązywaniu pozostałych problemów.

Dodatkowo pracownicy świetlic prowadzą także prace pedagogiczne z rodzicami i opiekunami dzieci, służą pomocą i doradztwem w kwestii rozwiązywania problemów wychowawczych.

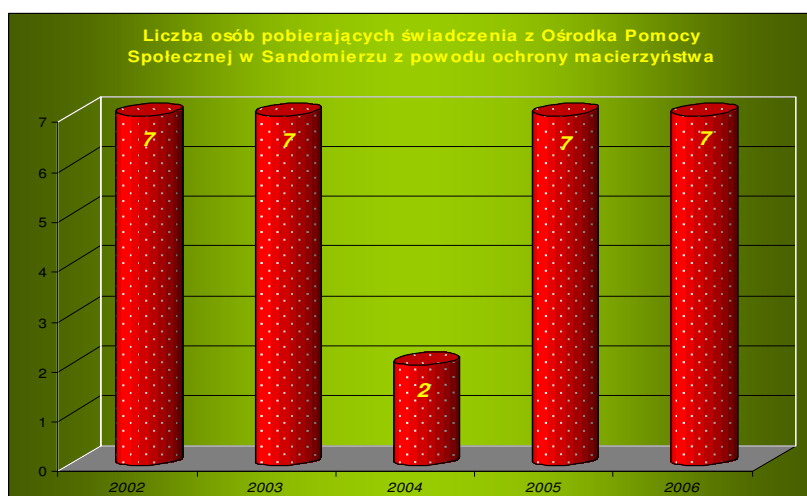
Świetlica zapewnia wychowankom opiekę po zajęciach szkolnych, udział w zajęciach specjalistycznych oraz w grupach wychowawczych (z terapeutą, psychologiem, logopedą) zespołach zainteresowań (umuzykalniających, techniczno-plastycznych, teatralnych), warsztatach profilaktycznych czy psychoedukacyjnych.

Reasumując należy zauważyć, że w celu wyeliminowania problemów opiekuńczo-wychowawczych należy na bieżąco wspierać aktualnie prowadzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej działania oraz podjąć nowe w oparciu o możliwości uzyskania wsparcia ze źródeł zewnętrznych. Ich celem ma być poprawa warunków bytowych rodzin, rozwiązanie problemu uzależnień w rodzinach oraz znormalizowanie stosunków pomiędzy pokoleniami poprzez pracę z psychologiem.

2.15.2. Potrzeba ochrony macierzyństwa

Wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu znajdują się także kobiety korzystające z zasiłków z tytułu ciąży lub wychowywania dziecka. Powodem udzielenia pomocy jest trudna sytuacja materialna kobiet oraz związane z ciążą lub posiadaniem dziecka zwiększone wydatki na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.

Poniżej wykres świadczeń wypłaconych w latach 2004-2006.

2.16. Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie zgodnie z Kodeksem karnym jest przestępstwem i jest rozumiana jako zamierzone, wykorzystujące przewagę sił, powodujące cierpienie i szkody, działanie przeciwko członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste człowieka.

Celem udzielania pomocy ofiarom przemocy domowej w grudniu 1996 roku podczas III Ogólnopolskiej Konferencji „Przeciw przemocy” zostało powołane Ogólnopolskie Porozumienie Osób, Organizacji i Instytucji Pomagających Ofiarom Przemocy „Niebieska Linia”. Skupia ono osoby i instytucje, które wspierają program przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a w szczególności służby społeczne, wymiar sprawiedliwości, dziennikarzy oraz innych osób fizycznych i prawnych.

W wyniku prac Porozumienia powstało Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, które realizuje od stycznia 2006 r. projekt pt. „Niebieska Sieć” finansowany ze środków pochodzących z Funduszu PHARE 2003. Powstała także ogólnopolska procedura interwencji wobec przemocy domowej program „Niebieskie Karty”.

Na terenie Sandomierza w ramach Sieci „Niebieska Linia” działają cztery placówki, gdzie osoby pokrzywdzone mogą szukać pomocy, tj.:

- Komenda Powiatowa Policji, ul. Mickiewicza 30,
- Przedszkole Samorządowe Nr 2, ul. Parkowa 4,
- Sąd Rejonowy, ul. Kościuszki 2a,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Mickiewicza 34.³⁴

Dodatkowo dnia 24 maja 2007r., na zjeździe Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego w Łodzi, rozpoczęła się ogólnopolska kampania Rzecznika Praw Dziecka oraz Fundacji Mederi pod nazwą „Kochaj. Nie krzywdź. Pomóż.”. Kampania ma na celu przeciwdziałanie przemocy wobec najmniejszych, całkowicie bezbronnych niemowląt i dzieci w wieku od 0 do 3 lat. Jej ważnym aspektem jest zwrócenie uwagi społeczeństwa na rozpowszechniającą się przemoc i zaniedbanie oraz ich konsekwencje dla życia i zdrowia dzieci. Agresja wobec najmniejszych dzieci nasila się z roku na rok, a ich najbliżsi – rodzice, opiekunowie, krewni, stają się coraz bardziej nieodpowiedzialni i brutalni.

Szczególnymi grupami, do których jest skierowana kampania, są pracownicy ochrony zdrowia: lekarze rodzinni, pediatrzy, położne, pielęgniarki środowiskowe oraz instytucje zajmujące się rodziną i dziećmi – pracownicy socjalni, centra pomocy i wsparcia rodziny, pedagodzy i wychowawcy w żłobkach i przedszkolach. W ramach działań na terenie kraju rozesłano ulotki informacyjne z opisem procedur postępowania w przypadku zetknięcia się z krzywdzeniem małego dziecka.

W trakcie trwania kampanii w Biurze Rzecznika Praw Dziecka działa bezpłatna infolinia: **0 800 150 150**. Natomiast specjaliści z Fundacji Mederi udzielają konsultacji i porad związanych z Zespołem Dziecka Krzywdzonego, pod numerem: **0 781 119 150**.³⁵

Natomiast w samym Sandomierzu zadania wynikające z Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie są realizowane poprzez funkcjonowanie przy Ośrodku Pomocy Społecznej Punktu Interwencji Kryzysowej (PIK), usytuowanego przy ulicy Słowackiego 15.

³⁴ Dane uzyskane ze strony www.niebieskalinia.pl

³⁵ Dane uzyskane ze strony www.kochaj-niekrzywdz-pomoz.pl

Punkt czynny jest w godzinach od 18⁰⁰ do 20⁰⁰, od wtorku do czwartku i udziela wsparcia oraz specjalistycznego poradnictwa psychologa, pedagoga i pracownika socjalnego.

Pomoc w PIK obejmuje: prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej oraz przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie ofiar przemocy.

Pomoc osobie dotkniętej przemocą w rodzinie polega także na zapewnianiu schronienia na okres do 3 miesięcy mającym na celu ochronę przed dalszym krzywdzeniem.

Osoby, które zgłoszą się do Punktu mają zapewnioną anonimowość oraz szybkie podjęcie działań przy współpracy z Policją.

2.17. Aktywność kulturalna i sportowa

2.17.1. Turystyka i promocja miasta

Sandomierz często określany jest jako „perła województwa świętokrzyskiego”. Liczne i unikatowe zabytki historii (Collegium Gostomianum, Brama Opatowska, Kościół Św. Józefa, Bazylika Katedralna, Dom Długosza) oraz atrakcje przyrodnicze (wąwozy sandomierskie, Góry Pieprzowe) są niezwykle atrakcją turystyczną. Sandomierzanie upatrują w rozwoju turystyki szansę dla miasta (22% ankietowanych). Najwięcej badanych (36 osób) wymienia, że mocną stroną Sandomierza jest rozwój turystyki. Na drugim miejscu (32 osoby) ankietowani wymieniają zabytki miasta.

Z informacji sygnałnej przygotowanej przez Urząd Statystyczny w Kielcach pod nazwą „Turystyka w województwie świętokrzyskim w 2006 r.” wynika, że stopień wykorzystania pokoi w hotelach, motelach i pensjonatach, w powiecie sandomierskim był najwyższy w regionie świętokrzyskim. Trzeba jednak pamiętać, że Sandomierz jest ubogi, jeśli chodzi o turystyczną bazę noclegową. Z informacji tej wynika, że w 2006 r. najwięcej obiektów turystycznych zlokalizowanych było w powiatach: kieleckim (27%), koneckim (17%), oraz w mieście wojewódzkim Kielce. Łącznie tych trzech jednostkach administracyjnych znajdowało się prawie 2/3 wszystkich miejsc noclegowych województwa.

Również liczba punktów gastronomicznych w Sandomierzu jest niewystarczająca, a ich oferta kulinarna mało urozmaicona. Sandomierz nie ma dostatecznego zaplecza, aby na dłużej zatrzymać u siebie turystę.

Urząd Statystyczny w Kielcach podaje również, że największa liczba gości z zagranicy (30,5%) ogółu na czas pobytu w woj. świętokrzyskim zatrzymywała się w Kielcach. Dużym zainteresowaniem cieszyły się też obiekty w powiecie kieleckim oraz ostrowieckim. W tej statystyce brakuje Sandomierza, mimo, że należy on przecież do najstarszych i najpiękniejszych polskich miast, a bogactwo jego zabytków tworzy zespół architektoniczno–krajobrazowy o randze ogólnokrajowej.

Na „Top liście skarbów świętokrzyskich” przygotowanej w czerwcu br. przez „Gazetę Wyborczą”, na podstawie głosowania czytelników, Sandomierz wymieniony został dopiero na siódmym miejscu. W opinii czytelników większym skarbem województwa świętokrzyskiego są m.in. „Park Jurajski” w Bałtowie i „Ciuchcia Pondzie”.

Sandomierz przestaje być postrzegany jako miejsce atrakcyjne dla turystów w kraju. „Top lista” jest poważnym sygnałem, że zaczął przegrywać również w regionie.

W ankiecie, aż 119 sandomierzan podkreśla, że inwestycja w promocję miasta pomogłaby rozwinąć turystykę, a to mogłoby rozwiązać wiele problemów społecznych. Prawie połowa ankietowanych ocenia działania władz samorządowych w zakresie promocji i budowania marki turystycznej miasta jako dostateczne, a 65 osób wystawia tym działaniom ocenę niedostateczną.

Promocja Sandomierza ma charakter akcyjny i mało ekspansywny. Nie przynosi oczekiwanego efektu. Sandomierz rzadko bierze udział w targach turystycznych w Polsce i zagranicą. Nie prowadzi żadnej długofalowej kampanii promocyjnej, która przyciągnęłaby turystów, a co za tym idzie inwestorów. Dlatego też władze samorządowe powinny jak najszybciej opracować strategię promocji miasta i bez zwłoki wprowadzić ją w życie.

2.17.2. Kultura i rekreacja

W Sandomierzu działają liczne oraz różnorodne instytucje kultury, takie jak: Muzeum Diecezjalne Sztuki Sakralnej, Muzeum Okręgowe w Sandomierzu, Biuro Wystaw Artystycznych, liczne prywatne galerie sztuki oraz Chorągiew Rycerstwa Ziemi Sandomierskiej.

W mieście działają instytucje, które animują życie kulturalne miasta. Centrum Kultury i Rekreacji Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji skupia uzdolnioną młodzież, która pod opieką profesjonalistów może rozwijać swoje talenty. W ramach Centrum działają: Młodzieżowa Orkiestra Dęta, zespół taneczny Akcent, dwie grupy cheerleaderek, sekcje

plastyczne i modelarskie, klub komputerowy i internetowy oraz szkołka gry na instrumentach perkusyjnych.

Fundacja Kultury Ziemi Sandomierskiej jest organizatorem ważnych imprez na stałe wpisanych w życie kulturalne miasta: Festiwal „Muzyka w Sandomierzu”, Uczta z Piosenką Nieobojętną „SANDlicz”, Dzień Św. Patryka, Festyn Folkowy „Wianki”, piątki filmowe „Pif Paf”, Festiwal Filmów Niezwykłych, Letni Festiwal Kultury Alternatywnej „Dziejba”, Festiwal Piosenki Wodniackiej „Szantomierz”. Fundacja prowadzi galerię „Przykrótka”, która organizuje wystawy sztuki artystów z całego kraju. Prowadzi też liczne pracownie, do których na zajęcia przychodzą młodzi miłośnicy plastyki, fotografii, teatru, muzyki i tańca.

Sandomierz to miasto chórów: Chór Katedralny, Chór Szkolny „Collegium Gostomianum”, Chór „Hosanna” przy seminarium duchownym.

W życie kulturalne miasta wspaniale wpisuje się Chorągiew Rycerstwa Ziemi Sandomierskiej. Rycerze sandomierscy organizują pokazy walk rycerskich i dawnego tańca. Sztandarową imprezą, która przyciąga do miasta licznych turystów jest Międzynarodowy Turniej Rycerski o Miecz Zawiszy Czarnego.

W zakresie sportu i rekreacji na terenie miasta funkcjonują kluby sportowe propagujące wiele dyscyplin sportowych, w tym: Klub Sportowy "Wisła" Sandomierz, Stowarzyszenie Piłki Ręcznej "Wisła Sandomierz", Klub Tenisa Stołowego "Sandomierz", Sandomierski Klub Karate "Kyokushin", Stowarzyszenie Sportów Siłowych i inne. W mieście działają także uczniowskie oraz parafialne kluby sportowe, jak również Miejski Szkolny Związek Sportowy w Sandomierzu.

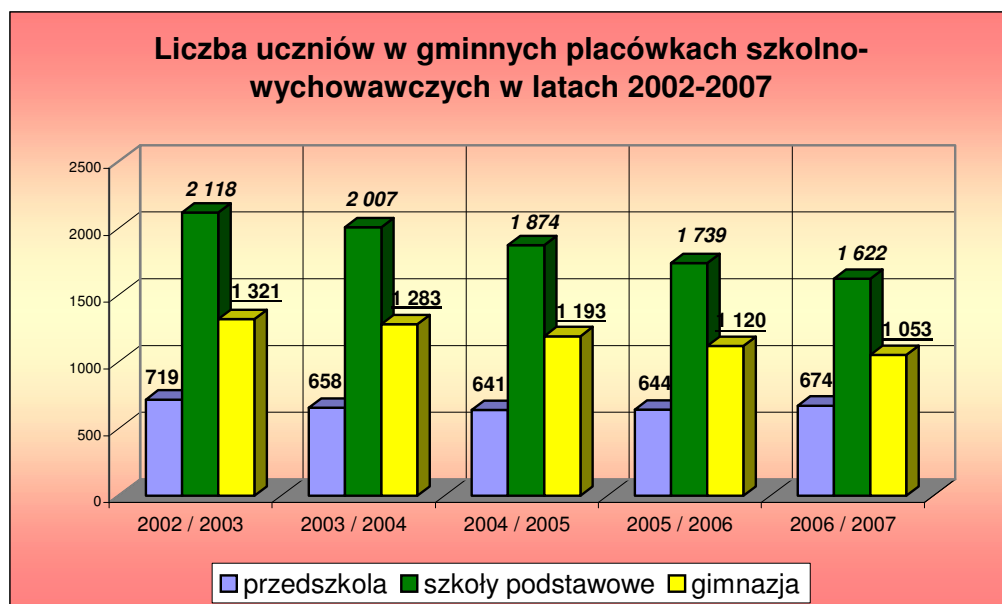
2.18. Edukacja i kształcenie

Zgodnie z Ustawą o systemie oświaty³⁶ Gmina Miejska Sandomierz prowadzi lub dotuje 14 placówek oświatowo–wychowawczych, w tym:

- ✓ 6 przedszkoli samorządowych,
- ✓ 1 przedszkole specjalne,
- ✓ 4 szkoły podstawowe,
- ✓ 3 gimnazja, w tym jedno niepubliczne.

³⁶ Dz. U. 2004 r., Nr 256, poz. 2572

Liczbę dzieci spełniających obowiązki przedszkolny i szkolny w rocznikach do 2006/2007 zawiera poniższy wykres. Na jego podstawie można zauważyć, że liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach systematycznie ulega zmniejszeniu (spadek o ponad 20% w ciągu ostatnich pięciu lat). Do roku szkolnego 2005/2006 zmniejszała się liczba dzieci w przedszkolach, jednakże w trakcie ostatniego roku nastąpił nieznaczny wzrost. Jednakże należy pamiętać, iż w dłuższym okresie czasu można liczyć na dalszy spadek liczby przedszkolaków, co wynika z obniżającej się w latach 2002-2006 liczby urodzeń.

W prowadzonych przez gminę placówkach oświatowych zatrudnionych jest ogółem 459 pracowników, w tym:

- 276 nauczycieli zatrudnionych na pełnym etacie,
- 41 nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy,
- 142 pracowników niebędących nauczycielami.

Szczegółowe dane dotyczące liczby nauczycieli zatrudnionych w gminnych placówkach oświatowych w podziale według stopnia awansu zawodowego w latach 2002-2007 zawiera tabela poniżej.

<i>Stopień awansu zawodowego nauczyciela</i>	<i>Rok szkolny</i>				
	<i>2002/2003</i>	<i>2003/2004</i>	<i>2004/2005</i>	<i>2005/2006</i>	<i>2006/2007</i>
Dyplomowany	36	56	87	132	167
Mianowany	236	216	188	151	107
Kontraktowy	33	35	33	23	28
Stażysta	8	9	9	5	13
SUMA	313	316	317	311	315

Na terenie Sandomierza znajdują się placówki ponadgimnazjalne, które zgodnie z Ustawą o systemie oświaty podległe są Starostwu Powiatowemu w Sandomierzu. W ubiegłym roku szkolnym (2006/2007) było 11 takich placówek, w tym:

- 3 licea ogólnokształcące, w tym 1 zaoczne,
- 1 liceum profilowane,
- 2 szkoły policealne,
- 4 technika.

Na uwagę zasługuje fakt likwidacji w stosunku do roku poprzedniego wszystkich 4 szkół zawodowych oraz technikum uzupełniającego.

Liczbę uczniów w latach 2003-2007 zawiera tabela poniżej.

Typ placówki	Rocznik			
	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
licea ogólnokształcące	1 099	1 065	1 003	1 026
zaoczne licea ogólnokształcące	114	89	110	81
licea zawodowe	173	61	0	0
licea profilowane	314	443	408	257
zasadnicze szkoły zawodowe	255	297	266	0
szkoły policealne	27	50	196	269
technika	1 826	1 603	1 800	2 033
technika uzupełniające dla dorosłych	0	41	53	0
	3 808	3 649	3 836	3 666

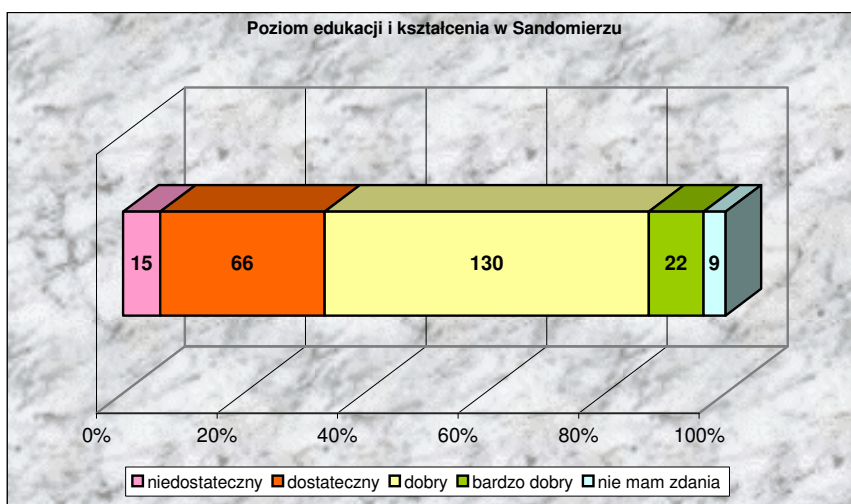
Z powyższej tabeli wynika, że liczba uczniów w placówkach ponadgimnazjalnych ulega ciągłym wahaniom. Powyższe wynika z faktu corocznej zmiany ilości szkół z poszczególnych ich typów. Powoduje to niejednokrotnie konieczność kształcenia się młodzieży poza terenem powiatu (np. w przypadku liceów zawodowych lub zasadniczych szkół zawodowych).

Spśród uczelni wyższych na terenie miasta znajdują się:

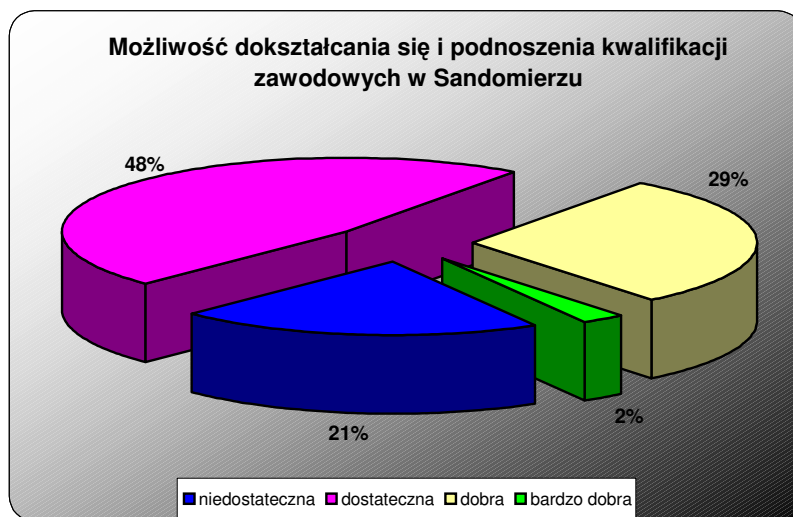
- Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu, posiadająca Wydziały: Humanistyczny, Prawa i Ekonomii, Przyrodniczo-Matematyczny, prowadząca dużą ilość studiów podyplomowych i kursów;
- Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych, kształcące nauczycieli języka angielskiego i niemieckiego do pracy w szkołach podstawowych, gimnazjalnych oraz liceach;
- Instytut Teologiczny im. Bł. Wincentego Kadłubka w Sandomierzu;
- Wyższe Seminarium Duchowne.

Dodatkowo od września 2007 r. rozpoczęła działalność Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sandomierzu. Uczelnia kształci będzie studentów na kierunku ogrodnictwo (czteroletnie studia inżynierskie) oraz filologia angielska i niemiecka (trzyletnie studia licencjackie).

Ogólnie poziom kształcenia w Sandomierzu jest oceniany przez mieszkańców jako dobry (53% ankietowanych). Zaledwie 6% respondentów poddanych badaniu ankietowemu oceniła go jako niedostateczny.

Jednakże wynik ten nie jest tak dobry w przypadku możliwości doksztalcania się i podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Przez większość osób została ona oceniona jako dostateczna a różnica pomiędzy oceną dobrą a niedostateczną wynosi 8%, na co składają się odpowiedzi około 20 osób.

Gorszy wynik dotyczący doksztalcania wynika z faktu, iż poza ofertą szkoleniową Wyższej Szkoły Humanistyczno-Przyrodnicza na terenie miasta funkcjonuje tylko jeden Ośrodek Kształcenia Zawodowego, wchodzący w skład Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Rzeszowie. Poza tym w celu poszerzania swojej wiedzy oraz odbycia kursów czy szkoleń mieszkańców Sandomierza staje przed koniecznością wyjazdu do innego miasta, np. Lublina czy Kielc.

Na uwagę zasługuje fakt, iż od 1996 roku w ramach Wyższej Szkoły Humanistyczno-Przyrodniczej działa Sandomierski Uniwersytet III Wieku. Wykłady odbywają się dwa razy w tygodniu i są prowadzone nieodpłatnie przez kadre naukową WSH-P oraz Wyższego Seminarium Duchownego. Oprócz wykładów słuchacze uczestniczą w konferencjach naukowych oraz odczytach.³⁷

³⁷ Dane uzyskane ze strony www.wshp.sandomierz.pl

III. ANALIZY STRATEGICZNE

3.1. Analiza SWOT

Nazwa SWOT jest akronimem czterech angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT jest wysoce efektywną metodą identyfikacji kategorii słabych i silnych stron oraz szans i zagrożeń. Głównym celem analizy SWOT jest określenie aktualnej i perspektywicznej pozycji przedmiotu analizy SWOT oraz prognoza strategii postępowania. Zakres rodzajowy czynników, które mają wpływ na przedmiot analizy SWOT jest bardzo szeroki. Z jednej strony są to czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, a z drugiej pozytywne i negatywne. Skuteczna ich identyfikacja jest podstawą analizy SWOT. Pomocnym w celu identyfikacji tych czynników jest schemat dzielący czynniki analizy SWOT na cztery kategorie:

- zewnętrzne pozytywne (szanse lub okazje) - kluczowe czynniki w otoczeniu, które pozwolą na utrzymanie pozycji lub jej ekspansję, a jednocześnie pozwolą osłabić zagrożenia;
- zewnętrzne negatywne (zagrożenia) - kluczowe czynniki w otoczeniu, które są przeszkodą dla utrzymania pozycji, rozwoju lub ekspansji.
- wewnętrzne pozytywne (mocne strony) – w większości przypadków mocne strony są wynikiem lub pochodną rodzaju zasobów i kwalifikacji przedmiotu analizy.
- wewnętrzne negatywne (słabe strony) – w większości przypadków mocne strony są wynikiem lub pochodną braku zasobów i braku kwalifikacji przedmiotu analizy³⁸.

Czynniki zewnętrzne mogą w jednym przypadku być szansą, a w innych są zagrożeniem. Typowym tego przykładem jest polityka gospodarcza czy społeczna prowadzona przez państwo lub jednostki samorządu terytorialnego;

³⁸ informacje na podstawie www.biznesplan.com.pl

<u>Mocne strony:</u>	<u>Słabe strony:</u>
– Strategia rozwoju lokalnego Sandomierza, – Profesjonalna kadra instytucji zajmujących się opieką społeczną na terenie miasta, – Powstanie Towarzystwa Budownictwa Społecznego, – Powstanie technicznej szkoły wyższej, – Duża ilość organizacji pozarządowych, – Atrakcyjne walory turystyczne i kulturowe miasta i okolicy (położenie miasta nad Wisłą, Góry Pieprzowe, unikatowe zabytki architektoniczne), – Potencjał rozwoju różnych form turystyki i usług z nią związanych, – Wysoki stopień uzbrojenia terenie w media, – Dobre rozmieszczenie i ilość przychodni w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, z czego większość stanowią zakłady niepubliczne, – Duża ilość szkół podstawowych i ponadpodstawowych na terenie miasta.	– Bezrobocie, – Brak zakładu opiekuńczo-leczniczego, – Brak stacjonarnego ośrodka leczenia uzależnienia od alkoholu, – Brak mobilności zawodowej mieszkańców, – Starzenie się społeczności lokalnej oraz niski przyrost naturalny, – Słaba współpraca środowisk naukowych i instytucji szkolnictwa wyższego z przedsiębiorcami oraz samorządem, – Brak zaangażowania mieszkańców w podejmowanych inicjatywach lokalnych, – Brak kompleksowego systemu pomocy dla osób niepełnosprawnych oraz bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych, – Brak profilowanego szkolnictwa i kierunków kształcenia dostosowanych do potrzeb pracodawców i rynku pracy, – Brak możliwości podnoszenia kwalifikacji na terenie miasta, – Niewystarczająca infrastruktura turystyczna i brak zorganizowanego podejścia do promocji miasta, – Brak miejskiej informacji turystycznej, – Brak koordynacji działań organizacji pozarządowych,

	– Brak kompleksowej opieki nad osobami niepełnosprawnymi, – Brak zorganizowanej komunikacji miejskiej i podmiejskiej, – Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych, – Niewystarczająca ilość i zasięg działania zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, w szczególności owoców i warzyw, – Brak środków finansowych na reedukację osób wykluczonych, – Bezradność i roszczeniowość postaw, – Brak działań zmierzających do rekomunalizacji budynków na terenie starego miasta, – Brak prowadzonych miejskich programów profilaktycznych, – Brak powszechnego i taniego dostępu do internetu na terenie miasta.
<u>Szanse:</u> – Współpraca międzygminna, – Wykorzystanie funduszy strukturalnych, – Wspólne inicjatywy władz i organizacji, – Miasta partnerskie, – Inicjatywy na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, – Dodatkowy ośrodek szkolnictwa wyższego, – Możliwość wykorzystania istniejącej	<u>Zagrożenia:</u> – Bezrobocie, – Degradacja zabytków w przypadku nienależytej ich ochrony, – Emigracja zarobkowa poza granice kraju, – Brak zaangażowania ze strony mieszkańców w sprawy lokalne, – Ubóstwo i poczucie niskiego statusu społecznego, spowodowane niskimi

siły roboczej w kontekście przyciągnięcia inwestycji zewnętrznych, – Budowa dużego obiektu handlowo-usługowego, – Możliwość wykorzystania walorów turystycznych i wypoczynkowych miasta i okolic, – Dalszy rozwój Ogrodniczego Rynku Hurtowego, – Rozwój budownictwa mieszkaniowego – Poprawa dostępu do internetu, – Zwiększenie liczby działań i nakładów na promocję miasta.	dochodami ludności, – Brak dużych zakładów przemysłowych oraz inwestycji na terenie miasta, – Niestabilność prawa, brak jasnych uregulowań w zakresie rozdziału zadań i środków pomiędzy budżetem państwa a miastem, – Roszczeniowa postawa osób objętych pomocą społeczną, – Brak środków na budownictwo społeczne, – Nieumiejętność pozyskania a następnie właściwego wykorzystania funduszy europejskich, – Peryferyjne położenie w województwie oraz problemy administracyjne z jednej strony we współpracy z najbliższymi miastami (np. Tarnobrzeg – woj. podkarpackie) a pozostałą częścią województwa świętokrzyskiego z drugiej strony, – Starzenie się społeczeństwa, – Odływ młodych wykształconych osób z miasta, – Brak środków publicznych na rozwój form edukacji, kształcenia, kultury, kultury fizycznej oraz systemu stypendialnego dla dzieci młodzieży, – Słaba infrastruktura drogowa i brak bezpośredniego połączenia z ważnymi drogami krajowymi czy międzynarodowymi,
---	--

	– Brak opieki szpitalnej dla osób przewlekle chorych oraz starszych, – Niedostateczna podaż specjalistycznej opieki medycznej, – Niespójność poziomu i kierunków kwalifikacji zawodowych z potrzebami lokalnego rynku pracy, – Narastająca przestępczość, przemoc i agresja, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, – Zagrożenia powodowane przez tworzenie i działalność subkultur, – Niewystarczające wywiązywanie się rodziców ze swych zadań opiekuńczych i wychowawczych, – Wzrastający poziom narkomanii, alkoholizmu i żebractwa, – Brak stery ekonomicznej oraz terenów inwestycyjnych na terenie miasta.
--	---

Mocną stroną Sandomierza jest duża liczba miejsc atrakcyjnych turystycznie (zabytki architektury, miejsca sakralne). Kolejną mocną stroną jest uruchomienie kolejnego ośrodka szkolnictwa wyższego, który z uwagi na swoją ofertę dydaktyczną (uczelnia techniczna) stanowić będzie uzupełnienie Wyższej Szkoły Humanistyczno-Przyrodniczej. Powstanie uczelni przełoży się na poziom wykształcenia mieszkańców, zwiększy liczbę studentów w mieście, a w dłuższej perspektywie czasu może stać się ważnym czynnikiem mającym wpływ na przyciąganie inwestycji zewnętrznych do Sandomierza. Problemy mieszkaniowe może rozwiązać inicjatywa utworzenia towarzystwa budownictwa społecznego.

Sandomierz posiada także słabe strony. Główną jest niewystarczająca infrastruktura turystyczna (hotele, pensjonaty, restauracje, puby, kawiarnie itp.). Kolejnymi słabymi

stronami są brak zorganizowanego podejścia władz lokalnych do promocji miasta oraz brak kompleksowej informacji turystycznej na terenie miasta. Jedną z ważniejszych słabszy stron wydaje się być tendencja starzenia się społeczeństwa oraz ujemny przyrost naturalny. Słabymi strona, które wynikają z faktu starzejącej się społeczności lokalnej jest brak zakładu opiekuńczo-leczniczego na terenie miasta jak również niewielkie możliwości podnoszenia kwalifikacji oraz reedukacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Szansą dla Sandomierza jest rozwój turystyki. Może on przyczynić się do wzrostu zatrudnienia, wzrostu dochodów ludności oraz zamożności miasta z uwagi na większe wpływy podatkowe. Jednakże wzrost zainteresowania Sandomierzem jako miejscem wartym odwiedzenia pociąga za sobą konieczność poniesienia nakładów na infrastrukturę, stymulowanie wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców w sferze usług okołoturystycznych oraz promocję miasta na zewnątrz (m.in. poprzez stały udział w targach lub ogólnopolską kampanię informacyjno-promocyjną). Szansą wydaje się także może być uruchomienie na terenie miasta centrum usługowo-handlowego wraz z hipermarketem co wydatnie przyczyni się do spadku bezrobocia. Niezaprzeczalną szansą dla Sandomierza jest możliwość ubiegania się o środki pochodzące z Unii Europejskiej. Sięgnięcie po środki z funduszy strukturalnych pozwoliłoby na rozwiązanie wielu problemów społecznych mieszkańców, poprawiło infrastrukturę w mieście oraz pozwoliłoby na bezpłatne kształcenie osób posiadających nieadekwatne umiejętności lub wykształcenie w stosunku do oczekiwań rynku pracy.

Głównymi zagrożeniami odpływ ludzi, szczególnie młodych do większych aglomeracji miejskich oraz emigracja zarobkowa. W dłuższej perspektywie czasu stanowić to może poważny problem, gdyż coraz częściej emigrują ludzie z młodszych pokoleń, dobrze wykształceni i znający języki obce. Zagrożeniem jest ubóstwo i poczucie niskiego statusu społecznego wśród ludności. Powyższe spowodowane jest niskimi dochodami ludności oraz pogłębiającą się przepaścią dochodową pomiędzy grupą najuboższych a coraz lepiej zarabiającą, pozostałą częścią społeczeństwa. Pochodną ubóstwa może być wzrost przestępczości, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży oraz rosnący poziom pozostałych patologii społecznych. Zagrożeniem może stać tendencja starzenia się społeczeństwa. Problemy mogą zacząć narastać w przypadku niezapewnienia na terenie miasta opieki szpitalnej dla osób przewlekle chorych oraz dostępu do ambulatoryjnej specjalistycznej opieki medycznej, programów aktywizujących osoby starsze, skazujące je na wykluczenie społeczne i zawodowe. Realnym zagrożeniem dla rozwoju przedsiębiorczości jest brak możliwości przyciągnięcia inwestorów zewnętrznych z uwagi na brak uzbrojonych terenów

inwestycyjnych w Sandomierzu z jednej a bliskiego położenia specjalnej strefy ekonomicznej z drugiej strony.

3.2. Analiza PESTER

PESTER jest analizą strategicznych, używaną do diagnozy stanu otoczenia. Analiza ta wywodzi się z sektora ekonomii i biznesu, gdzie używana jest jako PEST – analiza otoczenia. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter słów opisujących zewnętrzne wpływy i oddziaływania występujące na następujących płaszczyznach:

P – politycznej – political,

E – ekonomicznej – economical,

S – społecznej – social,

T – technologicznej – technological.

Analiza PEST została rozszerzona o dwa obszary, dzięki czemu jest wykorzystywana w ocenie samorządów oraz pomocy społecznej. Tymi dodatkowymi obszarami są:

E – ekologia – ecological,

R – regulacji prawnych – regulations.

Dlatego też analiza ta została wykorzystana do opisania środowiska społeczno-gospodarczego Sandomierza, co posłużyło poprawnej definicji problemów i celów w przedmiotowej Strategii.

3.2.1. Wymiar polityczny

Od kilku ostatnich lat mamy do czynienia ze stałością władz, zarówno na szczeblu centralnych jak i lokalnym. Można jednakże zaobserwować niestabilność prowadzonej przez nie polityki społecznej i gospodarczej. Powyższe wynika z konieczności rządzenia w kolacjach kilkupartyjnych, co powoduje rozdźwięk w podejmowanych działaniach i decyzjach. Dodatkowo należy zauważyć, iż w przypadku braku odpowiedniej reprezentacji regionu we władzach samorządowych (rada powiatu czy sejmik województwa) lub centralnych (posłowie czy senatorowie) bardzo trudno jest skupić ich zainteresowanie na działaniach podejmowanych na danym terenie, uzyskać wsparcie finansowe

oraz administracyjne. Dlatego też należy stworzyć lobbying na rzecz rozwoju gospodarczego i promowania polityki społecznej miasta.

W kraju można zaobserwować nieprawidłowe wydatkowanie środków publicznych, zarówno na poziomie krajowym (np. subwencja oświatowa czy nakłady na infrastrukturę drogową) jak i samorządowym.

Wejście Polski do Unii Europejskiej otworzyło nowe rynki zbytu oraz rynek pracy. Zniosło ono bariery prawno-administracyjne dla handlu oraz przepływu osób (np. turystów). Dodatkowo polskie regiony jako jedne z najbiedniejszych w całej Unii Europejskiej mogą sięgać po środki z funduszy strukturalnych czy funduszu spójności.

3.2.2. Wymiar ekonomiczny

Obecnie można zaobserwować wzrost dochodów ludności, czego pochodną jest wzrost wydatków. Związane jest to przede wszystkim ze wzrostem liczby osób pracujących oraz roli małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce państwa. Jednakże zjawisko to może zostać zachwiane z uwagi na przewidywany wzrost cen wynikający z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, a w dłuższej perspektywie czasu z powodu wejścia naszego kraju do stery EURO.

Pozytywnym trendem na poziomie krajowym i regionalnym jest spadek bezrobocia. Jednakże jest on spowodowany w dużej mierze zmianami administracyjnymi w urzędach pracy jak również z dużą liczbą osób wyjeżdżających do pracy za granicę. Nie bez znaczenia oczywiście jest szybki wzrost gospodarczy, który pozwala na szybki rozwój polskich przedsiębiorstw, jak również ściąganie do polski inwestycji zagranicznych, w wyniku których powstają nowe miejsca pracy. Inwestycje te jednakże w większości są lokowane w pobliżu dużych miast oraz blisko granicy zachodniej lub południowej, co jest wynikiem słabej infrastruktury drogowej, kolejowej i lotniczej w pozostałych regionach kraju. Osobami bezrobotnymi pozostają przede wszystkim ludzie młodzi, absolwenci szkół średnich, oraz osoby które nie posiadają wykształcenia i kwalifikacji zawodowych adekwatnych do potrzeb rynku wykształcenie. Istnienie bezrobocia w tych dwóch grupach społecznych jest pochodną wzrostu skali wykorzystywania w nowoczesnych liniach produkcyjnych wysokich technologii. Stała tendencja wydaje się migracja osób wysoko wykształconych do dużych aglomeracji miejskich, gdzie najczęściej skupiają się firmy wykorzystujące wysokie technologie.

W kraju brak jest stabilnej polityki podatkowej. Poszczególne opcje polityczne nie zdecydowały się na gruntowne zmiany w polityce fiskalnej oraz na obniżenie kosztów pracy spoczywających na pracodawcach, związanych z ubezpieczeniem społecznym i pochodnymi.

Ważnymi kwestiami do rozwiązania w kraju jest przyspieszenie prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, szczególnie w branżach generujących straty na działalności oraz restrukturyzacja rolnictwa, włącznie z reformą rolniczego ubezpieczenia społecznego.

Jedną z ważnych determinant jest poziom inflacji, którego głównym motorem jest wzrost cen produktów wytwarzanych z ropy naftowej.

3.2.3. Wymiar społeczny

Na poziomie krajowym panuje moda na konsumpcyjny tryb życia, która jest kopiowana z krajów Europy Zachodniej a przede wszystkim z USA. Dodatkowo w Polsce nasila się stopień rozwarstwienia społecznego z coraz liczniejszą grupą ludzi ubogich. Zjawisko to występuje również na poziomie regionalnym i lokalnym. Oprócz tego należy zauważyć rosnącą, choć nadal niską, mobilność społeczeństwa.

Na wszystkich szczeblach w Polsce mamy do czynienia ze starzeniem się społeczeństwa, ujemnym przyrostem naturalnym oraz wydłużeniem się długości życia. Powyższe otwiera przed nami nowy rynek usług związanych z opieką nad ludźmi starszymi, oraz daje możliwość powstania nowych miejsc pracy.

Ważnym i pozytywnym trendem jest chęć Polaków do zdobywania wykształcenia, a co za tym idzie powstawania wykwalifikowanej siły roboczej. Mimo bardzo dużej ilości szkół wyższych, które powstały w mniejszych ośrodkach miejskich na szczeblu regionalnym i lokalnym brak jest mechanizmów, które zachęcałyby ludzi do pozostawiania w tychże miejscowościach po ukończeniu edukacji.

Kolejnym aspektem jest niewielkie możliwości pomocy dla małego i średniego biznesu w postaci m.in. programów pomocowych oraz ulg.

W odniesieniu do postaw i oczekiwań należy stwierdzić, że ich obraz jest związany ze stanem warunków życia, których poprawa nastąpić może głównie dzięki powstaniu nowych miejsc pracy. Można także zaobserwować wzrost wymagań klientów w stosunku do instytucji i przedsiębiorstw, co najlepiej widać w sferze usług turystycznych. Turyści

oczekują przeważnie kompleksowej i profesjonalnej obsługi, mając na myśli zarówno bazę noclegową jak i gastronomiczną.

Widocznym jest także wzrost świadomości zdrowotnej, który przejawia się propagowaniem zdrowego stylu życia, tj. zdrowej żywności i aktywnego wypoczynku.

3.2.4. Wymiar technologiczny

Należy zauważyć, iż podstawowym dążeniem w nowoczesnej gospodarce rynkowej jest wprowadzanie zmian technologicznych, polegających na likwidowaniu przestarzałych i zagrażających środowisku sposobów produkcji na wysokie technologie, oparte na liniach bezobsługowych, dużo bardziej dbających o ekologię. W kraju jednakże obserwujemy małą zdolność do implementowania osiągnięć technologicznych z innych krajów. Wynika to między innymi z braku profesjonalnych instytucji specjalizujących się we wdrażaniu nowych technologii, braku platform współpracy pomiędzy jednostkami badawczo-rozwojowymi a sferą biznesu, braku dostępu do know-how oraz ograniczonej możliwości uzyskania kapitału na jego wdrożenie.

Duży wpływ na technologie używane w kraju ma także możliwość szerszej współpracy z przedsiębiorstwami z całej Unii Europejskiej. Dodatkowo w ramach funduszy strukturalnych Komisja Europejska dużą część środków stara się przeznaczać na podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności zarówno całych gospodarek jak również samych przedsiębiorców.

Otwarcie granicy zachodniej łączy nasz kraj z dość dobrze rozwiniętą siecią komunikacyjną Europy Zachodniej, co ułatwiło przepływ towarów, usług oraz kapitału pomiędzy krajami.

Należy zaobserwować znaczący wzrost ważności komunikacji elektronicznej, kosztem nawet tradycyjnej telekomunikacji. Wszechobecny Internet pozwala na obniżaniu kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw jak również wpływa na internacjonalizację przedsięwzięć. Stałe łączenie elektronicznych sieci wymiany jest podstawą funkcjonowania globalnej gospodarki. Olbrzymiego znaczenia nabiera także promocja i reklama, jak również zmiany w trendach we wzornictwie produktów i usług.

3.2.5. Wymiar ekologiczny

Konsekwencją wejścia Polski do struktur unijnych jest konieczność dostosowania rygorów polityki ekologicznej państwa do dyrektyw UE. Powyższe zachodzi zarówno na płaszczyźnie zmiany przepisów prawnych, jak też przestrzeganiem standardów europejskich w ochronie środowiska. Na szczęście Unia Europejska na ochronę środowiska przeznacza znaczną część środków z funduszy strukturalnych, co pozwala zniwelować koszt wdrażania rygorystycznych norm środowiskowych, obowiązujących w państwach zachodnich.

Narastającym problemem jest również rosnąca ilość uciążliwych opakowań, brak składowisk odpadów oraz zakładów prowadzących ich właściwą utylizację.

Warto jednak zauważyć, że w Polsce obserwuje się spadek zanieczyszczenia środowiska, spowodowany głównie spadkiem produkcji oraz wzrostem inwestycji ekologicznych.

Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie na wszystkich poziomach, tj. lokalnym, regionalnym i krajowym. Niestety poziom wiedzy na temat ochrony środowiska w Polsce jest wciąż na dość niskim poziomie.

3.2.6. Wymiar regulacji prawnych

Podstawowy wpływ na podejmowanie działalności gospodarczej na poziomie lokalnym i regionalnym mają przepisy dotyczące podatków lokalnych, plan zagospodarowania przestrzennego, przepisy o nadzorze budowlanym i konserwatorskim oraz strategia rozwoju gminy, powiatu czy województwa. Nie bez znaczenia jest fakt oferowania przez niektóre samorządy ulg i zwolnień podatkowych dla osób podejmujących działalność gospodarczą.

Na poziomie krajowym największe znaczenie ma prawo samorządowe, wysokość stawek podatkowych, funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych, oraz przepisy regulujące ochronę konkurencji i przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym, a także uregulowania dotyczące związków zawodowych oraz gospodarki nieruchomościami.

W przypadku handlu międzynarodowego największy wpływ mają regulacje dotyczące wysokości akcyzy oraz innych podatków krajowych oraz cła. Jednakże ich wpływ

został znacząco ograniczonych w przypadku handlu na jednolitym rynku europejskim po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

IV. PLANOWANIE ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ

4.1. Cel główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz

Głównym celem opracowania Strategii jest pomoc w usprawnieniu systemu polityki społecznej w Sandomierzu w oparciu o funkcjonujące obecnie struktury administracyjne oraz organizacje pozarządowe, wspieranie rozwoju tych organizacji oraz wskazanie sposobów finansowania zakładanych działań.

4.2. Cele strategiczne

Celami strategicznymi, które opracowano w trakcie przygotowywania Strategii są:

1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób powyżej 50 roku życia;
2. Poprawa stanu zdrowia oraz świadomości zdrowotnej;
3. Poprawa wydolności wychowawczo-opiekuńczej rodzin;
4. Pomoc osobom niepełnosprawnym;
5. Wsparcie dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;
6. Przeciwdziałanie bezrobociu.

4.3. Cele operacyjne

W trakcie opracowania niniejszego dokumentu Zespół ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz określił następujące cele operacyjne:

- 1.1. Aktywizacja społeczna osób starszych;
- 1.2. Aktywizacja zawodowa osób 50+;
- 2.1. Wzrost dostępności do świadczeń zdrowotnych;

- 2.2. Propagowanie profilaktyki zdrowotnej;
- 3.1. Przeciwdziałanie ubóstwu;
- 3.2. Rozwój mieszkalnictwa społecznego;
- 3.3. Pogłębianie motywacji do zdobywania i poszerzania wiedzy;
- 3.4. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży;
- 4.1. Wdrożenie programu ograniczania skutków niepełnosprawności;
- 4.2. Tworzenie instytucji pomocowych dla osób niepełnosprawnych;
- 5.1. Pomoc osobom dotkniętym uzależnieniem;
- 5.2. Przeciwdziałanie bezdomności;
- 5.3. Rozwój trzeciego sektora;
- 6.1. Rozwój przedsiębiorczości;
- 6.2. Rozwój turystyki i sfery okołoturystycznej;
- 6.3. Aktualizacja wykształcenia i podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

4.4. Karty celów i zadań

4.4.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób powyżej 50 roku życia

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Zadania	Termin realizacji
1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób powyżej 50 roku życia	1.1. Aktywizacja społeczna osób starszych	Utworzenie domu aktywizacji społecznej i zawodowej	2008-2009
		Utworzenie domu dziennego pobytu	2008
		Udzielanie wsparcia organizacyjnego i prawnego w zakresie tworzenia i funkcjonowania organizacji pozarządowych	2007-2013
		Prowadzenie warsztatów z psychologiem, mających na celu wzrost wiary we własne siły i wzbudzenie poczucia przynależności do grupy	2007-2013

	1.2. Aktywizacja zawodowa osób 50+	Utworzenie domu aktywizacji społecznej i zawodowej	2008-2009
		Wsparcie rozwoju Uniwersytetu Trzeciego Wieku	2007-2013
		Prowadzenie warsztatów i szkoleń mających na celu przełamanie niechęci do nowych technologii i samozatrudnienia	2007-2013
		Prowadzenie doradztwa zawodowego	2007-2013

4.4.2. Poprawa stanu zdrowia oraz świadomości zdrowotnej

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Zadania	Termin realizacji
2. Poprawa stanu zdrowia oraz świadomości zdrowotnej	2.1. Wzrost dostępności do świadczeń zdrowotnych	Utworzenie zakładu opiekuńczo-leczniczego na terenie miasta	2009-2010
		Utworzenie stacjonarnego oddziału leczenia uzależnienia od alkoholu	2009-2011
	2.2. Propagowanie profilaktyki zdrowotnej	Wprowadzenie miejskich programów profilaktycznych	2007-2013
		Przeprowadzenie kampanii promocyjnej na temat aktywnego wypoczynku, zdrowego stylu życia oraz odżywiania	2008

4.4.3. Poprawa wydolności wychowawczo-opiekuńczej rodzin

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Zadania	Termin realizacji
3. Poprawa wydolności wychowawczo-opiekuńczej rodzin	3.1. Przeciwdziałanie ubóstwu	Wsparcie finansowe i rzeczowe rodzin najuboższych	2007-2013
	3.2. Rozwój mieszkalnictwa społecznego	Zwiększenie liczby lokali komunalnych i socjalnych	2007-2013
	3.3. Pogłębianie motywacji do zdobywania i poszerzania wiedzy	Utworzenie funduszu stypendialnego dla zdolnej młodzieży pochodzącej z rodzin najuboższych	2008-2013
	3.4. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży	Tworzenie pozalekcyjnych klubów i kół zainteresowań, w oparciu o istniejącą bazę przedszkolną, szkolną, świetlice osiedlowe, oraz OPS	2007-2013

4.4.4. Pomoc osobom niepełnosprawnym

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Zadania	Termin realizacji
4. Pomoc osobom niepełnosprawnym	4.1. Wdrożenie programu ograniczania skutków niepełnosprawności	Umożliwienie integracyjnego kształcenia dzieci i młodzieży upośledzonej fizycznie i umysłowo	2007-2013
		Edukacja kadry pedagogicznej pod kątem prowadzenia zajęć w klasach integracyjnych	2007-2013

		Umożliwienie kształcenia zawodowego osób niepełnosprawnych	2007-2013
		Likwidacja barier architektonicznych	2007-2013
	4.2. Tworzenie instytucji pomocowych dla osób niepełnosprawnych	Powołanie miejskiego rzecznika osób niepełnosprawnych lub pełnomocnika burmistrza ds. osób niepełnosprawnych	2007-2013

4.4.5. Wsparcie dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Zadania	Termin realizacji
5. Wsparcie dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	5.1. Pomoc osobom dotkniętym uzależnieniem	Wsparcie dla osób uzależnionych, osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzinom	2007-2013
		Wsparcie działalności OPS, w tym w szczególności świetlic socjoterapeutycznych, warsztatów terapii zajęciowej, punktu interwencji kryzysowej oraz środowiskowego domu samopomocy	2007-2013
		Utworzenie Centrum lub Klubu Integracji Społecznej	2007-2013
	5.2. Przeciwdziałanie bezdomności	Utworzenie miejskiego schroniska dla bezdomnych lub rozbudowa istniejącego w porozumieniu z Caritas Diecezji Sandomierskiej, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc noclegowych dla bezdomnych kobiet	2007-2013

	5.3. Rozwój trzeciego sektora	Wsparcie miejscowych organizacji pozarządowych mających na celu pomoc osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym	2007-2013
--	--------------------------------------	---	-----------

4.4.6. Przeciwdziałanie bezrobociu

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Zadania	Termin realizacji
6. Przeciwdziałanie bezrobociu	6.1. Rozwój przedsiębiorczości	Wspieranie samozatrudnienia poprzez prowadzenie bezpłatnego poradnictwa prawnego i rachunkowego dla osób podejmujących działalność gospodarczą	2007-2013
		Wprowadzanie zachęt dla inwestorów zewnętrznych	2007-2013
	6.2. Rozwój turystyki i sfery okółoturystycznej	Wdrożenie kompleksowej strategii promocji miasta oraz stworzenia marki turystycznej miasta	2007-2013
		Wprowadzenie ulg i zwolnień dla inwestycji w sektorze turystyki	2007-2013
	6.3. Aktualizacja wykształcenia i podnoszenie kwalifikacji zawodowych	Prowadzenie doradztwa zawodowego oraz kursów i szkoleń celem aktualizacji kwalifikacji zawodowych zgodnie z oczekiwaniem lokalnego rynku pracy	2007-2013

V. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I OCENA STRATEGII

5.1. Wdrażanie Strategii

Proces wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz jest rozpatrywany na trzech poziomach:

- merytorycznym,
- społecznym,
- organizacyjnym.

5.1.1. Poziom merytoryczny

Na tym poziomie należy skoordynować zapisy Strategii z innymi dokumentami planistycznymi miasta, np. strategiami rozwoju, planem inwestycyjnym czy planami zagospodarowania przestrzennego. Aby założenia Strategii były wdrażane bez przeszkód, koniecznym jest ustalenie ich zbieżności z planami zagospodarowania przestrzennego, celem właściwego umiejscowienia zadań w terenie.

5.1.2. Poziom społeczny

Poziom ten to upowszechnianie zapisów Strategii wśród społeczności lokalnej wraz z pozyskiwaniem lokalnych i zewnętrznych partnerów do realizacji zadań. Działania w tym zakresie będą leżeć w gestii burmistrza miasta lub osób czy podmiotów przez niego upoważnionych (np. Ośrodek Pomocy Społecznej czy komórka zajmująca się promocją miasta).

5.1.3. Poziom organizacyjny

Poziom ten obejmuje dostosowanie struktury organizacyjnej Urzędu Miasta do pracy nad realizacją Strategii. Tutaj określa się również procedury działań związane z monitorowaniem i aktualizacją Strategii. Poziom organizacyjny dotyczy również zagadnień związanych z pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych celem realizacji zakładanych zadań.

Wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu instytucji i organizacji pozarządowych, wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi stronami. Dlatego też efektywność realizacji zadań Strategii będzie zależała od podmiotu lub komórki zajmującej się jej wdrażaniem. Powyższe ma istotne znaczenie w przypadku pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, gdyż w ocenie projektów będą preferowane działania realizowane na szerokim obszarze (np. kilku gmin, powiatu lub nawet województwa), rozwiązujące problemy kluczowe dla społeczności lokalnej. Przy ich realizacji niezbędne jest porozumienie i współpraca pomiędzy partnerami oraz określenie wspólnych celów i koncepcji realizacyjnych.

5.2. System monitorowania Strategii

Poprzez monitorowanie rozumiemy systematyczne gromadzenie, raportowanie i interpretację danych, w tym danych statystycznych, które opisują efekty osiągane w odniesieniu do zaplanowanych działań oraz środków wydatkowanych na powyższe zadania. Monitorowanie ma na celu analizowanie i ukazanie stanu wdrażania projektów oraz ich zgodności z zapisanymi założeniami. Prowadzenie systemu monitorowania pozwoli na interwencje w przypadku stwierdzenia nieterminowości lub rezygnacji z realizacji wyznaczonych celów jak również modyfikowanie działań celem uzyskania wzrostu ich efektywności.

Podstawowe instrumenty do oceny oraz monitorowania wdrażania Strategii posiada Burmistrz, radni Rady Miasta, a w szczególności członkowie Komisji Opieki Społecznej Ochrony Rodziny i Zdrowia, jak również kierownictwo Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu.

System monitorowania Strategii odbywać się będzie w oparciu o roczne sprawozdanie z jej realizacji, jak również o analizę danych statystycznych gromadzonych przez Urząd Miasta Sandomierz oraz Główny Urząd Statystyczny. Dodatkowo celem uzyskania kompleksowej wiedzy na temat stanu wdrażania zapisów Strategii właściwym wydaje się gromadzenie i przetwarzanie danych uzyskanych dzięki uprzejmości sandomierskich instytucji i organizacji pozarządowych, jak również poszczególnych grup środowiska lokalnego, biorących udział w programach realizowanych zgodnie z celami zapisami w Strategii.

Alternatywnym sposobem monitorowania może być powołanie Zespołu Monitorującego, złożonego z przedstawicieli Urzędu Miasta, Ośrodka Pomocy Społecznej, oraz sandomierskich organizacji pozarządowych, realizujących zadania zawarte w Strategii. Zespół ten będzie się spotykał jeden lub dwa razy w roku na posiedzeniach:

- monitorujących, których celem jest ocena zadań zrealizowanych w roku poprzednim oraz przeprowadzenie analizy barier napotkanych we wdrażaniu zadań Strategii,
- aktualizacyjnych, których celem będzie formułowanie wniosków do budżetu miasta o przeznaczenie środków na zadania zawarte w Strategii oraz wprowadzanie nowych zadań, które wynikają z aktualnych okoliczności społeczno-gospodarczych.

Wypracowane przez Zespół Monitorujący propozycje zmian przekazywane będą do zaopiniowania Komisji właściwej ds. Społecznych i przedkładane burmistrzowi miasta oraz jego Radzie. Rada poprzez odpowiednią uchwałę może wprowadzić nowe zadania do Strategii lub zlecić wykonanie aktualizacji firmie zewnętrznej.

5.3. Sposoby oceny realizacji Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz może być oceniana:

- 1) przed realizacją (ex-ante);
- 2) na bieżąco (on-going);
- 3) po zakończeniu (ex-post);
- 4) na podstawie wskaźników osiągniętego rezultatu.

5.4. Współpraca instytucji oraz promocja Strategii

Współpraca pomiędzy poszczególnymi sektorami powinna odbywać się przede wszystkim poprzez organizowanie wspólnych spotkań, warsztatów czy szkoleń, które mają za zadanie prowadzić do wymiany doświadczeń, jak również poprzez zawieranie porozumień a następnie współdziałanie celem wspólnego wykonania zaplanowanych przedsięwzięć

O działaniach podejmowanych przez miasto powinny być informowane media (komunikaty prasowe, artykuły sponsorowane, spoty reklamowe, konferencje prasowe), gdyż poprzez środki masowego przekazu najłatwiej jest dotrzeć z informacją do społeczności lokalnej.

Dodatkowymi środkami promocji oraz wymiany informacji powinny być strony internetowe urzędu, partnerów, biuletyn informacji publicznej, plakaty, ulotki, tablice informacyjne, informatory oraz inne publikacje drukowane.

5.5. Zagrożenia realizacji Strategii

Osiągnięcie celów oraz właściwa realizacja kierunków działań określonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz będzie możliwe w przypadku osiągnięcia zgody politycznej na szczeblu lokalnym, we współpracy ze Starostwem Powiatowym czy sejmikiem województwa, jak również dzięki ścisłej współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi oraz społecznością lokalną.

Dlatego też władze lokalne powinny dążyć do zapobiegania wystąpieniu zagrożeń społecznych realizacji Strategii poprzez:

- systematyczne diagnozowanie, monitoring i kontrolę;
- położenie nacisku na kompleksowość wprowadzanych rozwiązań;
- korzystanie z doświadczeń innych samorządów, w tym partnerskich miast, gmin czy powiatów;
- konsekwencję i długofalowość założonych działań;
- indywidualizację metod i środków;

- prowadzenie autorskich programów i projektów lub podejmowanie inicjatyw w porozumieniu z lokalnymi organizacjami pozarządowymi;
- zdobywanie środków pozabudżetowych (fundusze strukturalne Unii Europejskiej, sponsoring i działalność charytatywna);
- nacisk na profilaktykę i zapobieganie kosztem łagodzenia skutków wystąpienia;
- zwiększenie roli istniejących struktur pomocy społecznej;
- współpracę miasta z samorządem powiatowym i wojewódzkim;
- ścisłą współpracę samorządu z lokalnymi organizacjami wspierającymi rozwiązywanie problemów społecznych;
- decentralizację działań celem wzmocnienia aktywności społecznej, poprzez przekazywanie środków lub angażowanie w realizację zadań organizacji pozarządowych i wolontariuszy;
- podejmowanie działań w oparciu o ich efektywność społeczną i ekonomiczną z uwzględnieniem potrzeb społecznych i możliwości ich kompleksowego sfinansowania;
- pobudzenie aktywnego uczestnictwa mediów lokalnych w działaniach podejmowanych przez miasto.

5.6. Podmioty realizujące Strategię

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz będzie realizowana przez odpowiednie wydziały Urzędu Miasta w Sandomierzu, jego jednostki podległe (np. Ośrodek Pomocy Społecznej), jak również stowarzyszenia i inne organizacje pozarządowe z terenu miasta, których działania statutowe są zbieżne z zadaniami zapisanymi w Strategii.

Dodatkowo właściwym wydaje się nawiązywanie przy realizacji poszczególnych zadań porozumień z innymi urzędami administracji publicznej oraz samorządowej, np. zadania związane z rozwiązywaniem problemu bezrobocia powinny być realizowane w ścisłej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Sandomierzu, a dotyczące zdrowia ze Starostwem Powiatowym w Sandomierzu, które jest organem założycielskim Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Sandomierzu.

VI. FINANSOWANIE STRATEGII

6.1. Źródła finansowania

Zadania określone w Strategii mogą być finansowane ze:

- środków własnych urzędu miasta;
- środków z budżetu państwa;
- środków partnerów i sponsorów przedsięwzięcia;
- środków celowych funduszy krajowych (np. PFRON);
- środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Jednocześnie należy zauważyć, iż możliwości wsparcia finansowego z zewnątrz planowanych działań zależeć będzie od:

- wielkości środków przeznaczonych przez Komisję Europejską na wsparcie inicjatyw rozwiązywania problemów społecznych w Polsce,
- podziału tych środków na poszczególne programy operacyjne, w tym pomiędzy województwa w Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013,
- możliwości wykorzystania środków przez poszczególne organizacje społeczne i instytucje;
- zdolności przygotowywania i aplikowania o dofinansowanie projektów dla Sandomierza;
- możliwości nawiązania partnerstwa ze stowarzyszeniami i innymi organizacjami pozarządowymi, do których wyłącznie skierowana jest część konkursów na realizację projektów w sferze polityki społecznej, zbieżnych z Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz;
- środków w budżecie miasta na realizację zadań, oraz środków, które mogą zostać przeznaczone jako wymagany wkład własny wnioskodawcy przy aplikowaniu o dofinansowanie projektów.

6.2. Finansowanie zadań ze środków Unii Europejskiej

Polska dzięki wstąpieniu do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 roku ma możliwość uzyskania wsparcia finansowego Wspólnot Europejskich. Programy z zakresu szeroko rozumianej pomocy i opieki społecznej mogą zostać współfinansowane przez Unię Europejską, przede wszystkim w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Środki finansowe na powyższe cele w Polsce w latach 2007-2013 będzie można uzyskać z:

- Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki;
- Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka;
- Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej;
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko;
- Wojewódzkich Regionalnych Programów Operacyjnych;
- Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Dodatkowo jednostki samorządu terytorialnego w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi mogą sięgać po środki programu UE na rzecz zatrudnienia i solidarności społecznej PROGRESS 2007-2013 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2004-2009.

Jednakże należy pamiętać, iż właściwe przygotowanie wniosków aplikacyjnych do poszczególnych funduszy UE, właściwe prowadzenie projektów oraz dokumentacji zgodnie z wytycznymi Instytucji Wdrażających wymaga:

- posiadania szczegółowej wiedzy na temat problemów i potrzeb występujących na terenie miasta;
- nawiązania ścisłej współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym poszczególnych szczebli jak również współpracy pomiędzy samorządem lokalnym a instytucjami i organizacjami pozarządowymi (nawiązywanie partnerstwa);
- systematycznego śledzenia stron internetowych instytucji wdrażających programy Unii Europejskiej;
- posiadania umiejętności przygotowania projektów oraz wypełniania wniosków;
- umiejętnego i skutecznego przedstawienia argumentów, z których jednoznacznie wynika, iż rozwiązanie danego problemu jest celowe i ważne z punktu widzenia całej społeczności lokalnej, oraz umiejętności potwierdzenia zbieżności działań

- z dokumentami strategicznymi, obejmującymi teren gminy, powiatu, województwa i kraju;
- umiejętności włączenia realizowanego projektu w całokształt działań władz gminy, powiatu czy innych organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie Sandomierza.

VII. PROPOZYCJE PROJEKTÓW STRATEGICZNYCH NA LATA 2007-2013

7.1. Projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w latach 2007-2013

7.1.1. Program aktywizacji społecznej i zawodowej osób powyżej 50 roku życia

Realizując założenia i cele strategii województwa świętokrzyskiego, zgodnie ze stałą tendencją starzenia się społeczeństwa Sandomierza oraz brakiem alternatywnych form wsparcia, władze lokalne w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie miasta powinny przygotować kompleksowy program aktywizacji społecznej jak również zawodowej dla osób po 50 roku życia. Osoby te są określone jako docelowa grupa wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII – Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2 – Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 7.2.1 – Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Założeniami przedmiotowego programu powinny być:

- pobudzenie grupy 50+ do aktywności społecznej, poprzez utworzenie w ramach Ośrodka Pomocy Społecznej lub organizacji pozarządowej klubu aktywizacji społeczno-zawodowej, gdzie osoby te mogłyby współdziałać z innymi ludźmi, gdzie można by kontynuować spotkania grupy kobiet z projektu „Sandomierskie dziewczęta – nastolatki w dwudziestolecie międzywojennym i dziś. Życie codzienne – kultura i obyczaje, nauka i czas wolny”, zrealizowanego przez sandomierski oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego. Dodatkowo w ramach projektu zorganizowane zostaną spotkania z prawnikiem oraz specjalistą ds. finansów i rachunkowości, którzy postarają się rozwiązać nimb niedostępności i złożoności procesu zakładania fundacji, stowarzyszeń oraz spółdzielni socjalnych. Do aktywności będzie można przekonywać poprzez organizację bezpłatnych krajowych i zagranicznych wyjazdów studyjnych, których celem będzie pokazanie uczestnikom projektu zalet i korzyści płynących ze współpracy oraz organizowania się w formalne grupy współpracy;

- pobudzenie osób po 50 roku życia do aktywności zawodowej, poprzez przełamanie niechęci do zmian, nowinek technicznych, nabywania nowych kwalifikacji zawodowych itp. Powyższego można dokonać poprzez organizację bezpłatnych kursów, szkoleń i warsztatów, poprzedzonych profesjonalnym doradztwem zawodowym. Dodatkowo osoby biorące udział w projekcie będą miały zapewnione warsztaty z psychologiem oraz specjalistą ds. wizerunku, którzy będą pracować z grupą nad pewnością siebie, poczuciem własnej wartości oraz wiarą w możliwość odnalezienia się na aktualnym rynku pracy. Osoby gotowe do wejścia na rynek pracy będzie można promować poprzez utworzenie bazy danych tych osób, funkcjonującej w ramach portalu internetowego projektu. Dane te byłyby także przekazywane do Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu oraz biur pośrednictwa pracy na terenie miasta;
- podniesienie poziomu zdrowia oraz fizycznej aktywności osób w wieku powyżej 50 lat poprzez organizację bezpłatnych warsztatów (joga, gimnastyka, basen, kurs tańca) oraz przeprowadzenia medialnej promocyjnej na rzecz zdrowia (zdrowego trybu życia, właściwego odżywiania, badań profilaktycznych itp.).

W ramach wyżej opisanego poddziałania będą mogły zostać sfinansowane projekty o łącznej wartości powyżej 50 000,00 zł, z czego udział środków Unii Europejskiej będzie wynosił 85% kosztów kwalifikowanych.

7.1.2. Sandomierz turystyczną perłą regionu

Sandomierz ma ogromne możliwości aktywizacji gospodarki w oparciu o istniejący potencjał kulturowy i turystyczny. Należy dążyć do pozyskania dofinansowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013³⁹. Zakłada on w Osi priorytetowej 5. „Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w kulturę, sport i turystykę”, w Działaniu 3. „Inwestycje w sferę dziedzictwa kulturowego, turystyki i sportu”, Celach: „Tworzenie warunków dla rozwoju kultury, sportu i turystyki jako elementów tożsamości regionalnej i form aktywności społeczno-zawodowej ludności” oraz „Poprawę dostępu do obiektów dziedzictwa kulturowego, turystycznych i sportowych

³⁹ Stan na dzień 1 września 2007 roku

oraz zmniejszenie różnic w tym zakresie pomiędzy regionem świętokrzyskim a innymi regionami”.

Poziom współfinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wyniesie maksymalnie 85% wydatków kwalifikowanych.

Projekty mogą dotyczyć między innymi:

- wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych;
- ochrony i zachowania dziedzictwa kulturalnego.

Oznacza to, iż w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego mogą zostać odrestaurowane obiekty zabytkowe. Program ten zakłada także inwestycje w infrastrukturę okołoturystyczną, m.in. hotele, pensjonaty, obiekty gastronomiczne itp.

Dodatkowo na ochronę, zachowanie i efektywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz poprawę infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymać dofinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, osi priorytetowej XII: Kultura i dziedzictwo kulturowe, działań: 12.1 oraz 12.2. Jednakże celem otrzymania dotacji należy udowodnić znaczenie ponadregionalne zabytków, np. poprzez umieszczenie ich na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO lub uznanie za Pomniki Historii. Dlatego należy zintensyfikować działania oraz lobbing na rzecz uzyskania odpowiedniego wpisu dla sandomierskich obiektów zabytkowych.

7.1.3. Utworzenie miejskiego klubu integracji społecznej

Projekt utworzenia i działalności klubu integracji społecznej, który będzie prowadził programy wspierające zatrudnienie, poradnictwo prawne oraz pomoc w sprawach mieszkaniowych i socjalnych, może w 85% zostać sfinansowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Środki na wsparcie tworzenia KIS zostały zagwarantowane w ramach Priorytetu VII – Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2 – Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 7.2.1 – Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Przedmiotem dofinansowania jest wsparcie prawne, organizacyjne, szkoleniowe i finansowe dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej. Dodatkowo w ramach cross-financingu maksymalnie 15% wartości kosztów kwalifikowanych może

zostać przeznaczone na wydatki nie objęte bezpośrednio wsparciem Europejskiego Funduszu Społecznego, takie jak: zakup lokalu, koszt jego remontu lub modernizacji oraz zakup sprzętu i wyposażenia klubu.

Zgodnie z zapisami uzasadnienia Działania 7.2 PO KL promowane przez Instytucję Wdrażającą będą inicjatywy partnerskie, wykorzystujące współpracę partnerów publicznych z organizacjami pozarządowymi. Dlatego też celem podniesienia atrakcyjności projektu powinien zostać opracowany przez Urząd Miasta Sandomierz wraz z lokalnym stowarzyszeniem lub fundacją zajmującymi się problematyką wykluczenia społecznego.

7.1.4. Poprawa dostępu do świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia schorzeń alkoholowych

W przypadku zawiazania porozumienia pomiędzy Urzędem Miasta i Starostwem Powiatowym w Sandomierzu, jak również pozostałymi gminami ościennymi Sandomierza istnieje możliwość przywrócenia w Samodzielnym Publicznym Zespole Zakładów Ochrony Zdrowia w Sandomierzu stacjonarnego oddziału leczenia uzależnienia od alkoholu. Powyższe umożliwią zapisy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013⁴⁰, które zakładają w Osi priorytetowej 5. „Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w kulturę, sport i turystykę”, w Działaniu 1. „Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia”, Celu: „Poprawa jakości infrastruktury ochrony zdrowia”.

Poziom współfinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wyniesie maksymalnie 85% wydatków kwalifikowanych w zakresie kategorii interwencji 76 – Infrastruktura zdrowotna.

Projekt ten nie może polegać na budowie nowego oddziału szpitalnego tylko na modernizacji istniejącej bazy infrastrukturalnej oraz jego wyposażenia. Projekt ten powinien mieć na celu poprawę jakości oraz dostępności do świadczeń medycznych.

⁴⁰ Stan na dzień 1 września 2007 roku

7.1.5. Program aktywizacji społeczno-zawodowej społeczności romskiej

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. gwarantuje Romom możliwość tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych, a także instytucji służących ochronie tożsamości religijnej.

Jednak sandomierscy Romowie nie uczestniczą aktywnie w życiu społecznym miasta. Władze Sandomierza powinny podjąć działania, które zaktywizują Romów. Szansą na to, aby choć częściowo poprawić ich los i podnieść świadomość obywatelską jest możliwość skorzystania z programów adresowanych do mniejszości narodowych i etnicznych.

Odpowiedzią na potrzeby ludności romskiej mogą być programy finansowane w ramach Priorytetu I – Zatrudnienie i integracja społeczna, Działania 1.3 – Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej, Poddziałania 1.3.1 – Projekty na rzecz społeczności romskiej. Programy te mają na celu podnoszenie poziomu zatrudnienia, edukacji, integracji społecznej, zdrowotności oraz aktywizacji społeczno-zawodowej społeczności romskiej.

Minimalna wartość projektów to 50 000,00 zł, z czego poziom udziału środków Unii Europejskiej wynosi maksymalnie 85% wydatków kwalifikowanych.

Jednakże projekty w ramach tego priorytetu muszą posiadać charakter ponadregionalny lub nawet ogólnopolski. Dlatego też w przypadku chęci opracowania takiego projektu należy wziąć pod uwagę jego szeroki zasięg działania.

Alternatywą jest nawiązanie bezpośredniej współpracy z podmiotem, który będzie realizował taki projekt na terenie województwa świętokrzyskiego. Korzyścią z tej współpracy będzie przede wszystkim możliwość włączenia do grupy beneficjentów ostatecznych projektu sandomierskiej społeczności romskiej.

7.2. Projekty finansowane ze środków własnych Urzędu Miasta oraz pozostałych środków zewnętrznych

7.2.1. Program rządowy dla romskiej mniejszości narodowej

W 2004 r. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zainicjował „Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce”, który ma być realizowany do 2013 roku z możliwością kontynuacji w kolejnych latach. Jest on finansowany ze środków rezerwy celowej budżetu państwa, której dysponentem jest Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji. Program powstał przy wsparciu pełnomocników ds. romskich. W jego zakres wchodzi sprawy edukacji, walki z bezrobociem, zdrowia, sytuacji bytowej, przeciwdziałania przestępstwom popełnianym na tle etnicznym, a także podtrzymywanie i propagowanie kultury romskiej oraz wiedzy o Romach w społeczeństwie polskim. W realizacji programu uczestniczą: instytucje rządowe, przedstawiciele społeczności romskiej, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, którym bliskie są problemy społeczności romskiej. Jego zasadniczym celem jest doprowadzenie do pełnego udziału Romów w życiu społeczeństwa obywatelskiego i zniwelowanie różnic dzielących tę grupę od reszty społeczeństwa.

Szczegółowy opis programu oraz wskazówki dotyczące pozyskania dotacji znajdują się na stronie internetowej Ministerstwa (www.mswia.gov.pl). Prowadzeniem spraw mniejszości narodowych i etnicznych zajmuje się Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA, ul. Batorego 5, 02-591 Warszawa.

7.2.2. Miejskie profilaktyczne programy zdrowotne

Władze Miasta w Sandomierzu powinna opracować Miejski Program Ochrony i Promocji Zdrowia, który określiłby kierunki działań w zakresie opieki zdrowotnej miasta na najbliższe lata. W ramach tego programu miasto powinno rozpocząć realizację własnych

zdrowotnych programów profilaktycznych, które będą uzupełnieniem programów oferowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Na podstawie danych epidemiologicznych, zebranych w toku prac nad opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz, można wskazać zdrowotne programy profilaktyczne, które powinny cieszyć się największym zainteresowaniem wśród pacjentów w Sandomierzu. W opinii ekspertów ŚARR S.A. Są nimi:

- program profilaktyki miażdżycy,
- program wczesnego rozpoznawania raka piersi dla kobiet w wieku 30 – 49 lat,
- program wczesnego rozpoznawania raka jelita grubego,
- program profilaktyki wad postawy u dzieci,
- program profilaktyki raka tarczycy,
- program profilaktyki przeciwalkoholowej.

Realizacja tych programów może być finansowana ze środków własnych miasta lub sponsorów zewnętrznych.

Celem ich wprowadzenia należy określić grupy docelowe w poszczególnych programach, zakres przedmiotowy prowadzonych badań, jak również wyłonić faktycznych wykonawców programów spośród zakładów opieki zdrowotnej z terenu miasta.

7.2.3. Powołanie Miejskiego Rzecznika ds. Osób Niepełnosprawnych

Utworzenie w Sandomierzu funkcji Rzecznika ds. Osób Niepełnosprawnych byłoby pomocne przy rozwiązaniu problemów osób niepełnosprawnych, nawiązaniu poprawnej komunikacji środowiska z Urzędem Miasta oraz ukazanie otwartości Urzędu na potrzeby niepełnosprawnych. Rzecznik mógłby być wyłoniony w drodze konkursu, bądź wybrany przez Radę Miasta. Władze miasta organizują biuro rzecznika (lokal, telefon, komputer) i przyjmują go do pracy na pełny na etat, wyznaczając dni i godziny pracy.

Rzecznik ds. Osób Niepełnosprawnych nie może być kojarzony z jakimkolwiek układem politycznym. Nie musi wywodzić się ze środowiska osób niepełnosprawnych, lecz powinien mieć wszechstronną wiedzę na jego temat. Wskazane, aby kandydat miał doświadczenie w pozyskiwaniu środków z Unii Europejskiej. Jego zadaniami będą:

- gromadzenie danych dotyczących środowiska osób niepełnosprawnych,
- reprezentowanie osób niepełnosprawnych podczas obrad Rady Miasta,

- integrowanie środowiska osób niepełnosprawnych wokół wspólnych inicjatyw,
- konsultowanie projektów wszelkich dokumentów dotyczących osób niepełnosprawnych,
- lobbing na rzecz likwidacji barier architektonicznych,
- pełnienie roli niezależnego strażnika interesów osób niepełnosprawnych,
- rozpoznawanie problemów osób niepełnosprawnych,
- stworzenie i aktualizacja bazy danych instytucji, fundacji wspierających osoby niepełnosprawne,
- podejmowanie wszelkich inicjatyw, które mają na celu wyrównanie szans osób niepełnosprawnych,
- aktywizacja środowiska osób niepełnosprawnych.

Rzecznik ds. Osób Niepełnosprawnych nie zastępuje żadnych struktur, fundacji stowarzyszeń, organizacji. Nie przejmuje ich obowiązków. Rzecznik doradza, wskazuje drogi prowadzące do rozwiązania problemu. Radzi władzom miasta, z jakich źródeł mogą uzyskać dodatkowe środki na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych.

Rzecznika ds. Osób Niepełnosprawnych weźmie na swoje barki pośredniczenie w wielu kontrowersyjnych sprawach. Jego podopieczni poczują się bezpiecznie. Otrzymają wyraźny sygnał, że nie zostają sami ze swoimi problemami. Utworzenie tego stanowiska wyraźnie ociepli wizerunek miasta. Będzie wskazówką dla wielu środowisk, że problemy ludzi niepełnosprawnych są ważne dla władz Sandomierza.

Utworzenie i finansowanie biura rzecznika może następować z Programu wyrównywania różnic między regionami PFRON. W celu uzyskania dofinansowania należy złożyć wniosek o przyznanie środków finansowych na realizację projektu do właściwego terytorialnie dla Sandomierza Oddziału PFRON. W roku 2007 wystąpienia jednostek samorządu terytorialnego oraz wnioski o dofinansowanie wraz z opisami projektów były składane w terminie do 30 kwietnia.

Alternatywnym programem PFRON, z którego miasto może sfinansować lub wyposażyć biuro Rzecznika ds. Osób Niepełnosprawnych jest program „Osoby niepełnosprawne w służbie publicznej”. Adresatami programu są m.in. jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego (urzędy gminne, jednostki pomocnicze gminy, zakłady budżetowe gminy, urzędy powiatowe, powiatowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej), które zatrudnią przez okres co najmniej 42 miesiące osoby niepełnosprawne ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. W tym przypadku rzecznikiem musiałaby być osoba niepełnosprawna.

W ramach programu udzielana jest pomoc w formie:

- 1) dofinansowania lub refundacji kosztów wyposażenia nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, do kwoty 15 000,00 zł na każde stanowisko,
- 2) dofinansowania lub refundacji kosztów szkoleń osób niepełnosprawnych zatrudnionych na nowych miejscach pracy, do kwoty 1 250,00 zł za każdą przeszkoloną osobę niepełnosprawną,
- 3) refundacji kosztów wynagrodzeń oraz składek należnych od pracodawcy na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzeń osób niepełnosprawnych zatrudnionych na nowych miejscach pracy, za okres co drugi miesiąc przez okres 36 miesięcy, do kwoty 2,5 krotności najniższego wynagrodzenia za każdą zatrudnioną osobę niepełnosprawną.

Jednostki samorządu terytorialnego składają wnioski o przyznanie pomocy finansowej w ramach programu bezpośrednio do Oddziałów PFRON właściwych terytorialnie ze względu na miejsce wyposażenia nowego miejsca pracy, w następujących terminach:

- 1) w przypadku jednostek organizacyjnych instytucji uczestniczących w programie – w terminach określonych w porozumieniach,
- 2) w przypadku jednostek samorządu terytorialnego - w terminie do 31 marca każdego roku realizacji programu.⁴¹

⁴¹ Dane uzyskane ze strony www.pfron.org.pl

ZAKOŃCZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz stanowi propozycję działań na rzecz mieszkańców miasta. Jej celem jest stworzenie instytucjonalnych i finansowych możliwości pomocy dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W celu realizacji zadań zgodnie z zapisami Strategii konieczne jest posiadanie odpowiedniej bazy placówek prowadzących pomoc społeczną.

Z roku na rok potrzeby w zakresie pomocy społecznej rosną z uwagi na nasilające się negatywne zjawiska w postawach i zachowaniach ludności. Dlatego też corocznie rada miasta ustala zadania z zakresu pomocy społecznej, które będą realizowane w pierwszej kolejności. Zadania te będą przedstawiane do realizacji w oparciu o cele zawarte w Strategii.

Na podstawie dokumentu Strategii będzie można także opracować poszczególne programy wychodzące naprzeciw aktualnych potrzeb społeczności lokalnej.

Jednakże należy pamiętać, że zaplanowane działania wymagają nie tylko zaplecza organizacyjnego, ale także środków finansowych niezbędnych do ich realizacji. Z uwagi na ograniczone możliwości finansowe polskich samorządów lokalnych konieczne będzie podejmowanie działań, których celem będzie pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na pomoc społeczną. Niejednokrotnie koniecznym tu będzie współdziałanie z innymi jednostkami organizacyjnymi, organizacjami pozarządowymi, jak również współpraca ze starostwem powiatowym, samorządem województwa oraz administracją rządową.

Dodatkowo należy pamiętać, iż przyjęcie Strategii w znacznej mierze ułatwi możliwości sięgnięcia po środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, które zakładają wyrównywanie szans pomiędzy poszczególnymi regionami.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz zostanie przyjęta w formie uchwały rady miasta.

ZAŁĄCZNIKI

Wzór ankiety do badań

ANKIETA

Przedmiotowe badanie zostanie wykorzystane do opracowania dokumentu pt. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Sandomierz”. Udział w badaniu jest dobrowolny i anonimowy. Niniejsza ankieta pozwoli na zdiagnozowanie potrzeb społeczności lokalnej i opracowanie dokumentu zawierającego propozycje wdrożenia programów pomocowych, niezbędnych do poprawy jakości życia mieszkańców miasta. Dziękujemy za czas poświęcony na wypełnienie poniższej ankiety.

Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu S.A. w Kielcach

1. Jak Pani/Pan ocenia poziom życia mieszkańców Sandomierza w porównaniu z sąsiednimi miastami powiatowymi np. Staszowem, Kraśnikiem czy Tarnobrzegiem:

a) jest znacznie wyższy	d) niewiele gorszy
b) trochę wyższy	e) znacznie gorszy
c) taki sam	

2. Największy wpływ na poziom życia mieszkańców Sandomierza mają:

a) wykształcenie i kwalifikacje	e) inicjatywa i zaradność mieszkańców
b) działalność władz centralnych (rządowych)	f) znajomości
c) działalność władz samorządowych	g) przypadek
d) sytuacja społeczno-ekonomiczna w kraju	h) inne (należy wpisać).....

3. Czy w Pani/Pana opinii alkoholizm jest w Sandomierzu problemem, który dotyczy:

a) dużej liczby osób	c) dotyczy wąskiej grupy osób
b) średniej liczby osób	d) nie występuje

4. Czy w Pani/Pana opinii narkomania jest w Sandomierzu problemem, który dotyczy:

a) dużej liczby osób	c) dotyczy wąskiej grupy osób
b) średniej liczby osób	d) nie występuje

5. Jak Pani/Pan ocenia politykę zdrowotną prowadzoną przez miasto:

a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze

6. Czy Urząd Miasta powinien realizować własne zdrowotne programy profilaktyczne:

- a) tak
b) nie

W tym miejscu mogą Państwo wpisać, jakich schorzeń powinny dotyczyć miejskie programy zdrowotne:

.....

7. Jak Pani/Pan ocenia dostęp do lekarzy specjalistów w Sandomierzu:

a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze

W tym miejscu mogą Państwo wpisać, do jakich lekarzy specjalistów dostęp wydaje się znacząco utrudniony:

.....

8. Jak Pani/Pan ocenia działalność miasta na rzecz osób niepełnosprawnych (np. likwidacja barier architektonicznych):

a) niedostatecznie	d) bardzo dobrze
b) dostatecznie	e) nie mam zdania
c) dobrze	

9. Jak Pani/Pan ocenia działania władz samorządowych w zakresie promocji i budowania marki turystycznej miasta na zewnątrz:

a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze

10. Jak Pani/Pan ocenia poziom dostępu mieszkańców do imprez kulturalnych, możliwość spędzenia czasu wolnego, liczbę organizowanych koncertów, festynów, wystaw itp.:

a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze

11. Jak Pani/Pan ocenia poziom dostępności mieszkańców do towarów i usług na terenie miasta (rozmieszczenie i liczba sklepów, powszechność tzw. usług socjalnych, np. zakład fryzjerski czy restauracja):

a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze

12. Jak Pani/Pan ocenia możliwości podjęcia czy zmiany pracy na terenie miasta:

a) bardzo trudne	c) średnie	e) bardzo łatwe
b) trudne	d) dość łatwe	

13. Jak Pani/Pan ocenia poziom edukacji i kształcenia w Sandomierzu:

a) niedostatecznie	d) bardzo dobrze
b) dostatecznie	e) nie mam zdania
c) dobrze	

14. Jak ocenia Pani/Pan możliwość dokończania się i podnoszenia kwalifikacji zawodowych w Sandomierzu (szkolenia, kursy, studia podyplomowe itp.):

a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze

15. Na co w Pani/Pana opinii winno kłaść się największy nacisk przy kształceniu Polaków (szczególnie młodzieży), aby jak najlepiej przygotować ich do oczekiwań rynku pracy:

a) obsługę komputera i znajomość nowych technologii	e) umiejętność założenia i prowadzenia własnej firmy
b) zdobycie specjalistycznego wykształcenia (zawody techniczne)	f) propagowanie lokalnego rzemiosła
c) sposoby poszukiwania pracy, redagowania takich dokumentów jak CV czy list motywacyjny	g) języki obce
d) zdobycie lub ugruntowanie wiedzy ogólnej	h) inne (należy wpisać).....

- 16. Jak Pani/Pan ocenia stopień zapewnienia przez odpowiednie służby (policja, straż miejska) bezpieczeństwa, ładu i porządku publicznego w mieście:**
a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze
- 17. Jak Pani/Pan ocenia infrastrukturę i zagospodarowanie przestrzenne miasta (nawierzchnia dróg, kanalizacja itp.):**
a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze
- 18. Jak Pani/Pan ocenia ilość i jakość tzw. „terenów zielonych” na terenie miasta:**
a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze
- 19. Jak Pani/Pan ocenia stopień czystości miasta:**
a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze
- 20. Jak Pani/Pan ocenia stopień atrakcyjności miasta dla inwestorów i przedsiębiorstw zewnętrznych:**
a) bardzo słaby	c) średni	e) bardzo dobry
b) słaby	d) dobry	
- 21. Jak Pani/Pan ocenia stopień wpływu mieszkańców na sprawy lokalne i decyzje władz samorządowych miasta:**
a) znaczący	c) znikomy
b) średni	d) mieszkańcy nie mają żadnego wpływu na decyzje podejmowane przez władze lokalne
- 22. Jak Pani/Pan ocenia stopień zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych Sandomierza, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców:**
a) niedostatecznie	c) dobrze
b) dostatecznie	d) bardzo dobrze
- 23. Na co w Pani/Pana opinii samorząd lokalny winien położyć największy nacisk w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych, z którymi borykają się mieszkańcy Sandomierza:**
a) poprawę dostępności do opieki medycznej, wprowadzenie miejskich profilaktycznych programów zdrowotnych	k) przeciwdziałanie bezdomności – założenie przytuliska
b) poprawę gospodarowania środkami publicznymi np. poprzez likwidację spółek zależnych czy rad nadzorczych	l) likwidację patologii społecznych (narkomania, alkoholizm) – utworzenie stacjonarnego oddziału leczenia uzależnienia od alkoholu i poradni leczenia uzależnień od subst. psychoaktywnych
c) rozwój kultury, rozrywki, sportu i rekreacji	ł) inwestycje w infrastrukturę
d) zwiększenie pomocy bezpośredniej osobom najuboższym (finansowej lub rzeczowej)	m) aktywizację społeczną ludzi starszych – organizacja Domów Seniora, Dziennych Domów Pomocy itp.
e) poprawę bezpieczeństwa i ładu publicznego poprzez usprawnienie działania policji i straży miejskiej	n) bezpłatne doksztalcanie absolwentów oraz osób poszukujących pracę pod kątem dostosowania ich do potrzeb rynku pracy (kursy, szkolenia itp.)
f) ograniczenie bezrobocia, poprawę rynku pracy	o) przeciwdziałanie tzw. emigracji zarobkowej

g) wsparcie pracodawców oraz przedsiębiorczości (doradztwo, szkolenia itp.)	p) stworzenie marki turystycznej Sandomierza, promocję miasta na zewnątrz
h) poprawę jakości życia osobom niepełnosprawnym – mieszkania chronione, zniesienie barier architektonicznych	r) prowadzenie polityki proinwestycyjnej, mającej na celu przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych (krajowych i zagranicznych)
i) zwiększenie liczby mieszkań socjalnych / komunalnych	s) wsparcie inicjatyw obywatelskich (fundacji czy stowarzyszeń prowadzących działalność niezarobkową)
j) utworzenie klubu integracji społecznej – jako element eliminowania zjawiska wykluczenia społecznego	t) inne (należy wpisać)

24. Co w Pani/Pana opinii jest największą SZANSĄ, której wykorzystanie może przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców Sandomierza:

.....

25. Co w Pani/Pana opinii jest największym ZAGROŻENIEM, które mogłoby uniemożliwić lub w znaczący sposób utrudnić rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców Sandomierza:

.....

26. Co w Pani/Pana opinii jest MOCNĄ STRONĄ Sandomierza, która pozwoli na szybkie i skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców:

.....

27. Co w Pani/Pana opinii jest SŁABĄ STRONĄ Sandomierza, która może spowolnić proces rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców:

.....

METRYKA

1. Płeć:

a) kobieta	b) mężczyzna

2. Wiek:

a) 15 – 20 lat	d) 41 – 50 lat
b) 21 – 30 lat	e) 51 – 60 lat
c) 31 – 40 lat	f) 61 lat i powyżej

3. Wykształcenie:

a) podstawowe	c) średnie
b) zawodowe	d) wyższe (licencjat, magister)

4. Miejsce zatrudnienia:

a) instytucja publiczna (rządowa lub samorządowa)	e) emeryt/rencista
b) przedsiębiorstwo prywatne (jako pracownik)	f) uczeń/student
c) własna działalność gospodarcza	g) jestem osobą bezrobotną
d) rolnik	h) inne (należy wpisać).....

5. Stan cywilny:

a) panna/kawaler	c) rozwiedziona/rozwiedziony
b) zamężna/zonaty	d) wdowa/wdowiec

6. Liczba dzieci:

a) nie posiadam	d) troje
b) jedno	e) czworo
c) dwoje	f) pięcioro i więcej

7. Liczba osób składająca się na Pani/Pana gospodarstwo domowe:

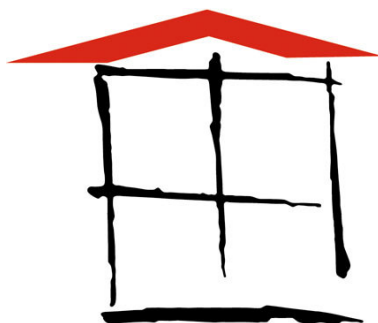
a) jedna	d) cztery
b) dwie	e) pięć
c) trzy	f) sześć i powyżej

8. Warunki mieszkaniowe:

a) dom wolnostojący	d) mieszkanie socjalne/komunalne
b) mieszkanie spółdzielcze własnościowe	e) wynajmowany dom/mieszkanie
c) mieszkanie spółdzielcze	f) inne

9. Średni miesięczny dochód (brutto) Pani/Pana gospodarstwa domowego (wszystkie miesięczne przychody łącznie, np. wynagrodzenie, dodatki, premie, zasiłki, emerytury, renty):

a) poniżej 936,00 zł (wynagrodzenie minimalne)	d) 1801,00 – 2300,00 zł
b) 937,00 – 1200,00 zł	e) 2301,00 – 3000,00 zł
c) 1201,00 – 1800,00 zł f) 3001,00 zł i powyżej	

Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu S.A.

ul. Planty 16C/3, 25-502 Kielce

tel.: 041 344-33-16, fax: 041 344-32-09

e-mail: sarr@sarr.org.pl, www.sarr.org.pl